

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filozofie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Komparace politických a kulturních aktivit extrémně pravicové scény v ČR a
SRN v 90. letech 20. století

The comparison of political and cultural activities of the extreme right in the
Czech Republic and Germany during 90's in the 20th century

Martina Pardubská

Vedoucí práce: PhDr. Josef Straceny, CSc.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: N NJ - ZSV

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Komparace politických a kulturních aktivit extrémně pravicové scény v ČR a SRN v 90. letech 20. století vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 14. července 2016

.....

podpis

Ráda bych tímto poděkovala PhDr. Josefu Stracenému, CSc. za odborné metodické vedení, cenné rady, připomínky a milý přístup, se kterým jsem se u něj setkala. Dále bych ráda poděkovala své rodině, která mě v průběhu studia a při psaní této diplomové práce podporovala.

ABSTRAKT

Diplomová práce Komparace politických a kulturních aktivit extrémně pravicové scény v ČR a SRN v 90. letech 20. století se nejprve zabývá terminologickým vymezením pojmů, které souvisí se studiem pravicového extremismu (extrémní, krajní, radikální, extremistická pravice, ultrapravice aj.). Z politických aktivit jsou analyzovány volební úspěchy českých a německých ultrapravicových stran, zakládání a členství v pravicově extremistických organizacích, pořádání demonstrací, protestních akcí a násilné trestné činy s pravicově extremistickým podtextem páchané přívrženci pravicového extremismu. Z kulturních aktivit se práce věnuje pořádání koncertů, na kterých vystupují ultrapravicové hudební skupiny a jsou nastíněny obsahy písní některých českých a německých neonacistických skupin. Následně je porovnána podoba a četnost českých a německých politických a kulturních aktivit. V závěru došla autorka ke zjištění, že podoby pravicového extremismu v České republice a v Německu v 90. letech byly velmi podobné. V Německu však docházelo k častějším a brutálnějším násilným trestným činům ze strany přívrženců pravicového extremismu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Pravicový extremismus, ultrapravice, neonacismus, extrémně pravicové politické strany, extrémně pravicové politické organizace, skinheads.

ABSTRACT

Master thesis „The comparison of political and cultural activities of the extreme right in the Czech Republic and Germany during 90’s in the 20th century” is firstly defining the terms related to study of the extreme right. Secondly, the thesis is analyzing success of German and Czech extreme right wing parties in the elections, then establishing and forms of membership in the extreme right organizations, making demonstrations, protest events and violent acts with extreme right context which are organized by supporters of the extreme right thoughts. Thirdly, the thesis is focusing on cultural activities, such as live music events with extreme right music artists, with outlining the lyrics of these Czech and German artists. Finally, comparative analysis is describing the form and frequency of all political and cultural activities. Conclusion of the thesis is that forms of the extreme right in the Czech Republic and Germany in the 90’s were very similar, however in Germany these activities were more regular and more brutal.

KEYWORDS

Extreme right wing, ultra – right, neo – Nazism, extreme right wing parties, extreme right organizations, skinheads.

Obsah

1	Úvod	8
2	Terminologické vymezení základních pojmů	12
2.1	Etymologie pojmů extremismus a radikalismus	12
2.2	Vymezení pojmů (politický) extremismus a radikalismus	13
2.3	Vymezení pravicového extremismu a radikalismu	17
2.3.1	Pravicový extremismus jako úřední pojem	18
2.3.2	Pravicový extremismus a radikalismus jako akademický pojem	21
2.3.3	Pravicový extremismus a radikalismus jako bojový pojem	21
2.4	Ideologické vymezení krajní pravice	22
2.4.1	Krajně pravicové postoje	23
2.4.2	Krajně pravicové chování	27
2.4.3	Neofašismus a neonacismus	28
2.5	Terminologická roztržitost	32
3	Politické a kulturní aktivity extrémně pravicové scény v ČR a Německu (1990 – 1999)	35
3.1	Politické aktivity - volební (ne)úspěchy pravicově extremistických stran ..	36
3.1.1	Situace v ČSFR a ČR	37
3.1.2	Situace v Německu	40
3.2	Politické aktivity - zakládání a členství v pravicově extremistických organizacích	47
3.2.1	Situace v ČSFR a ČR	48
3.2.2	Situace v Německu	52
3.3	Politické aktivity - pravicově extremistické veřejné akce	54
3.3.1	Situace v ČR	56
3.3.2	Situace v Německu	61
3.4	Politické aktivity - násilí a trestné činy páchané přívrženci pravicového extremismu	65
3.4.1	Situace v ČSFR a ČR	66
3.4.2	Situace v Německu	71
3.5	Kulturní aktivity extrémně pravicové scény - subkultura skinheads a její neonacistická odnož	75

3.6 Kulturní aktivity - hudební aktivity a pořádání koncertů extrémně pravicovou scénou	78
3.6.1 Situace v ČSFR a ČR – hudba.....	78
3.6.2 Situace v ČSFR a ČR – koncerty	80
3.6.3 Situace v ČSFR a ČR – vybrané hudební ukázky českých skupin.....	84
3.6.4 Situace v Německu – hudba	92
3.6.5 Situace v Německu – koncerty	95
3.6.6 Situace v Německu – vybrané hudební ukázky německé skupiny.....	97
3.7 Fanziny jako publikační subkulturní nástroj	103
3.7.1 Situace v ČSFR a ČR	103
3.7.2 Situace v Německu	104
4 Shrnující komparace českých a německých politických a kulturních aktivit extrémně pravicové scény	107
5 Závěr	111
6 Seznam literatury a použitých informačních zdrojů	114
7 Přílohy	127
7.1 Tabulky.....	127
7.2 Obrázky a fotografie.....	127
7.3 Odkazy na jednotlivé fotografie a tabulky	127

1 Úvod

Komparace politických a kulturních aktivit extrémně pravicové scény v ČR a SRN v 90. letech 20. století je diplomovou prací, která volně navazuje na bakalářskou práci autorky.¹ V bakalářské práci pod názvem *Právní nástroje v boji proti rasismu v ČR* byla provedena obsahová analýza právních dokumentů, které upravují na mezinárodní, unijní a vnitrostátní úrovni problematiku „rasové“ diskriminace a rasismu. Vedle aplikované části práce byla věnována pozornost teoretickému vymezení pojmů „rasa“ a rasismus. Na první pohled bezproblémově uchopitelné termíny byly podrobeny kritickému zkoumání s přihlédnutím ke stávajícímu antropologickému, sociologickému a historickému vymezení odborníky daných oborů. Z tohoto důvodu jsou i v této diplomové práci pojmy „rasa“ a „rasový“, které autorka společně s dalšími odborníky chápe jako přežitý sociální konstrukt, vkládány s kritickým odstupem do uvozovek.² Předkládaná diplomová práce se zabývá pravicovým extremismem, jehož důležitou součástí jsou i rasismus a xenofobie vůči etnickým menšinám a „rasám“ a specifické „rasové“ pojetí ve smyslu nadřazené bělošské (resp. árijské) „rasy“.

Téma práce si autorka vybrala pro jeho aktuálnost, palčivost a kontroverznost. V současné době narůstají v ČR a v Německu pravicově extremistické tendence. Pravicově extremistické postoje jsou manifestovány v podpoře pravicových extremistických politických stran, hnutích potlačujících lidská práva a svobody a v násilných trestných činech, které jsou namířeny proti cizincům, azylantům, alternativně smýšlejícím, sociálním, etnickým a sexuálními menšinám. V souvislosti se současnou migrační krizí, která je v médiích nazývána jako evropská uprchlická (migrační) krize, dochází k radikalizaci společnosti a extrémně pravicových sil v ČR i v Německu. V českém prostředí dochází ke zvyšující se popularitě Dělnické strany a Národního odporu, v německé společnosti roste obliba pravicově extremistické politické strany *Alternative für Deutschland* a hnutí *Pegida*. Všechny tyto pravicově extremistické tendence tvoří bezpečnostní riziko pro politicko – sociální vývoj daných zemí v případě jejich militantní radikalizace. V 90. letech, kdy došlo

¹ PARDUBSKÁ, Martina. *Právní nástroje v boji proti rasismu v ČR*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Karlova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy a filozofie. Dostupné z: <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/121779>>.

² Tento přístup byl využit i ve zmíněné bakalářské práci autorky. V té autorka spolu s dalšími odborníky odmítla používání pojmu „rasa“ a „rasový“, protože chápe teorie o existenci různých lidských ras jako uměle vykonstruovanou a neakceptovatelnou.

k německému znovusjednocení a k pádu komunistických režimů v ČR a NDR, dochází k mohutnému nárůstu pravicově extremistických tendencí. Nelze však tvrdit, že pravicový extremismus se objevil po pádu nacistického režimu znovu až po roce 1989. Pravicově extrémní, extremistické a neonacistické sklony jsou evidovány v různé míře nepřetržitě od konce druhé světové války. Výstižně komentuje společenský jev pravicového extremismu v Německu L. McGowan: „*Padesát let po vzniku Spolkové republiky (Německo, pozn. autorky) je v zásadě zřejmé, že extrémní pravice nepředstavuje žádné dočasné a přechodné hnutí, ale tvoří součást politické kultury Německa*“.³ 90. léta lze však vnímat jako historickou epochu, kdy dochází k zintenzivnění pravicově extremistických postojů a nárůstu pravicově extremistického násilí.

Dalším důvodem pro zvolení tohoto tématu práce je autorčin zájem o tematiku skinheads, která je v této práci spojena s odnoží neonacistických skinheads. Tato početně rozšířená skupina skinheads zastihuje další odnože této subkultury, které vychází z převážně nerasistických kořenů a důsledně se od neonacismu a rasismu distancují.

Posledním důvodem pro komparační zaměření práce je studium druhého aprobačního oboru německý jazyk, k němuž má autorka velmi pozitivní vztah. Autorka uplatní v diplomové práci své cizojazyčné znalosti při studiu německy psaných pramenů a také zkušenosti, které získala během zahraničních pobytů v Německu mj. v rámci programu ERASMUS+.

Diplomová práce je rozdělena na dvě základní části. První úsek bude věnován terminologickému vymezení pojmů politický extremismus a radikalismus, které jsou často svévolně používány bez významové diferenciaci. Budou zde načrtnuty náhledy různých politologů z českého i německého prostředí. Dále se bude autorka zabývat konkretizací politického extremismu a radikalismu na pravém okraji pravo – levé osy politického spektra. Obsahem pravicového extremismu budou dvě dimenze: postoje, v rámci kterých jsou využity prvky různých principů, zásad, přesvědčení a názorů a které tvoří souhrnně vnitřně neucelenou ideologii. Jedná se např. o antisemitismus, rasismus, xenofobii, nacionalismus aj. Druhou dimenzí bude chování, které představuje manifestované formy postojů (např. volby pravicově extremistických politických stran, násilné trestné činy s pravicově extremistickým podtextem nebo členství v ultrapravicových organizacích). V závěru první části bude poukázáno na terminologickou heterogenitu, která převažuje ve

³ MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 239.

společenskovedním diskurzu. Neexistuje totiž jednotná definice termínů, které na první pohled vypadají jako synonyma, avšak existují mezi nimi podstatné významové rozdíly (např. krajní, ultrapravicový, extrémní, extremistický, radikální aj.). Druhý oddíl práce bude věnovaný praktické části a to politickým a kulturním aktivitám extrémně pravicové scény v ČSFR, ČR a Německu. Autorka vybrala následující politické aktivity: volební úspěchy a neúspěchy pravicově extremistických stran, zakládání a členství v ultrapravicových organizacích, pravicově extremistické veřejné akce a násilné trestné činy s pravicově extremistickým podtextem. U každé z uvedených politických aktivit, v jejichž výběru se autorka bude opírat o dělení v publikaci R. Stösse (Rechtsextremismus im vereinten Deutschland, 2000), bude nejprve uvedena obecná charakteristika zmíněných aktivit včetně metodických a věcných poznámek autorky. Každá aktivita (její podoby a charakteristika) bude rozebrána jak s ohledem na českou, tak s ohledem na německou společnost. Autorka se bude snažit, aby podkapitoly, které se týkají českého a německého prostředí, byly informačně, obsahově a rozsahově vyvážené. V rámci kulturních aktivit zvolí autorka rozbor hudebních nahrávek ultrapravicových a neonacistických (převážně skinheadských) skupin a situaci ohledně pořádání koncertů pravicově extremistických skupin. I zde se autorka bude zaměřovat na české a posléze německé prostředí. Okrajově se práce bude věnovat i fanouškovským magazínům, tzv. (fan)zinům, které tvoří významnou funkci v sebe prezentaci extrémně pravicové ideologie a slouží jako rekruční médium pro získávání nových členů. V této aplikované části se bude autorka snažit opět o obsahovou a rozsahovou proporcionalitu. Vzhledem k názvu diplomové práce bude srovnání provedeno nejen paralelním představením příslušných politických a kulturních aktivit extrémně pravicové scény v ČR a v Německu, ale i kapitolou se shrnující komparací, která bude mapovat nejvýznamnější shody, podobnosti a odlišnosti ve vývoji a formách pravicového extremismu v 90. letech v ČR a v Německu.

Hlavním cílem práce je porovnat podoby pravicového extremismu v české a německé společnosti v 90. letech, neboť žádná publikace na českém a německém trhu neuchopuje komplexně tuto problematiku. Pravicový extremismus v 90. letech vytvořil základní půdorys pro současné sociálně – politické dění. Znalostí historického vývoje je možné pochopit i některé současné pravicově extremistické tendence a jevy, nalézt jejich příčiny a porozumět vzájemným souvislostem.

Mezi dílčí cíle patří vytvoření základního přehledu problematiky pravicového extremismu pro učitele výchovy k občanství a základů společenských věd. Extremismus je

součástí vzdělávací oblasti Člověk a společnost v rámci vzdělávacího oboru Výchova k občanství v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), dále vzdělávací oblasti Člověk a společnost v rámci vzdělávacího oboru Občanský a společenskovědní základ v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia (RVP G) a průřezových témat obou RVP. Protiextremistická výchova a cíle jsou vyjádřeny v cílech, které přímo nenesou slovní spojení „(pravicový) extremismus“, týkají se ale všeobecně lidských práv (např. „*výchova k toleranci a respektování lidských práv*“ jako cíl vzdělávací oblasti Člověk a společnost v RVP ZV⁴ nebo např. „*zaujímaní konstruktivních postojů k naléhavým otázkám míru a lidských práv*“ jako přínos průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech v RVP G⁵). Tato diplomová práce by proto mohla poskytnout učitelům základní přehled o problematice pravicového extremismu a jeho formách. Mohou ji využít i metodici prevence na základních a středních školách v rámci jejich metodické, koordinační a informační náplni práce. Dalším dílčím cílem práce je nabídnout čtenáři upřesnění významů pojmů a jejich obsahů, které bývají často v médiích zkreslovány. Masová média vytváří specifický obraz těchto jevů a snaží se působit zejména na emoce diváků a posluchačů, než přinášet objektivní fakta. Diplomová práce je zdrojem informací pro zájemce o problematiku v českém nebo (i) v německém prostředí.

Mezi základní použité metody této práce bude patřit deskripce, která bude použita v první části této práce pro uchopení významů předkládaných termínů. V druhé části bude autorka pracovat zejména s obsahovou analýzou, kde se bude věnovat rozboru jednotlivých politických a kulturních aktivit z hlediska jejich podoby, charakteru a četnosti. Poslední použitou metodou bude komparace, v rámci níž autorka porovná podoby pravicového extremismu v ČR a v Německu v 90. letech.

⁴ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.* [online]. [cit. 2016-06-14]. URL: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>>.

⁵ *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia.* [online]. [cit. 2016-06-14]. URL: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/prehled-dokumentu-rvp-aktualni-do-konce-roku-2012/rvp-g>>.

2 Terminologické vymezení základních pojmů

2.1 Etymologie pojmů extremismus a radikalismus

Pojem extremismus pochází z latinských slov „extremus“ (adjektivum od pozitiva „exterus“; nejzadnější, nejvzdálenější, poslední) a „extremitas“ (substantivum; nejzadnější mez, okraj, konec).⁶ V původním slova smyslu označoval pojem starořímské regiony („extremitas mundi“), které byly ve velké distanční vzdálenosti od středu impéria (Říma).⁷ Podle Akademického slovníku cizích slov je rozlišováno substantivum „extrém“ (adjektivním derivátem je „extrémní“) a „extremismus“ (adjektivním derivátem je „extremistický“). Slovo „extrémní“ znamená krajní, výstřední, přemrštěný, přepjatý, neobvyklý (z toho vyplývá i význam „extrému“ – krajnost, výstřednost) a „extremismus“ značí „zálibu v extrémech, extrémní směr, radikalismus“.⁸ Odkazuje tedy na sklon k výstřednostem a krajnostem. Původně nebyl pojem extremismus spojován s krajními politickými postoji na pravo - levé škále politického kontinua, ale stále si ponechával význam krajní (hraniční, periferní, okrajové) pozice (srov. etymologie). V 19. století byl pojem extremismus v nespécifikovaném významu používán v britském tisku a poprvé byl hlouběji rozpracován ve studii francouzského publicisty Maxime Leroye z roku 1921.⁹ V 50. letech 20. století byl podán soustavný výklad pojmu americkým politologem a sociologem Seymourem M. Lipsetem a v jeho verzi se pojem rozšířil i na evropský kontinent.¹⁰ Pojmy extrémní a extrém jsou používány i v běžném jazyce (např. extrémní sporty) a nemají žádný politický kontext.

Výraz radikalismus má latinský původ v substantivu „radix“, které značí kořen, původ nebo základ. Podle Akademického slovníku cizích slov představuje radikalismus postoje nebo směry usilující o „pronikavé a rychlé změny od základu, od kořene“.¹¹ Pro označení

⁶ KÁBRT, Jan. *Latinsko-český slovník*. 1. vyd. Praha: Leda, 2003, s. 210 – 211.

⁷ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 20.

⁸ KRAUS, J. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998, s. 216.

⁹ BACKES, Uwe. *Politischer Extremismus in demokratischen Verfassungsstaaten: Elemente einer normativen Rahmentheorie*. 1. vyd. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1989, s. 56 - 57.

¹⁰ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 21.

¹¹ KRAUS, J. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998, s. 644.

průvodce tohoto úsilí je používáno substantivum radikalista, řidčeji radikál.¹² Radikalismus se stejně jako extremismus neváže pouze k politické sféře a je používán i v běžném jazyce (např. radikální řešení, radikální obrat, radikální změna apod.). Radikalismus je z časového hlediska proměnlivý pojem. „*Zatímco v určitých souvislostech radikalismus sloužil pro označení subverzivního jednání, v jiných pro pokrokové přístupy*“.¹³ To, co bylo například v předminulém století považováno za radikální postoj, může být v 21. století etablovanou součástí politické kultury dané země.

V českém prostředí se pojem extremismus rozšířil až po roce 1989. V žádném zdroji z oblasti krajní pravice, ze kterého autorka čerpala, nebylo uvedeno užívání pojmu před rokem 1989. V německé terminologii (ve Spolkové republice Německo) byly extremistické směry a hnutí označovány do počátku 70. let jako radikální („radikal“, „Radikalismus“). Od poloviny 70. let se plně využívají pojmy „(Rechts-) Extremismus“ a „(Rechts-) Radikalismus“ ve významu nastíněném v dalších částech této práce.¹⁴

2.2 Vymezení pojmů (politický) extremismus a radikalismus

Politický extremismus představuje jednu z podob extremismu. Vedle toho je rozlišován dále extremismus náboženský, nacionalistický (etnický) a environmentální (ekologický), které mohou, ale bezpodmínečně nemusí, mít přímou či nepřímou vazbu na politiku.¹⁵ Extremismus je na základě své etymologie umístěn na nejzadnější a nejvzdálenější okraji. Pokud je uvažováno o politickém extremismu, jedná se o obsazení levé nebo pravé krajní pozice vůči politickému středu na pravo – levé ose politického spektra, přičemž tímto odkazuje k pravicovému nebo levicovému extremismu.¹⁶

¹² KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998, s. 644.

¹³ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 33.

¹⁴ JESSE, Eckhard. *Extremismus*. [online]. [cit. 2016-03-29]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41896/extremismus>>.

¹⁵ P. Černý rozlišuje politický extremismus primární politické orientace (pravicový a levicový extremismus) a sekundární politické orientace (náboženský, ekologický a nacionalistický extremismus). Srov. ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 23.

¹⁶ Využívání jednodimenzionální pravo – levé osy je často kritizováno, avšak pro účely této práce a pro názorné představení pojmů extremistický, radikální, extrémní, krajní apod. je podle názoru autorky dostačující. Srov. DANICS, Štefan. Radikalismus – extremismus – antisystémovost. In *Radikalismus a jeho projevy v současné*

I přes ideologickou rozdílnost dílčích politických extremistických směrů je možné nalézt společného jmenovatele, který vyjadřuje podstatu jakéhokoliv (i nepolitického) extremismu. Extremismus představuje postoje vyjádřené v jednání, namířené proti demokratickému, ústavně zakotvenému státnímu zřízení a demokratickým mechanismům, s cílem destabilizovat či destruovat legálními i nelegálními prostředky demokratické principy nebo demokratický právní stát a nahradit ho alternativním konceptem politického zřízení. Nový politický režim je pak ideologicky determinován typem (politického) extremismu. V tomto smyslu se destruktivně zaměřené postoje a činnosti neorientují pouze proti momentálně vládnoucímu establishmentu, ale proti obecným principům demokratického systému a zřízení, jeho hodnotám a principům. Extremismus je ve vztahu k demokracii pojímán jako její antiteze (extremismus – antidemokracie) nebo jako její dichotomie (extremismus – demokracie). Pro extremismus se udávají různé charakteristiky, např. že je antisystémový (protirežimní)¹⁷, antidemokratický¹⁸, antagonistický vůči stávajícímu řádu¹⁹, protiústavní (německy „verfassungswidrig“)²⁰ a demokratickému systému nepřátelský.²¹ Vzhledem k tomu, že se jedná o antisystémový jev, který představuje hrozbu pro demokratické společenské uspořádání, vyvíjí stát protiextremistickou politiku pro udržení sociální stability a k ochraně státem chráněných zájmů.

světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10. – 11. 5. 2007. 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, 2007, s. 59 a srov. CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus.* 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 11.

¹⁷ DANICS, Štefan. Radikalismus – extremismus – antisystémovost. In *Radikalismus a jeho projevy v současném světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10. – 11. 5. 2007.* 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, 2007, s. 59.

¹⁸ JESSE, Eckhard. *Der Begriff „Extremismus“: Worin besteht der Erkenntnisgewinn.* [online]. [cit. 2016-03-22]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/200098/der-begriff-extremismus-worin-besteht-der-erkenntnisgewinn>>.

¹⁹ ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo.* 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 15.

²⁰ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland.* 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 16.

²¹ *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1996 a 1997.* [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocnizpravafe83.html?ArticleID=39>> a *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1998 a 1999.* [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocnizprava6f3c.html?ArticleID=38>>.

Samotný pojem extremismus má podle R. Stösse mnohoznačný charakter ale zároveň je prázdným slovem s nízkou výpovědní hodnotou. Vzhledem k pravo - levému bipolárnímu rozdělení politického spektra zahrnuje politický extremismus řadu ideologicky rozdílných i podobných směrů. K tomu existuje i etnický a náboženský extremismus, který může mít napojení na některý okraj (ale i střed) politického spektra. Pod pojmem extremismus vzniká konglomerát různých směrů, který není možné zkoumat jako celek a zobecňovat ho. Zároveň je to pojem relativně prázdný, protože jediným spojovacím prvkem všech extremismů je – „že představují střechový pojem pro všechny ideologie, které vystupují proti stávajícímu režimu“²² – tedy jejich antidemokratická a antisystémová orientace. V této oblasti není již co více zkoumat.²³

Pravicový extremismus, o kterém bude pojednáváno v dalších kapitolách, netvoří homogenní systém názorů a přesvědčení a není ideologicky soudržný. Pojem extremismus, aniž by byl zpřesněn rozvíjejícím přívlastkem (např. levicový, pravicový, náboženský, nacionalistický aj.), je zatížen a priori negativními konotacemi a ztrácí nárok na neutralitu a schopnost popisovat objektivním jazykem podstatu jevů politické reality. Je to jeden z faktorů, kvůli kterému pozbývá výzkum extremismu reliability a validity. Podle R. Stösse není takto negativně zatížený pojem vhodný pro seriózní vědeckou práci, protože není způsobilý přinášet nezaujaté a objektivní výsledky.²⁴

(Politický) radikalismus představuje postoje a aktivity, které sice obsahují krajní názory vůči jednotlivým hodnotám, principům nebo dílčím aspektům demokratického řádu, nepopírají ale demokratické uspořádání jako takové a nesnaží se současný systém destruktivně svrhnout a nahradit jiným zřízením.²⁵ Politický radikalismus se pohybuje v mantinelech ústavního konformismu a proto na pravo – levé ose politického spektra bude

²² CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 11.

²³ STÖSS, Richard. *Kritische Anmerkungen zur Verwendung des Extremismuskonzepts in den Sozialwissenschaften*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/200099/kritische-anmerkungen-zur-verwendung-des-extremismuskonzepts-in-den-sozialwissenschaften>>.

²⁴ STÖSS, R. *Kritische Anmerkungen zur Verwendung des Extremismuskonzepts in den Sozialwissenschaften*. [online]. [cit. 2016-03-22]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/200099/kritische-anmerkungen-zur-verwendung-des-extremismuskonzepts-in-den-sozialwissenschaften>>.

²⁵ DANICS, Štefan. *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003, s. 16.

zaujímat pozici blíže k demokratickému středu než extremismus.²⁶ Radikální síly mohou tvořit legální a konstruktivní opozici v politickém prostoru, zároveň se ale mohou stát ohrožujícím faktorem pro politický systém, např. vytvářením mládežnických organizací, ve kterých dochází k ideologické radikalizaci mládeže. „*Některé stanovené radikální cíle a jejich prosazování mohou za určitých okolností přispět k vitalizaci stávajícího demokratického systému, avšak jejich blízkost extremistickému spektru z nich zároveň činí rizikový faktor dalšího vývoje demokracie*“.²⁷ Oproti pojmu extremismus není radikalismus předem negativně předurčen. Přestože přechod mezi extremismem a radikalismem je pohyblivý (klouzavý), existuje mezi oběma výrazy významový rozdíl. I přesto jsou často pojmy zaměňovány, používány svévolně libovolně nebo synonymně a to zejména v masových médiích. Podle Š. Danicse je možné politický extremismus a radikalismus rozlišit na základě dvou hledisek: zprvte podle používání násilí pro dosahování vytyčených politických cílů a za druhé podle charakteru stanovených cílů. Pro politický extremismus je adekvátním prostředkem pro dosahování cílů mimo jiné i násilí, oproti tomu politický radikalismus se pohybuje v mezích zákona a používá pouze legální prostředky, které se ovšem mohou dotýkat až hrany (okraje) zákona. Politický extremismus považuje současný systém a společenské uspořádání za fundamentálně zvrženímhodné a požaduje jeho svržení. Politický radikalismus respektuje demokratické zřízení, demokratická pravidla a principy. Své cíle volí s ohledem k demokratickému konsensu.²⁸ Pojem radikalismus se využívá i pro

²⁶ Krajní pozice pravo – levého politického spektra nesprávně rozmisťují podle německých autorů R. Stösse a G. Neugebauera demokratický, resp. nedemokratický potenciál. Nedemokratické tendence se totiž ve větší či menší míře vyskytují i v údajně demokratickém, respektovaném středu. Odtud například vyrostl historický fašismus a hovoří se o tzv. „extremismu středu“. Srov. STÖSS, Richard. *Kritische Anmerkungen zur Verwendung des Extremismuskonzepts in den Sozialwissenschaften*. [online]. [cit. 2016-03-22]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/200099/kritische-anmerkungen-zur-verwendung-des-extremismuskonzepts-in-den-sozialwissenschaften>> a NEUGEBAUER, Gero. *Extremismus – Linksextremismus – Rechtsextremismus. Begriffsdefinition und Probleme*. [online]. [cit. 2016-03-22]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/linksextremismus/33591/definitionen-und-probleme?p=all>>.

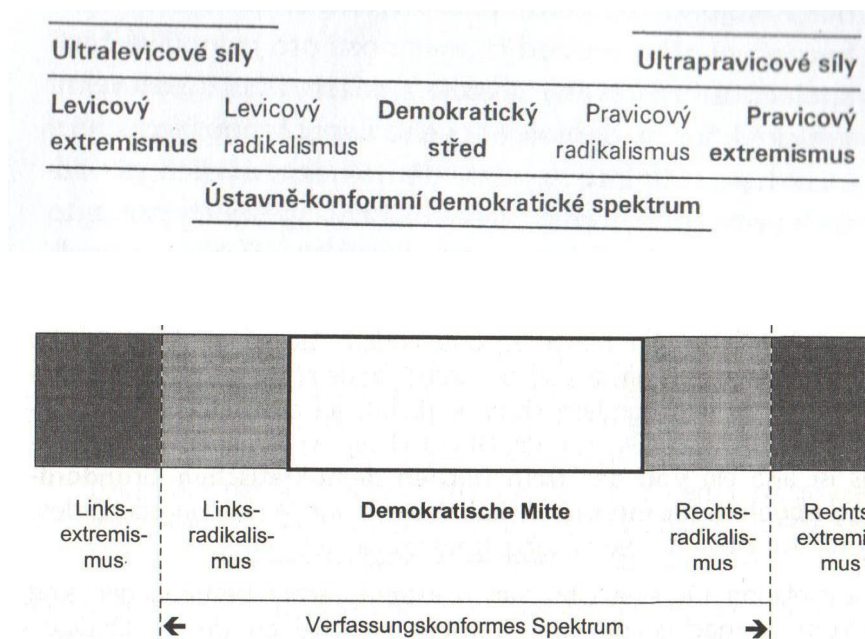
²⁷ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 34.

²⁸ DANICS, Štefan. Radikalismus – extremismus – antisystémovost. In *Radikalismus a jeho projevy v současném světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10. – 11. 5. 2007*. 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, 2007, s. 54.

vyjádření „*nekompromisních (někdy až extrémních) řešení problémů*“²⁹ a to nejen v politické oblasti. Radikální (politické) názory a postoje určité osoby mohou být někdy zobrazovány jako (politicky) extremistické, čímž dochází k (politické) stigmatizaci takto označované osoby.

2.3 Vymezení pravicového extremismu a radikalismu

Pravicový extremismus (německy Rechtsextremismus) je umístěn na pravém okraji pravo – levé osy politického spektra. Následující identická schémata v německém a českém jazyce zobrazují postavení pravicového extremismu na pravo – levé ose politického kontinua.³⁰

Na německém schéma je patrné, že radikalismus (ať levicový nebo pravicový) tvoří rozdělující linii mezi tím, co spadá do ústavně-konformní demokratické oblasti a tím, co se vyskytuje za okrajem a je tedy antidemokratické a antisystémové. Tento přechod je rozdělen přerušovanou čarou, která značí plynulý přechod mezi oběma jevy.

²⁹ DANICS, Štefan. *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003, s. 16.

³⁰ DANICS, Štefan. *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003, s. 18. nebo STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. vyd. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 18.

Pravicový extremismus a radikalismus představuje vnitřně nekonzistentní a heterogenní jev. Není možné sestavit jednotnou definici pravicového extremismu. Uměle vytvořená definice by zamezovala diferencovanému přístupu k jednotlivým směrům, ideologiím a doktrínám, které mísením tvoří různé odnože krajní pravice a tím by všechny tyto obsahově různé směry podřazovala jediné definici. Pravicový extremismus neznačí jednotnou ideologii, ale obsahuje mnoho různých proudů a směrů, které se více méně podobají. Chybně bývá užíván jako synonymum pro celé spektrum pravicového extremismu jeden z nejviditelnějších proudů pravicového extremismu, neonacismus, resp. i neofašismus, přičemž ve skutečnosti tvoří pouze jeho (nejméně člensky početnou) část. Ne každý pravicový extremist je neonacista ve smyslu schvalování hnutí, které se snaží o renesanci historického nacismu. Důvodem v českém a německém prostředí je zvýšená senzacechtivá medializace neonacistických aktivit spojená zejména s takto orientovanou skinheadskou subkulturou. Objektem výzkumu pravicového extremismu může být podle M. Mareše politický režim, politická strana, formální a neformální pravicově extremistické organizace a skupiny (zájmové, militantní, teroristické aj.), subkultury, dále pravicově extremistické ideologie a ideje a protiextremistická politika.³¹ Formální organizace mohou přímo vyvíjet pravicově extremistické aktivity anebo podporovat a financovat svou nepřímou činností pravicově extremistickou scénu (hudební vydavatelství, vydávání periodik, zinů, spravování webových stránek, prodej tematického oblečení a doplňků nebo podnikání v nepolitické sféře, jehož zisky finančně podporují pravicově extremistické aktivity). Podle Š. Danicse je možné (pravicový) extremismus vymezit ze třech různých hledisek: jako úřední pojem, jako akademický pojem a jako tzv. „bojový“ pojem.³²

2.3.1 Pravicový extremismus jako úřední pojem

Pravicový extremismus a radikalismus není právním pojmem. Nenachází se v českém ani německém právním řádu nebo ústavním pořádku. Vymezení pojmu pravicový extremismus a radikalismus vytváří státní orgány, které se zabývají bezpečností státu a ochranou demokratických hodnot a principů, které mohou být extremismem významně

³¹ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 14.

³² DANICS, Stefan. *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003, s. 11.

ohroženy. Toto pojetí bylo použito pro definování extremismu a radikalismu v předchozích kapitolách této práce. Cílem úředního pojmu je vymezení oblasti činností, které přesahují legislativní rámec státu (jsou protiústavní) nebo balancují na hraně zákona. Jedná se tedy o monitorování a potírání protiústavních (německy *verfassungswidrig*) aktivit skrze protiextremistickou politiku. Za extremistické aktivity jsou označovány ty činnosti, které „působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko – ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým“.³³ Extremismus je tedy zaměřený na činnosti, aktivity (tedy na behaviorální stránku, tj. chování a jednání), které směřují proti demokratickému zřízení. Akademický pojem se soustředí vedle behaviorální složky i na složku kognitivní (postoje a smýšlení). Pro extremismus jako úřední pojem nehraje kognitivní složka vzhledem k ochranné a obranné funkci těchto orgánů podstatnou roli a slouží spíše k vymezení teoretických východisek pravicového extremismu. Mezi základní české demokratické ústavní principy, proti nimž může být ze strany pravicových extremistů útočeno, patří podle MV ČR následující:

- Úcta k právům a svobodám člověka a občana.
- Svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát.
- Nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu.
- Svrchovanost lidu.
- Volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů.
- Ochrana menšin při rozhodování většiny.
- Svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.³⁴

³³ Odbor bezpečnostní politiky MV ČR. *Co je extremismus*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>>.

³⁴ Odbor bezpečnostní politiky MV ČR. *Co je extremismus*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>>.

Mezi základní německé demokratické ústavní principy (tzv. Freiheitliche demokratische Grundordnung, FDGO), proti nimž může být ze strany pravicových extremistů útočeno, patří:

- Úcta a respektování lidských práv zakotvených v ústavě (německy Grundgesetz), zejména právo na život a jeho rozvoj.
- Suverenita lidu.
- Dělbba moci.
- Odpovědnost vlády.
- Zákonnost správních orgánů.
- Nezávislost soudů.
- Pluralita stran, rovnost šancí pro všechny politické strany a právo na vytváření a činnost opozice.³⁵

Pravicový extremismus není primárně nepřátelský vůči demokracii, jak k úřednímu pojmu uvádí J. Charvát. Pojmy extremismus a radikalismus jsou časově pohyblivé pojmy. To, jaké postoje byly dříve extremistické, neplatí globálně a univerzálně. Extremismus se tak neváže na žádnou určitou ideologii. Proto je definice extremismu jako antidemokracie spíše aplikací definice než obecnou definicí. Obecná definice podle J. Charváta zní, že extremismus „*označuje jakékoliv aktivity směřující proti stávajícímu systému s cílem nahradit tento systém systémem zcela odlišným*“.³⁶ Demokratické snahy (např. emancipace žen, práva

³⁵ GRÖPL, Christoph. *Wesensmerkmale der freiheitlichen Demokratie*. [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <http://www.uni-saarland.de/fileadmin/user_upload/Professoren/fr11_ProfGroepf/Vergangene_Semester/lehre08-09/SRI13.pdf>. V německém originále:

- Die Achtung vor den im Grundgesetz konkretisierten Menschenrechten, vor allem vor dem Recht der Persönlichkeit auf Leben und freie Entfaltung.
- Die Volkssouveränität.
- Die Gewaltenteilung.
- Die Verantwortlichkeit der Regierung.
- Die Gesetzmäßigkeit der Verwaltung.
- Die Unabhängigkeit der Gerichte.
- Das Mehrparteienprinzip und die Chancengleichheit für alle politischen Parteien mit dem Recht auf verfassungsmäßige Bildung und Ausübung einer Opposition.

³⁶ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 19.

homosexuálů, etnických menšin aj.) v autoritativních režimech jsou tak vnímány jako extremistické.

2.3.2 Pravicový extremismus a radikalismus jako akademický pojem

Pravicovým extremismem a radikalismem se zabývá zejména politologie³⁷, která vychází z definičního vymezení extremismu jako úředního pojmu. Podle R. Stösse nemůže akademický pojem kopírovat pouze úřední vymezení extremismu (zda je jev demokratický nebo demokracii nepřátelský), ale musí jít hlouběji a tázat se i po příčinách, následcích a dopadech pravicového extremismu na společenské struktury a procesy. Extremismus by měl být pojímán jako komplexní a interdisciplinární fenomén.³⁸ Zahrnuje proto konativní (činnosti a chování) a latentní (postoje a smýšlení) extremismus. Pouze jejich spojením se v akademickém pojetí hovoří o pravicovém extremismu.³⁹ Úřední i akademický pojem se ale přesto volně prolínají.

2.3.3. Pravicový extremismus a radikalismus jako bojový pojem

Než začal být v 90. letech 20. století extremismus a radikalismus zkoumán a definičně vymezován odborníky, byla nálepka „extremista“ a „radikalista“ prostředkem k diskreditaci opozice.⁴⁰ Tento styl rétoriky využívají hojně i dnes někteří politici a masová média. Vzhledem k negativním konotacím, které sebou pojem extremismus přináší (ve smyslu něčeho nenormálního, nebezpečného, delikventního, deviantního, asociálního, destruktivního, podvrtného apod.), představovalo a představuje toto stigma břemeno v politické soutěži pro subjekt označený tímto výrazem: „*Při zařazování subjektů mezi*

³⁷ J. Chmelík označuje akademický pojem za pojem politologický. Srov. CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001, s. 13.

³⁸ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 19.

³⁹ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 22.

⁴⁰ STRMISKA, Maxmilián. Demokracie, extremismus, antisystémová orientace. In *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 28. a STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. vyd. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 11.

*extremistické (než je pouze pravo – levé vymezení, pozn. autorky) budou působit i další faktory, spadající například do subsystému politické kultury, celkové nálady ve společnosti, působící síly a vlivu etablovaných (vládních) politických sil atd. To může u pravo – levého schématu způsobit nepřesnost, zkreslení, poplatnost době. Toto nebezpečí hovoří v neprospěch užívání pojmu pravicový či levicový extremismus“.*⁴¹

2.4 Ideologické vymezení krajní pravice

Ideologii krajní pravice tvoří množství znaků, které jsou u jednotlivých subjektů v krajně pravicovém spektru zastoupeny ve větší či menší míře, popř. zcela chybí nebo jsou naopak intenzivně zdůrazňovány. Společné pro ně je, že v označení „pravicově extremistické“ „jsou obsaženy (...) postoje a činnosti, které jsou v bojové formě zaměřeny proti základním hodnotám, pravidlům, institucím demokratického ústavního státu (...)“.⁴² Odpovídá to společné definici všech extremismů, kterou pravicový extremismus bez výhrad přebírá. Politické strany, organizace a hnutí nevytváří většinou ucelenou, vnitřně propracovanou a písemně fixovanou ideologii. Vznikají tak roztržitěné světonázorové koncepty vzájemně si konkurujících antidemokratických subjektů, které svědčí pro krajní pravici jako pro heterogenní konglomerát různých postojů a činností.

Krajní pravice vykazuje podle R. Stösse dvě dimenze: Zaprvé se jedná o postoje, které jsou tvořeny kognitivní a emocionální složkou. R. Stöss o nich hovoří jako o tzv. „latentním“ extremismu. Druhý rozměr představují tzv. „manifestované“ formy, které zastupují realizaci postojů navenek (tj. jednání).⁴³ E. Jesse vytváří paralely k Stössovým postojům a jednání ve dvojici cíle a metody.⁴⁴ Následující schéma představuje dvoudimenzionální charakter pravicového extremismu podle R. Stösse s následným překladem autorky do češtiny.⁴⁵

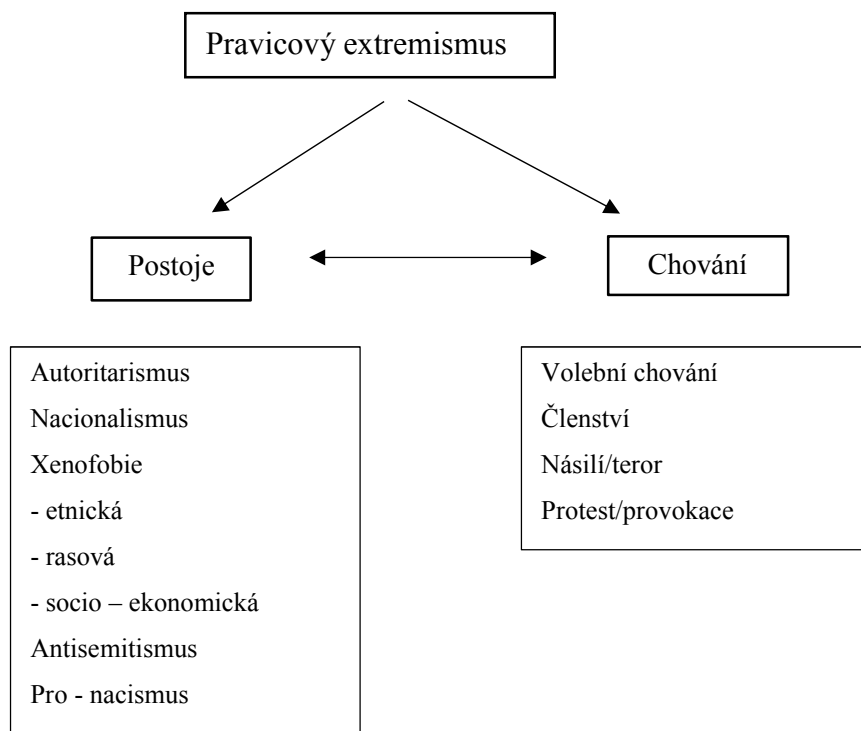
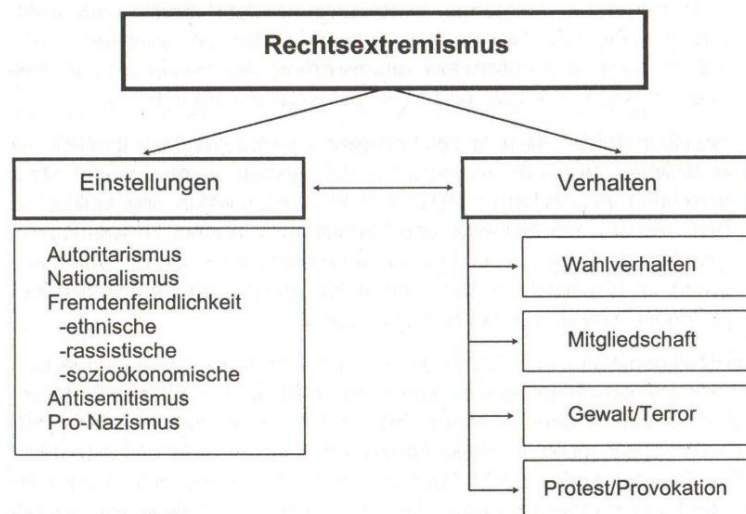
⁴¹ ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 28.

⁴² MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 21.

⁴³ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 22.

⁴⁴ JESSE, Eckhard. *Extremismus*. [online]. [cit. 2016-03-29]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41896/extremismus>>.

⁴⁵ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 22.

2.4.1 Krajně pravicové postoje

Schéma R. Stösse „Rechtsextremismus“ znázorňuje dvoudimenzionální charakter pravicového extremismu. Pokud by byl pravicový extremismus založený pouze na postojích (např. nacionalistické a xenofobní přesvědčení, smýšlení), byla by část společnosti označena

jako pravicoví extremisté.⁴⁶ Takto označený segment společnosti by spadal do stejné kategorie jako osoby shodného přesvědčení, kteří své postoje navíc veřejně realizují (legálně nebo nelegálně). Skloubení postojů a jednání je proto jednou z podmínek pro klasifikaci subjektu jako pravicově extremistického.

Na základě ideologické podoby postojů dochází k vnitřnímu dělení extremismu na pravicový, levicový, nacionalistický, náboženský, environmentální aj. V předcházejícím výčtu jsou postoje vyloženy jako ideální typy, ať už se jedná o celé postojevé komplexy (ideologie), doktríny nebo pouhá přesvědčení a názory. Ideální typy se nemusí v čisté formě a v celé své šíři v ideologii extremistického subjektu vyskytovat. Pravicoví extremisté často přebírají různé elementy, které skládají do vlastního světonázoru. M. Mareš přitom podotýká, že „nelze jednoznačně určit, zda se jedná např. o ideologii, doktrínu či inspiraci konkrétním nedemokratickým hnutím či pouze nesourodý soubor postojů či názorů“ u jednotlivých subjektů krajní pravice. Shrnující definici postojeových okruhů nabízí G. – H. Jaschke: „Pod „pravicovým extremismem“ rozumíme souhrn postojů, způsobů chování a aktivit, organizovaných nebo neorganizovaných, které vychází z rasové nebo etnický podmíněné sociální nerovnosti mezi lidmi. Zároveň požaduje etnickou homogenitu národu a odmítá princip rovnosti daných v lidskoprávních deklaracích. Dává přednost kolektivu před individuem. Vychází z podřizování občanů státním zájmům. Odmítá pluralitu hodnot liberální demokracie a chce zpomalit proces demokratizace“.⁴⁷ Následující přehled představuje základní ideově – programové charakteristiky pravicového extremismu.⁴⁸ Žádný krajně

⁴⁶ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 22.

⁴⁷ V originálním znění: „Unter „Rechtsextremismus“ verstehen wir die Gesamtheit von Einstellungen, Verhaltensweisen und Aktionen, organisiert oder nicht, die von der rassistisch oder ethnisch bedingten sozialen Ungleichheit der Menschen ausgehen, nach ethnischer Homogenität von Völkern verlangen und das Gleichheitsgebot der Menschenrechts-Deklarationen ablehnen, die den Vorrang der Gemeinschaft vor dem Individuum betonen, von der Unterordnung des Bürgers unter die Staatsräson ausgehen und die den Wertpluralismus einer liberalen Demokratie ablehnen und Demokratisierung rückgängig machen wollen“. JASCHKE, Gerd Hans. *Rechtsextremismus und Fremdenfeindlichkeit. Positionen. Praxisfelder*. 1. vyd. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2001, s. 30.

⁴⁸ Bundesamt für Verfassungsschutz. *Was ist rechtsextremismus?* [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <<https://www.verfassungsschutz.de/de/arbeitsfelder/af-rechtsextremismus/was-ist-rechtsextremismus>> a NANDLINGER, Gabriele. *Wann spricht man von Rechtsextremismus, Rechtsradikalismus oder Neonazismus?* [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41312/was-ist->

pravicový subjekt nevykazuje všechny charakteristiky, nýbrž – jak již bylo zmíněno – vzniká konglomerát různě sestavených postojů.

1. Negace fundamentální rovnosti mezi lidmi a zpochybňování univerzálních lidských práv nadřazováním určitého národa, „rasy“ nebo etnika, snaha o institucionalizaci nerovnosti. Cílem je homogenní společnost nebo národ zbavený cizích a zcizujících vlivů. Z této myšlenky vyplývají:
 - a. Nacionalismus. Národ jako nejvyšší kategorie. Příslušnost k národu jako (nejvyšší) hodnota sama o sobě. Lidové společenství (německy Volksgemeinschaft).
 - b. Rasismus. Společnost založená na „rasovém“ původu, příslušnost k nadřazené rase je hodnotou sama o sobě.
 - c. Xenofobie. V českém prostředí zejména jako tzv. „anticiganismus“.
 - d. Antisemitismus.
 - e. Stereotypy přítel – nepřítel. Domnělými nepřáteli jsou sociální (např. homosexuálové, sociálně slabí, narkomané), etnické (např. Turkové), náboženské (např. muslimové, Židé) a „rasové“ skupiny (Romové, černoši) a dále političtí odpůrci (zejména z levicového spektra: komunisté, socialisté, anarchisté, ale i liberálové aj.)
2. Snaha nahradit demokratický právní stát (svobodné demokratické zřízení) autoritativní nebo autoritářskou, totalitní formou vlády nebo vůdcovským principem. Každé takové zřízení je založeno na odmítání či omezení parlamentně – pluralitního systému, tj. politické opozice, plurality politických subjektů a názorů, volné politické soutěže, demokratických kontrolních mechanismů. Vláda pevné ruky. Autoritativně – konzervativní model rodiny a společnosti až etatismus. Takové zřízení tvoří principiální neboli antagonistickou opozici k demokratickému zřízení.⁴⁹
 - a. Proti politickým odpůrcům. V českém i v německém prostředí zejména proti stoupcům krajního levicového spektra (v ČR zejména vyhraněný antikomunismus).

rechtsextrem?p=all> a BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. vyd. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994, s. 16 – 18 a ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 28 – 29.

⁴⁹ ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 15.

- b. Proti modernizaci, kapitalismu a globalizaci, které jsou spojené zejména s protizápadní kritikou.
3. Dějinný revizionismus. Relativizace či popírání dějinných událostí (holocaust, válečné události druhé světové války), odmítání kolektivní viny Německa za vypuknutí a důsledky druhé světové války.
4. Teorie spiknutí (zejména tzv. židovské spiknutí).
5. Ideologický dogmatismus. Zastávání jedné a jediné správné ideologie: „*Zdrojem ohrožení společnosti je snaha zastánců extrémních ideologií své vize realizovat a učinit z nich jedinou možnou normu chování a fungování společnosti*“.⁵⁰
6. Přijímání a tolerance násilí jako přiměřeného politického prostředku. Militarismus a terorismus.
7. Populismus.⁵¹

MV ČR uvádí navíc sympatie s historickým fašismem nebo nacismem, sociální demagogii a politický aktivismus.⁵² J. Charvát uvádí navíc náboženství – neofašisté a konzervativní ultrapravice mají základ ve fundamentálním křesťanství, neonacisté a populistická ultrapravice z křesťanství nevycházejí, dokonce ho odmítají.⁵³

⁵⁰ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1998 a 1999. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocní-zpráva6f3c.html?ArticleID=38>>

⁵¹ Populismus nepředstavuje ideologii jako spíše metody politické propagace nebo agitační techniku. Je využíván nejen krajní pravicí, ale i etablovanými politickými stranami. Staví na aktuálních náladách většinové společnosti, vytváří rychlá a pro většinu společnosti uspokojivá řešení dlouhodobých problémů, využívá iracionality a nižších emocí k přesvědčení o svých správných tvrzeních. Řešení problémů je často postaveno na přepisování viny jiným, nejčastěji emigrantům, kapitalismu, Západu, nadnárodním organizacím aj. (tj. za nezaměstnanost v zemi mohou emigranti, za pokles morálních hodnot kapitalismus a Západ apod.). Pravicovní populisté nejsou antisystémoví, mohou ale balancovat na hraně zákona. Někteří spolupracují s pravicovými extremisty, jinak se od extremistické pravice distancují. Jsou součástí politické kultury každé země. Srov. CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 71 a MAREŠ, Miroslav. *Pravicovní extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 35.

⁵² Odbor bezpečnostní politiky MV ČR. *Co je extremismus*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>>

⁵³ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 135.

2.4.2 Krajně pravicové chování

Ve schématu R. Stösse v kapitole 2.4 Ideologické vymezení krajní pravice nerozlišuje autor mezi legálním a nelegálním jednáním, které doprovází protiústavní postoje. E. Jesse uvažuje o pravicovém extremismu jako o formulaci protiústavních postojů (cílů) protiústavními (nelegálními) prostředky (metodami)⁵⁴. Podle J. Chmelíka a Výroční zprávy BIS za rok 1998 a 1999 patří mezi extremisty i subjekty, které pro legální cíle (postoje; cíle) využívají nelegální prostředky (chování; metody).⁵⁵ Jedním z druhů jednání je podle schématu R. Stösse „volební chování“⁵⁶, ve smyslu využití aktivního volebního práva jednotlivce ve prospěch pravicově extremistických stran a „protestní chování“. Protestní chování může a nemusí být krajně pravicově motivované. Mezi protestní chování a provokaci lze zařadit například účast na demonstracích či agresivních pochodech, které využívají pravicově extremistickou symboliku a rétoriku a slouží k propagaci extremistických hnutí. U účastníků je viditelná souvislost mezi jejich názory a následným jednáním. Protestní chování ale nemusí být vždy extremistické. V tom případě se jedná většinou o vybití tíživé frustrace a nahromaděné agrese pomocí extrémně pravicové rétoriky a symboliky, kterou se účastníci snaží spíše šokovat a upoutat pozornost. Neslouží tak pro vyjádření krajně pravicových postojů dané osoby.⁵⁷ Volič krajně pravicové strany proto nemusí být stoupencem této strany nebo jiného hnutí, ale spíše vyjadřuje svou nespokojenost s etablovanými politickými stranami a politickými poměry v jeho zemi touto protestní formou.

⁵⁴ JESSE, Eckhard. *Extremismus*. [online]. [cit. 2016-03-29]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41896/extremismus>>.

⁵⁵ CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001, s. 13 a *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1998 a 1999*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocnizprava6f3c.html?ArticleID=38>>.

⁵⁶ Podle G. - H. Jaschkeho patří do volebního chování pasivní i aktivní volební právo. Srov. JASCHKE, Gerd Hans. *Rechtsextremismus*. [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41889/rechtsextremismus>>

⁵⁷ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 22.

2.4.3 Neofašismus a neonacismus

Nejviditelnější a nejmanifestovanější ideologii pravicové extremismu představují neofašismus a neonacismus. Nesprávně jsou často pokládány za synonyma a mnohdy se používají k shrnutí celého spektra krajní pravice, tzn., že neonacismus (resp. neofašismus) označují celý pravicový extremismus. Vlivem nepřesného používání pojmů masovými médii slouží neonacismus a neofašismus jako sběrný pojem pro všechny asociální, násilné až kriminální jevy příslušníků hnutí skinheads. Jedná se však o jednostranný náhled na jinak heterogenní pravicový extremismus. Neexistuje totiž jednotná neofašistická nebo neonacistická scéna. Stoupenci krajní pravice sami sebe jako neofašisty nebo neonacisty neoznačují a často ani nepřebírají komplexně ideologii fašismu či nacismu do svého repertoáru. Jedním z důvodů jsou trestně - právní omezení v ČR a v Německu a druhým je spíše než přijetí celé ideologie především přebrání jednotlivých elementů dané ideologie aktualizované pro současnou dobu. Podle J. Charváta představuje současná ultrapravice tři proudy⁵⁸:

1. Pravicový populismus.⁵⁹
2. Neofašismus.
3. Neonacismus.

Neofašismus

V širším pojetí představuje neofašismus název pro všechny ultrapravicové subjekty, včetně neonacismu.⁶⁰ Toto pojetí zamezuje diferencovanému přístupu k jednotlivým proudům krajně pravicového spektra, které se mohou diametrálně lišit a funguje jako tzv. sběrný pojem pro všechny krajně pravicové jevy, nastíněné v kapitole 2.4.1 Krajně pravicové postoje. V užším slova smyslu se jedná pouze o neofašismus, jakožto snahu o navázání na tradici historického fašismu „mussoliniovského“ typu nebo navazující na tradici českého

⁵⁸ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 71.

⁵⁹ V tomto případě se nejedná o pravicový extremismus jako spíše o radikální pravici. Vzhledem k zaměření pravicových populistů na politické dění a snahu o přízeň voličů, dochází k programovému odmítání neofašismu a neonacismu. Může ale docházet neoficiálně k spolupráci s neofašistickými nebo neonacistickými subjekty (Srov. Populismus v kapitole 2. 4. 1. Krajně pravicové postoje).

⁶⁰ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 74.

fašismu za první a druhé republiky.⁶¹ Pro soudobý neofašismus jsou typické následující znaky⁶²:

1. Šovinistický nacionalismus a etnocentrismus vyhraňující silný, suverénní, homogenní národní stát, postavený na konzervativní ideologii; etatismus.
2. Xenofobie, rasismus, proti imigraci; relace přítel – nepřítel (homosexuálové, narkomané, sociálně slabí aj.).
3. Antidemokratismus; antikomunismus; protizápadní a protiintegrační tendence.
4. Revisionismus.

Skupiny, které sympatizují s fašismem, ale samy sebe jako fašistické neoznačují, se podle P. Kotlána nazývají „*filofašistické*“.⁶³

Neonacismus

Neonacismus navazuje na podstatu historického nacionálního socialismu. Podle L. McGowana představuje neonacismus „*nemilitantnější formu extremismu*“.⁶⁴ Neonacismus vytváří spíše „pseudo - ideologii“, která se sice opírá o základy své historické formy, nicméně pozbývá hlubších historických znalostí u přívrženců této ideologie. Za neonacistické skupiny považuje Výroční zpráva BIS za rok 1996 a 1997 takové skupiny „*jejichž východiskem je nacistická ideologie a cílem je „rasově čistá“ společnost, která bude dosažena pomocí „svaté rasové války (...)*“.⁶⁵

⁶¹ MAREŠ, Miroslav. Ideologický rámec pravicového extremismu v ČR a v Německu. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*, 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 27.

⁶² CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 75 – 76.

⁶³ KOTLÁN, Pavel. *Fašismus a jeho česká podoba: Národní obec fašistická 1926 – 1933 a fašismus současný*. 1. vyd. Přerov: Šárka, 2001, s. 65.

⁶⁴ Podle autorky by byl nejmilitantnější formou extremistický terorismus (např. nacionalistický nebo náboženský). Srov. MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 24.

⁶⁵ *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1996 a 1997*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocní-zpravafe83.html?ArticleID=39>>

Mezi základní znaky současného neonacismu patří⁶⁶:

1. Rasismus ve formě bělošské nadřazenosti árijské rasy. Prostředkem k dosažení je tzv. RAHOWA (Racial holly war) – rasová svatá válka, jejímž výsledkem bude „čistá“ Evropa zbavená všech podřadných „ras“.
2. Xenofobie, antisemitismus – antisionismus.
3. Autoritářský a diktátorský stát založený na vůdcovském principu („vláda pevné a nekompromisní ruky“). Oslava a touha po návratu nacionálního socialismu a Třetí říše⁶⁷ („říšský mýtus“⁶⁸). S tím souvisí:
 - a. Revisionismus – bagatelizace, relativizace až popírání holocaustu a jeho důsledků, popírání nacistických zločinů a poukazování na útrapy německého obyvatelstva po druhé světové válce (např. v rámci pohraničních odsunů).
 - b. Konspirační teorie a relace přítel – nepřítel. Světové židovstvo jako původce všeho špatného na světě. Mezi nepřátele patří podřadné „rasy“ a některé sociální skupiny (např. homosexuálové a narkomané).
 - c. Násilí jako prostředek k dosazování cílů.
4. Anti-směr: antiliberalní, antidemokratický, antipluralistický, antikomunistický, antimoderní, antiintegrační, antiglobalizační, antináboženský.⁶⁹
5. Nacionalismus, národ postavený na „rasovém“ původu.

Neonacismus se vyskytuje nejčastěji v subkulturní formě, zejména u rasistického okruhu hnutí skinheads. Vzhledem k propojení neonacistů s částí skinheadské subkultury, dochází k stigmatizaci celého skinheadského hnutí jako neonacistického. Přívrženci neonacismu jsou sdruženi kolem hudebního stylu „WP music“ (White Power music, doslova přeloženo

⁶⁶ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 78 – 82
a BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. vyd. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994, s. 17 – 18 a VEJVODOVÁ, Petra. Neonacismus. In *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001, s. 174 – 177.

⁶⁷ V českém prostředí se jedná o neonacismus jednak pro-německy orientovaný, který vyzdvihuje německý národ jako národ nadřazený a hlásá podřízenost Čechů Němcům (mj. i navrácení oblasti Sudet Německu) a na druhé straně primárně český, resp. pan-árijský neonacismus, podle kterého patří Češi jako suverénní národ do evropské rodiny árijských národů (pan-árijská Evropa). Srov. VEJVODOVÁ, Petra. Neonacismus. In *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001, s. 142.

⁶⁸ JASCHKE, Gerd Hans. *Rechtsextremismus*. [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41889/rechtsextremismus>>

⁶⁹ Jedná se o obrat k starogermské mytologii (pohanské kultury, starogermské mýty a symboly).

„hudba bílé síly“) a „RAC“ (Rock against Communism, rock proti komunismu). V německé terminologii jsou oba styly souhrnně pojmenovány jako „Rechtsrock“ (pravicový rock). Česká terminologie využívá výše zmíněných anglických pojmů WP a RAC. Dalším důležitým znakem je používání nacistické symboliky a to jak nelegální (např. hákový kříž), tak legální (starogermánské symboly, které převzal nacionální socialismus, symboly ultrapravicových zahraničních skupin, vlastní symboly aj.). WP a RAC hudba v českém a německém prostředí bude blíže specifikována v dalších kapitolách.

Současný neonacismus tvoří tři hlavní linie⁷⁰:

1. Tradicionalistická linie, která se snaží navázat na historický nacionální socialismus a na Třetí říši a je založena na adoraci Adolfa Hitlera, revisionismu a biologickém rasismu.
2. „WP“ neonacismus je koncentrován kolem hudebních WP skupin a orientujících se zejména na boj za árijskou „rasu“.
3. „*Primitivní neonacismus vyznačující se přebíráním nacistické symboliky a vulgárního rasismu bez hlubšího ideového zdůvodnění*“.⁷¹

Porovnání neofašismu a neonacismu

Mezi neofašismem a neonacismem lze nalézt významné odlišnosti, na základě kterých není možné neofašismus a neonacismus volně zaměňovat. Neofašisté často usilují o politický vliv. Zakládají proto politické strany nebo registrované organizace. Na veřejnosti otevřeně nepropagují totalitní ideologii a kvůli svým politickým ambicím upřednostňují legální (demokratické) prostředky k dosažení svých cílů a veřejně se distancují od neonacistů. Podporují zejména pravicové populisty.⁷² Protiústavní prostředky by neofašistickou stranu zdiskreditovaly a byla by ohrožena zákazem a rozpuštěním. Přívrženci neonacismu jsou tvořeni z větší části příslušníky subkultury skinheads, kteří na politiku rezignují a věnují se aktivitám na undergroundové úrovni, např. pořádání pochodů, koncertů, vydávání hudebních nosičů, periodik, zinů, oblečení aj. Pojítkem mezi nimi je spíše hudební

⁷⁰ VEJVODOVÁ, Petra. Neonacismus. In *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001, s. 143.

⁷¹ VEJVODOVÁ, Petra. Neonacismus. In *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001, s. 143.

⁷² CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 77.

styl a ideologie, než politický aktivismus. Neonacisté se tedy nesdružují do politických stran ani do registrovaných hnutí, přesto se ale mohou objevit na mítincích a pochodech pravicově populistických či neofašistických stran. Na neoficiální úrovni může docházet mezi neofašistickými a neonacistickými subjekty k více méně organizované spolupráci.

Neofašisté zdůrazňují zejména silný, zdravý, soběstačný a homogenní národní stát. Neonacisté oproti tomu požadují sjednocení bílé „rasy“, která překračuje národní hranice. Vyzývají také ke společnému boji proti méněcenným „rasám“.⁷³ Neonacisté vytváří mezinárodní organizace se sítí poboček v jednotlivých státech, což upevňuje soudržnost mezi přívrženci po celém světě.

Sympatizanty vyhledává neofašismus mezi střední třídou, neonacisté mezi dělnickou.⁷⁴ Poslední skutečnost je spojena s historií hnutí skinheads, která se od svých kořenů v 60. letech rekrutovala a orientovala zejména na předměstskou dělnickou mládež.

2.5 Terminologická roztržitost

O pokus terminologicky vymezit pojmy extrémní, radikální, extremistický, krajní pravice, ultrapravice, extremistická pravice aj. se snažilo několik autorů s rozdílnými závěry. V českém prostředí se o nejdůslednější a nejobsáhlejší sémantické vytyčení pokusila politoložka P. Dočekalová ve svém příspěvku v rámci sborníku „Radikalismus a jeho projevy v současném světě (...), 2007“. M. Mareš ve své obsáhlé monografii „Pravicový extremismus a radikalismus v České republice, 2003“ bohatě odkazuje na zahraniční, zejména německé autory, a přebírá jejich terminologii, která se poté ujala v českém prostředí. Německá a česká terminologie se proto významně neliší.

Někteří autoři používají slova „extrémní“ a „extremistický“ jako synonyma. Podle M. Mareše „*extrémní pravice (...) odkazuje k takové pravicové pozici, která je blízko některému z pólů pravo - levého kontinua, což nemusí být s extremistickou pozicí zcela totožné*“.⁷⁵

Z toho vyplývá, že extrémní pravice není protirežimní a spadá do ústavního konformismu.

⁷³ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 78.

⁷⁴ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 84.

⁷⁵ Autorka se vyhrazuje proti spojení „*blízko některému z pólů pravo – levého kontinua (...)*“. Vzhledem k označení „extrémní pravice“ se bude jednat pouze o pravý okraj na pravo – levé ose. Srov. MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 24.

Klaus von Beyme v roce 1982 navrhl dodnes platnou klasifikaci politických stran, které rozdělil do tzv. „duchovních rodin“. Za jednu z devíti stranických rodin považoval i extrémní pravici.⁷⁶ Z předchozí úvahy vyplývá, že synonymem pro „extrémní“ by bylo slovo „radikální“. Jak navíc poznamenává P. Dočekalová, je slovo „krajní“ také synonymem ke slovu „extrémní“, které se však využívá zejména pro označení politických stran.⁷⁷ P. Dočekalová se bohužel nevěnuje pojmu ultrapravice, přestože si to v úvodu svého příspěvku ve sborníku předsevzala. Podle M. Mareše je „ultrapravice“ synonymem ke „krajní pravici“.⁷⁸ Zahrnuje tedy jak radikální, tak extremistickou pravici, která byla definována autorkou této práce v úvodních kapitolách. Toto ohraničení dvou různých pojmů pod jeden shrnující pojem vysvětluje M. Mareš následovně: „*S ohledem na problematiku určení „hranice“ mezi extremismem a radikalismem, které je způsobeno řadou jejich společných atributů, je v určitých směrech vhodnější pojímat skutečnosti, které jsou těmito pojmy označovány, jako jeden celek*“.⁷⁹ Jiný náhled poskytuje P. Černý, který pokládá „extremistický“ a „krajní“ za synonyma. „*Logickým protějškem krajního postavení – extremistické orientace, spojované s odstředivými tendencemi, je středová orientace*“.⁸⁰ Celou problematiku shrnuje následující autorčino schéma:

<p>KRAJNÍ = EXTRÉMNÍ = RADIKÁLNÍ</p> <p>ULTRAPRAVICE = KRAJNÍ PRAVICE</p>

Pojem „ultrapravice“ (např. „ultrarechte Partei“) se v německém prostředí používá velmi zřídka a pokud ano, tak zejména ve zpravodajských médiích. Větší zastoupení mají pojmy „rechtsextrem“ a „rechtsextremistisch“ (Rechtsextremismus). Stejně tak se nevyskytuje ani

⁷⁶ HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 16.

⁷⁷ DOČEKALOVÁ, Pavla. Krajní, radikální, extrémní nebo extremistická pravice? Pokus o terminologické vymezení základních pojmů. In *Radikalismus a jeho projevy v současném světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10. – 11. 5. 2007*. 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, 2007, s. 73.

⁷⁸ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 33.

⁷⁹ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 23.

⁸⁰ ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 27.

překlad českého slova „krajní“ („äußerst“). V tomto případě je české „krajní“ nahrazeno německými pojmy „rechtsradikal“ nebo „rechstextrem“. Významově se jednotlivé pojmy neliší od české verze, a pokud ano, jedná se o zanedbatelné distinkce.

Pro potřeby této práce budou používány pojmy „krajní pravice“ a „ultrapravice“ jako shrnující výrazy pro radikální i extremistické síly. Pojem (pravicově) „extremistický“ bude označovat pouze ty jevy, které stojí proti demokratickému řádu a snaží se ho svrhnout. „Radikální“ neboli „extrémní“ bude označovat pozici na okraji ústavního rámce bez snahy stávající režim odstranit. Autorka tedy bude vycházet z pojetí M. Mareše.

3 Politické a kulturní aktivity extrémně pravicové scény v ČR a Německu (1990 – 1999)

Hlavní část práce bude věnována konkrétním projevům pravicového extremismu v České republice a v Německu. Je nutné vymezit časový rámec sledovaných aktivit ultrapravicové české a německé scény. V českém kontextu se bude jednat o období existence České a Slovenské Federativní republiky (ČSFR) (23. dubna 1990 – 31. prosince 1992) a následně o současnou podobu České republiky (ČR) (od 1. ledna 1993). Z pohledu německých dějin se bude autorka zabývat obdobím po znovusjednocení Německa (tj. přistoupení Německé demokratické republiky ke Spolkové republice Německo 3. října 1990). Práce bude pojednávat o 90. letech až do symbolického data 31. prosince 1999.

Autorka se rozhodla věnovat na základě důkladné práce s primárními a sekundárními prameny následujícím politickým a kulturním aktivitám české a německé ultrapravice. Z politického hlediska se bude jednat o volební úspěchy a neúspěchy kandidujících českých a německých politických stran na celorepublikové a v případě Německa i na zemské úrovni. Zmíněno bude i organizované sdružování sympatizantů do krajně pravicových organizací, které mohou být na jedné straně oficiální, tedy registrované Ministerstvem vnitra (resp. Bundesministerium des Innern) nebo neoficiální, tzn. neregistrované až subkulturně založené organizace a spolky. Dále bude pojednáváno o politických veřejných akcích přívrženců krajní pravice (tj. demonstrace a vzpomínkové nebo protestní akce). Za jeden z nejdůležitějších projevů ultrapravice považuje autorka násilí páchané sympatizanty a zastánci pravicového extremismu. Bude nastíněna podoba brutálních útoků na příslušníky rozdílných kultur, národností a „ras“, kteří tvoří obraz nepřítele pro takto smýšlející stoupence extrémně pravicové ideologie. Jednotlivé druhy aktivit zahrnují body dimenzí pravicového extremismu znázorněné na schématu od R. Stösse⁸¹ v kapitole 2. 4. Ideologické vymezení krajní pravice. Z kulturních aktivit vybrala autorka nastínění subkultury skinheads jako významného zdroje extrémně pravicových sympatizantů. Z řad stoupců hnutí skinheads se rekrutuje nejvíce příznivců neonacismu a také největší podíl pachatelů trestných činů s pravicově extremistickým podtextem. Významnou součástí budou i hudební aktivity a to zejména hudební produkce a koncerty neonacistických hudebních skupin (tzv.

⁸¹ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 22.

Rechtsrock, WP a RAC music). Právě posledně zmíněné hudební odnože jsou neodmyslitelně spjaté se subkulturou neonacistických skinheads. Vedle vydávání hudebních nosičů nabývaly v 90. letech významného místa i tzv. fanziny (ziny). Byly to nekomerční, neoficiální tiskoviny distribuované v rámci dané scény a sloužící k propagaci hnutí a jejích idejí. Tato část bude závěrečnou kapitolou v přehledu nejvýznamnějších aktivit extrémně pravicové scény.

Autorka práce si neklade za cíl – a ani to není možné vzhledem k rozsahu práce – zmínit a analyzovat všechny existující činnosti české a německé ultrapravice. Autorka si uvědomuje, že téma diplomové práce vybízí k rozboru dalších významných aktivit jako např. propaganda politických stran a jejich vnitrostranický vývoj, internetová propagace neonacistických hnutí (vzhledem k povaze práce zaměřené na 90. léta by se jednalo o počátky internetového oslovování budoucích sympatizantů), podmínky náborů členů do extremistických organizací, role žen v extremistických hnutích, využívání pravicově extremistické symboliky apod. Dále si práce neklade nárok na vyčerpávající posouzení výše zmíněných aktivit krajní pravice. Každá aktivita by mohla tvořit samostatnou diplomovou práci vzhledem k její šíři a množství dostupných publikací (zejména na německém knižním trhu).

3.1 Politické aktivity - volební (ne)úspěchy pravicově extremistických stran

V rámci politických stran se bude autorka zabývat úspěchy a neúspěchy politických stran v kontextu českého a německého státu a v případě Německa i na úrovni (spolkových) zemí. Nebude avšak rozlišováno, zda politické strany dosahovaly většího (ne)úspěchu v západní nebo východní části Německa, přestože autorka považuje tento fakt za důležitý a významný (v některých kapitolách bude částečně zmíněn). Nicméně pro případ této práce se jedná o nepodstatnou skutečnost, která by rušila celostní záměr autorky zachytit obecné podoby zmíněných politických a kulturních aktivit. Cílem je komparace politických aktivit mezi dvěma státy a nikoliv vnitropolitická situační analýza jednoho státu.⁸²

⁸² Je možné nalézt určité rozdílné tendence ve volebním chování obyvatelů západní části Německa a obyvateli nových spolkových zemích, které představují země bývalé Německé demokratické republiky. Jedná se o Meklenbursko – Přední Pomořansko (Mecklenburg – Vorpommern), Brandenbursko (Brandenburg), Sasko – Anhaltsko (Sachsen – Anhalt), Durynsko (Thüringen) a Sasko (Sachsen). Větších úspěchů dosahovala extrémní pravice v první polovině 90. let v západních zemích (nejvíce voličů extrémní pravice bylo zaznamenáno ve volbách do Evropského parlamentu v roce 1994), od poloviny 90. let je krajní pravice

Z pohledu volebních úspěchů a neúspěchů budou reflektovány následující volební dimenze zmapované v Tabulce č. 1. Vzhledem k rozsahu práce budou vynechány komunální volby (tj. volby do zastupitelstev obcí v případě České republiky a místní správy v případě Německa). Tabulka č. 1

<i>Volební dimenze v letech 1990 až 1999</i>	
Česká a Slovenská Federativní republika, Česká republika	Spolková republika Německo
-	<i>Volby do evropského parlamentu.</i>
<i>Volby do Sněmovny národů a Sněmovny lidu Federálního shromáždění. Volby do České národní rady. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a Senátu Parlamentu ČR.</i>	<i>Volby do Spolkového sněmu.</i>
-	<i>Volby do zemských sněmů.</i>

3.1.1 Situace v ČSFR a ČR

Nejviditelnějším subjektem v rámci ultrapravicové politiky ČSFR a ČR byla strana Sdružení pro Republiku – Republikánská strana Československa (SPR – RSC), které se dvakrát během 90. let (v roce 1992 a 1996) podařilo získat několik mandátů v zákonodárných orgánech. Vedle SPR – RSC působila i Národně demokratická strana (NDS), která zásadně neovlivnila český vnitropolitický vývoj – nekandidovala totiž na parlamentní úrovni.⁸³

úspěšnější ve východních zemích (nejvíce voličů extrémní pravice bylo zaznamenáno ve volbách do Spolkového sněmu v roce 1998). Srov. STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 75.

⁸³ Národně demokratická strana (NDS) vznikla jako politická strana v roce 1991 a byla politicky aktivní především do rozpadu ČSFR. V 90. letech se neúčastnila sněmovních ani senátních voleb, pouze komunálních (1998), kde dosáhla jedné desetiny procent hlasů. Aktivní byla opět od roku 2000. Srov. MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 244.

Volební (ne)úspěchy Sdružení pro Republiku - Republikánská strana Československa (SPR – RSČ)

Politická strana SPR – RSČ vznikla v roce 1989 jako strana jednoho a po celá 90. léta jediného vůdce a předsedy Miroslava Sládka. „Image“ strany byla formována osobností M. Sládka, který měl výsadní postavení v rámci strany. V případě SPR – RSČ lze uvažovat o tzv. „Ein – Mann – Partei“ (volně přeloženo z němčiny jako *strana jednoho muže*).⁸⁴ M. Sládek byl velmi politicky aktivní – pořádal řadu mítinků po českých městech, vystupoval v televizích debatách, věnoval se publikační činnosti⁸⁵ a zakládal politické organizace, které byly přidružené k SPR – RSČ. Zde se jednalo o Stranu národně demokratické a republikánské jednoty (1992), Republikány (1994), Vlasteneckou republikánskou stranu (VRS, 1995) a Republikánskou mládež (RM, 1997). M. Sládek označil SPR – RSČ jako „*radikální pravicovou stranu*“ při projevu na ustanovujícím sjezdu strany.⁸⁶ Strana se pohybovala v rovině krajně pravicového populismu (např. protiromské a protiimigrační agitace, vládní kritika, odmítání viny Čechů za pohraniční odsun Němců, návrhy na zvýšení pravomoci policie, odmítání vstupu ČR do EU a NATO, znovuzavedení trestu smrti, přísné tresty za obchodování s drogami apod.). Strana nebyla pravicově extremistická, nesnažila se o destrukci tehdejšího zřízení a nahrazení novým systémem. Požadovala spíše pevné a stabilní politické zřízení pod mottem „zákon a pořádek“. Demokratické zřízení by mělo podle strany zůstat v současné formě zachováno, avšak mělo by být reorganizováno a nově uspořádáno (např. snížení počtu členů vlády a Poslanecké sněmovny, zrušení Senátu, častější využívání nástrojů přímé demokracie, např. lidových referend).⁸⁷ Strana se nikdy

⁸⁴ Pojem přebrán ze článku *Deutsche Volksunion* (DVU). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/deutsche-volksunion-dvu>>.

⁸⁵ Jedná se například o publikace ...*A tak to vidím já* (1992) představující názory M. Sládka, dále *Znamení doby* (1994), která je tvořena Sládkovými deníky z let 1992 a 1993. O rok později vydává *To, co mám na mysli, je svoboda* (1995), kde M. Sládek přibližuje své názory na aktuální sociálně – politicko – historicko - ekonomická témata (například názory o německém národu, legitimitost současné vlády, problematika trestu smrti, bytová situace, vztah k Evropské unii aj.). Poslední vydanou knihou byla *Právě Váš hlas rozhodne* (1996), kde shrnuje základní stanoviska svého politického přesvědčení a obrací se na často diskutovaná témata jako je vztah ČR k Němcům a Německu, imigrantům, komunistům, Romům, drogám, restitucím nebo životnímu prostředí.

⁸⁶ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 144.

⁸⁷ FIALA, P., MAREŠ, M. Programová analýza SPR – RSČ a KSČM z hlediska politického extremismu. In *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 101.

nepřihlásila k neofašismu nebo neonacismu. Josef Smolík sumarizuje vývoj SPR – RSC do pěti etap. První etapu tvoří období od roku 1989 až do roku 1992, které zahrnovalo profilaci M. Sládka jako čelního představitele Republikánů v ČSFR a kdy strana obsadila místo na krajním pravém konci politického spektra. Druhé období zahrnuje roky 1992 až 1998, ve kterých se strana SPR – RSC účastnila politického dění z parlamentních pozic. Třetí etapu tvoří období od roku 1998 do roku 1999, ve kterém ze strany odešla řada čelních představitelů, strana se nicméně opětovně sjednotila a přešla do páté a šesté fáze, která je spojena s obdobím po roce 2000.⁸⁸ Je nedohledatelné, kolik měla strana členů. Podle nezávislého čtvrtletníku o střední Evropě s názvem „Demokratický střed“ udávala SPR – RSC v roce 1998 kolem 40 tisíc členů. Jednalo se však o několikanásobně nadsazené číslo, ve skutečnosti byl počet členů v řádu několika tisíců.⁸⁹

Ve volbách do Sněmovny národů a Sněmovny lidu Federálního shromáždění v roce 1990 kandidovala SPR-RSC společně s Všelidovou demokratickou stranou (VDS). SPR – RSC byla úspěšnější o několik desetin procent ve volbách do Sněmovny národů a do České národní rady (1990), kde získala 1% hlasů. Velký skok zaznamenala SPR – RSC ve federálních volbách a ve volbách do České národní rady v roce 1992, v níž kandidovala sama a získala 6,48% hlasů do Sněmovny lidu, do Sněmovny národů 6,37% hlasů a do České národní rady 5,98% hlasů. Nejlepšího výsledku dosáhla strana ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, kde získala 8,01% hlasů a 18 mandátů (srov. Tabulka č. 2)⁹⁰. Obdobný úspěch SPR – RSC nezopakovala. Ve stejných volbách v roce 1998 klesla na 3,9% hlasů. Ve volbách do Senátu Parlamentu ČR v roce 1996 a 1998 nekandidoval žádný člen strany.⁹¹

⁸⁸ Zde došlo k vzniku politického uskupení Republikáni Miroslava Sládka (RMS) a v roce 2008 byla strana znovuobnovena sloučením několik subjektů pod zažitým názvem SPR – RSC. Srov. SMOLÍK, Josef. Nacionalismus. In *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001, s. 216 – 217.

⁸⁹ *On byl první. Populista i politický podnikatel*. [online]. [cit. 2016-06-09]. URL: <<http://www.demokratickystred.cz/on-byl-prvni-populista-i-politicky-podnikatel/>>.

⁹⁰ *Přehled voleb do Poslanecké sněmovny od roku 1992*. [online]. [cit. 2016-06-09]. URL: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/prehled-voleb-do-poslanecke-snemovny-od-roku-1992/183462>>.

⁹¹ *Výsledky voleb a referend*. [online]. [cit. 2016-06-09]. URL: <<http://www.volby.cz/>>.

Tabulka č. 2 znázorňuje postavení SPR – RSC ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. SPR – RSC v nich získala 8,01% hlasů a 18 křesel.

Kandidátky: 16 politických subjektů

ODS	29,62	68
ČSSD	26,44	61
KSČM	10,33	22
KDU-ČSL	8,08	18
SPR-RSČ	8,01	18
ODA	6,36	13

Volby do Poslanecké sněmovny 19. a 20. června 1998

3.1.2 Situace v Německu

V 90. letech působily (a dodnes působí) na německé extrémně pravicové politické scéně tři výrazné politické strany, které soupeřily o přízeň voličů a jejich hlasy v komunálních, zemských a celorepublikových volbách. V rámci německého portfolia volebních stran nicméně tvořily nevýraznou část. Z ultrapravicových stran lze jmenovat Die Republikaner (REP) (Republikáni), Deutsche Volksunion (DVU) (Německá lidová unie) a Nationaldemokratische Partei Deutschlands (NPD) (Národně demokratická strana Německa). Loga jednotlivých stran jsou k nalezení v obrazové příloze. Jako jediná strana se proti stávajícímu demokratickému zřízení vymezila NPD a to výrokem Uweho Leichenringa, člena předsednictva NPD, který pro *Sächsische Zeitung* (Saské noviny) řekl: „*Natürlich sind wir verfassungsfeindlich. Wir wollen eine andere Gesellschaftsordnung*“.⁹² Ve výroku se U. Leichenring přiznal k antidemokratickému postoji a snaze destruovat současný demokratický právní stát, což odpovídá nastíněné definici pravicového extrémismu v úvodu práce. DVU se sice orientovala směrem k popírání holocaustu, revizionistické politice a anti-imigrační, rasistické a antisemitské rétorice, nesnažila se ale stávající systém svrhnout a nahradit jiným typem zřízení. REP se ubírali směrem krajně

⁹² V překladu autorky: „*Samozřejmě jsme protiústavní. Chceme jiné společenské zřízení*“. Srov. NPD – Abgeordnete: *Einzug der geistigen Brandstifter*. [online]. [cit. 2016-06-08]. Dostupné z: <<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/npd-abgeordnete-einzug-der-geistigen-brandstifter-a-318973.html>>

pravicového populismu, docházelo zde i ke spolupráci s pravicovými extrémisty.⁹³ Žádná ze stran nebyla v průběhu 90. let zakázaná. Hrozbě zákazu čelí NPD v dnešní době.

Volební (ne)úspěchy Die Republikaner

Die Republikaner (REP) byli založeni v Mnichově v roce 1983 poslanci Spolkového sněmu a bývalými členy CSU Franzem Handlosem, Ekkehardem Voigtem a novinářem Franzem Schönhuberem. Původní zakladatelé měli různé představy o politickém směřování strany a po vnitrostranických sporech převzal moc ve straně F. Schönhuber.⁹⁴ Strana se snažila pod vedením F. Schönhubera směřovat konzervativně pravicovým směrem a distancovat se od ostatních ultrapravicových stran (DVU, NPD)⁹⁵. REP byl nicméně přiřítán ideologický podíl na rasistických trestných činech, které eskalovaly v první polovině 90. let v Německu. Po odchodu F. Schönhubera z REP docházelo k navazování spolupráce s pravicovými extrémisty.⁹⁶ Od REP se v roce 1990 odštěpila organizace Deutsche Allianz – Vereinigte Rechte (Německá aliance – Sjednocená pravice) vedená Haraldem Neubauerem. Většinu sympatizantů tvořili členové NPD. Ve stejný rok se přejmenovala na Deutsche Liga für Volk und Heimat (DLVH) (Německá liga za národ a vlast) a stala se politickou stranou.⁹⁷ REP měli nejvíce členů v letech 1990 až 1994, kdy se počet pohyboval okolo 20 tisíc členů, vrcholu dosáhli v roce 1993, kdy strana čítala téměř 23 tisíc členů. K překročení počtu 23 tisíc členů se strana v průběhu 90. let již nepřiblížila, až do roku 1999 počet stagnoval kolem 15 tisíc členů.⁹⁸

⁹³ *Die Republikaner (REP)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/die-republikaner-rep>>

⁹⁴ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 58.

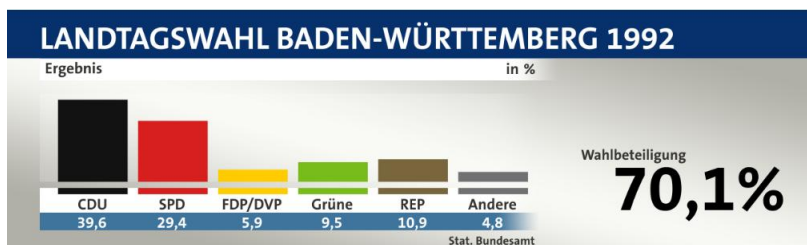
⁹⁵ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 79.

⁹⁶ MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 201.

⁹⁷ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 74 – 75.

⁹⁸ Více v grafickém schématu, srov. STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 59.

Ve volbách do Evropského parlamentu (v roce 1994 a 1999) dosáhli REP svého nejlepšího výsledku v roce 1994, kdy získali 3,9% hlasu, který jim sice žádný mandát nevynesl, pro stranu nicméně znamenal politický úspěch. Neúspěch provázel Republikány i v nadcházejících evropských volbách, kdy ztratili část voličů a získali 1,7% hlasů. Překročit 5% hranici se straně nepodařilo ani ve volbách do Spolkového sněmu (v roce 1990, 1994, 1998). REP se pohybovala v rozmezí od 1,8 do 2,1% získaných hlasů. Ve volbách do zemských sněmů v 90. letech se úspěšnost pohybovala od 0,5 do 4,9% hlasů, přičemž 5% klauzule nikdy nebyla překročena až na výjimky (viz dále). Strana kandidovala téměř v každé (spolkové) zemi.⁹⁹ Překvapivým úspěchem strany bylo získání 15 mandátů v roce 1992 a 14 mandátů v roce 1996 ve spolkové zemi Bádensko – Württembersko. Strana zde získala v roce 1992 10,9% hlasů. Tento úspěch s mírným poklesem zopakovala v roce 1996 s 9,1% hlasů.¹⁰⁰ V 90. letech se jednalo o druhý největší úspěch extrémně pravicové strany na území Německa a žádné jiné straně se nepodařilo napodobit podobný úspěch na celorepublikové ani spolkové úrovni.¹⁰¹ Následující graf znázorňuje úspěch REP ve volbách do zemského sněmu Bádenska – Württemberska v roce 1992. Z grafu vyplývá, že Republikáni se stali třetí nejsilnější stranou.¹⁰²

⁹⁹ Výjimku tvořily volby do saského zemského sněmu v roce 1990, kam strana nebyla připuštěna. Srov. STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 85.

¹⁰⁰ Více v grafických schématech, srov. STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 56 – 58, 84 – 85.

¹⁰¹ DVU získala v roce 1998 v zemských volbách ve spolkové zemi Sasko – Anhaltsko 12,9%. Více v části Volební (ne)úspěchy Deutsche Volksunion.

¹⁰² *Landtagwahl Baden – Württemberg 1992*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://wahl.tagesschau.de/wahlen/1992-04-05-LT-DE-BW/>>.

Volební (ne)úspěchy Deutsche Volksunion

Jako politická strana vznikla Německá lidová unie (DVU) v roce 1987 a je tedy nejmladší ze všech analyzovaných politických stran v této práci. Její existence se ale datuje až do roku 1971, kdy vznikla jako spolek.¹⁰³ Strana byla úzce spojena se jménem Gerharda Freye, jejího zakladatele a jediného vůdce, který stranu vedl od jejích počátků až do roku 2009.¹⁰⁴ Pro G. Freye byla strana vedlejším projektem vedle jeho podnikatelských aktivit v oblasti nemovitostí a vydavatelské činnosti, která byla zaměřena na vydávání tiskovin s pravicově extremistickým obsahem (revizionistická literatura, krajně pravicové noviny a časopisy) a hudebních nosičů krajně pravicových interpretů (MC a VHS kazety, LP desky). G. Frey provozoval vydavatelství a novinové nakladatelství Druckschriften- und Zeitungsverlag a Zeitschriften Verlag. Jedním z jeho (a pro DVU) nejstálějších zdrojů příjmu byly noviny a časopisy Deutsche – National Zeitung (Německé – národní noviny), Deutsche Wochen – Zeitung (Německé týdenní noviny) a Der Deutsche Anzeiger (Německý věstník), které měly silnou předplatitelskou základnu.¹⁰⁵ Noviny bagatelizovaly nacistický režim, vytvářely revizionistické teze, stavěly se proti imigraci, obhajovaly antisemitismus a rasismus.¹⁰⁶ Počet členů DVU byl vyšší než u REP. Největší příliv členů byl dosažen v letech 1992 až 1993, kdy počet členů překlenul 25 tisíc. Od roku 1993 počet členů prudce klesl a v letech 1995 až 1997 se pohyboval kolem 15 tisíc registrovaných členů. Od roku 1998 byl evidován mírný nárůst, který až do roku 2000 nepřekročil 20 tisícovou členskou základnu.¹⁰⁷

¹⁰³ *Deutsche Volksunion (DVU)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: < <http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/deutsche-volksunion-dvu>>.

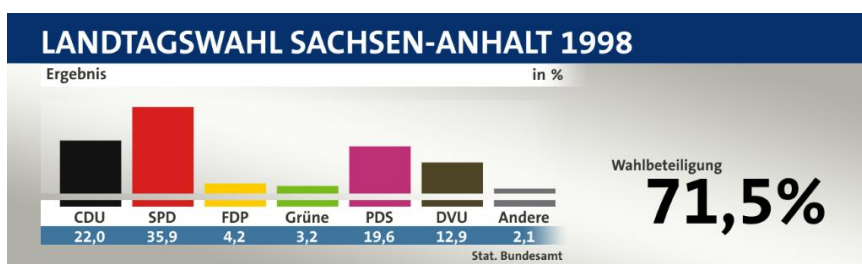
¹⁰⁴ V tomto případě se hovoří o tzv. „Ein – Mann – Partei“. Srov. *Deutsche Volksunion (DVU)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/deutsche-volksunion-dvu>>.

¹⁰⁵ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 54, 101.

¹⁰⁶ MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 200.

¹⁰⁷ Více v grafickém schématu, srov. STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 86.

V 90. letech nekandidovala DVU do Evropského parlamentu.¹⁰⁸ Prvních voleb do Spolkového sněmu se DVU zúčastnila v roce 1998, kde získala 1,2% hlasů. V zemských volbách nekandidovala strana ve všech (spolkových) zemích. V 90. letech se ucházela o přízeň voličů ve Šlesvicko – Holštýnsku (Schleswig – Holstein), Hamburku (Hamburg), Brémách (Bremen), Meklenbursku – Pomořansku, Sasku – Anhaltsku, Brandenburgu a Durynsku. Strana nikdy nekandidovala ve středním a jižním Německu. Prvním významným úspěchem byl zisk 6 křesel v brémském zemském sněmu v roce 1991 (6,2% hlasů) a o rok později stejný počet mandátů v zemském sněmu Šlesvicka – Holštýnska (6,3% hlasů). DVU zopakovala úspěch v Brémách v roce 1999, kde díky nově zavedené 3% klauzuli (platila pouze pro Brémy) dosáhla s 3,0% hlasů na 1 mandát. V roce 1999 získala 5,3% hlasů v Brandenburgu, čemuž odpovídalo 5 mandátů. Největší úspěch v 90. letech dosáhla DVU v roce 1998, kdy získala 12,9% hlasů v zemských volbách v Sasku – Anhaltsku. Jednalo se o největší volební úspěch krajně pravicové strany v 90. letech. DVU získala tehdy 16 mandátů.¹⁰⁹ Podle následujícího grafu se stala DVU v zemských volbách v Sasku – Anhaltsku v roce 1998 čtvrtou nejsilnější stranou těchto zemských voleb.¹¹⁰

Volební (ne)úspěchy Nationaldemokratische Partei Deutschlands

Národnědemokratická strana Německa (NPD) je nejstarší ze zmiňovaných extrémně pravicových politických stran a nejstarší dodnes existující německou ultrapravicovou

¹⁰⁸ DVU kandidovala naposledy do Evropského parlamentu v roce 1989 s výsledkem 1,6% hlasů. Její soupeř REP tehdy proměnili 7,1% hlasů v 6 mandátů. Srov. STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 56.

¹⁰⁹ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 56 – 58, 109.

¹¹⁰ *Landtagswahl Sachsen – Anhalt 1998*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://wahl.tagesschau.de/wahlen/1998-04-26-LT-DE-ST/>>.

stranou. Byla založena v Hannoveru v roce 1964. Během 90. let byla vedena Martinem Mußgnugem, kterého záhy vystřídal Günther Deckert. Ten byl v roce 1995 odsouzen za podněcování k rasové nenávisti a novým předsedou strany se stal Udo Voigt, který stranu vedl po zbytek 90. let.¹¹¹ Strana byla otevřená přívržencům neonacismu (zejména z jiných neregistrovaných organizací a tzv. Kameradschaften, viz další kapitoly), byla napojena na neonacistickou scénu včetně subkulturní hudební extrémně pravicové scény. NPD organizovala četné pochody a demonstrace, jejímiž účastníky byli zejména krajně pravicoví příslušníci hnutí skinheads. V 70. letech byla založena mládežnická organizace Junge Nationaldemokraten (Mladí národní demokraté), která spadala pod NPD. NPD provozovala zároveň vlastní vydavatelství Deutsche Stimme (Hlas Německa) a vydávala noviny Deutsche Stimme, které sloužily zejména jako agitační a propagační nástroj NPD.¹¹² Každá politická strana vytvářela své spolky v jednotlivých (spolkových) zemích, NPD nevyjímaje. NPD byla ze všech analyzovaných stran v této práci nejvíce aktivní v jejich zakládání. Po znovusjednocení expandovala do bývalých východních zemích a v roce 1991 měla v 15 zemích své spolky. NPD v Sasku byla z pohledu R. Stösse nejsilnější ze všech extrémně pravicových spolků v Německu.¹¹³ Nejsilnější členskou základnu měla NPD v letech 1965 až 1969, kdy počet směřoval k 30 tisícům registrovaných členů. V první polovině 90. let se počet členů pohyboval kolem 5 tisíc členů, od roku 1994 ale klesl pod 5 tisíc členů a svého minima dosáhl v roce 1996 (3 500 členů). Po roce 1998 strana přesáhla 5 tisícovou členskou základnu.¹¹⁴ NPD byla strana s nejmenší členskou základnou v porovnání s REP a DVU.

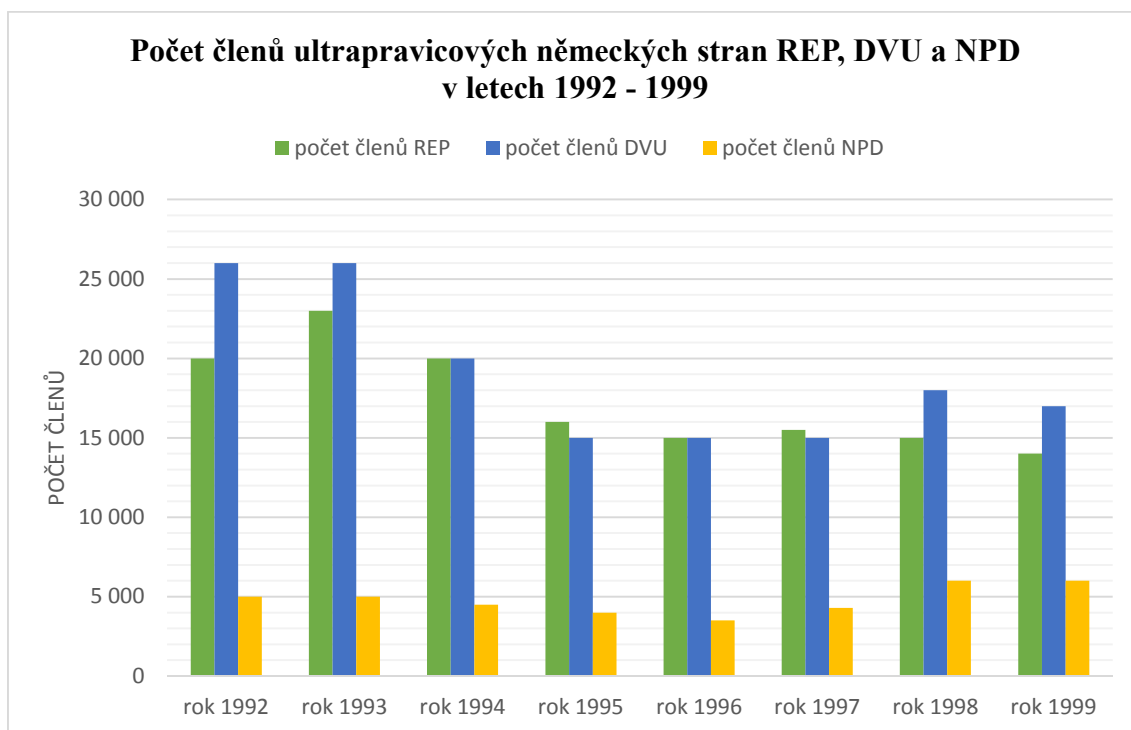
¹¹¹ STAUD, Toralf. *Mehr als 50 Jahre extrem*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/222499/mehr-als-50-jahre-rechtsextrem>>.

¹¹² *NPD und JN*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.mut-gegen-rechte-gewalt.de/service/lexikon/n/npd-und-jn>>.

¹¹³ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 78.

¹¹⁴ Srov. STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 55.

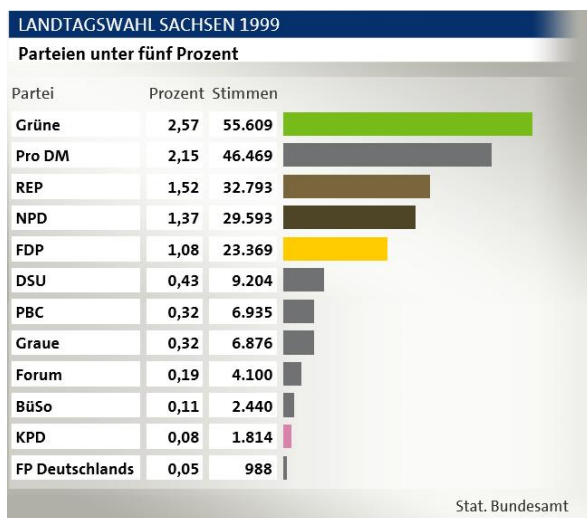
Následující graf znázorňuje členskou základnu ultrapravicových stran REP, DVU a NPD od roku 1992 do 1999.¹¹⁵

NPD byla politicky neúspěšnější v zemských volbách v letech 1966 až 1968, kdy byla zastoupena téměř ve většině zemských sněmů Spolkové republiky Německo. Tento fakt souvisí i s největším počtem členů, které v této době měla. V 90. letech se NPD účastnila dvakrát voleb do Evropského parlamentu. V obou případech získala strana v roce 1994 pouze 0,2% a 0,3% hlasů v roce 1999. Voleb do Spolkového sněmu se NPD účastnila v roce 1990 a 1998, kde získala shodně 0,3% hlasů. V rámci analyzovaných německých stran v této práci byla v 90. letech nejméně úspěšnou stranou. Nedosáhla žádného překvapivého výsledku ani v zemských volbách jako například REP v Bádensku – Württembersku v roce 1992 nebo DVU v Sasku – Anhaltsku v roce 1998. Největším úspěchem byl zisk 1,4% hlasů v zemských volbách v Sasku v roce 1999. Jinak se strana pohybovala od 0,0 do 0,7% hlasů. Výjimečně přesáhla 1% hranici (např. volby do zemského sněmu v Meklenbursku – Předním

¹¹⁵ Graf je zpracovaný autorkou na základě tabulkového přehledu z publikace STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 103.

Pomořansku v roce 1998).¹¹⁶ Následující graf zobrazuje nejlepší umístění NPD v zemských volbách v 90. letech – jako čtvrtou stranu v žebříčku stran pod 5% hranicí ve volbách do zemského sněmu v Sasku v roce 1999.¹¹⁷

3.2 Politické aktivity - zakládání a členství v pravicově extremistických organizacích

Mezi další aktivity extrémně pravicové scény patří zakládání skupin, spolků, organizací a jiných forem subjektů. Snaha sdružovat se do spolků a organizací je typická jak pro české, tak pro německé pravicové extrémisty. České publikace se věnují obsáhlým popisům jednotlivých organizací, které byly v 90. letech zakládány. Vzhledem k rozloze, počtu obyvatel ČR a větší přehlednosti místní scény bylo možné zmapovat většinu politických a kulturních aktivit českých organizací.¹¹⁸ Představit většinu organizací celého Německa je

¹¹⁶ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 56 – 58, 75 – 76.

¹¹⁷ *Landtagswahl Sachsen 1999*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://wahl.tagesschau.de/wahlen/1999-09-19-LT-DE-SN/>>

¹¹⁸ Mezi základní publikace v tomto oboru patří publikace od MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice* (2003), která v celkovém rozsahu 411 stran podává přehled o všech ultrapravicových českých organizacích a politických stranách. Méně rozsáhlou, nicméně přesto kvalitní publikací, která nastiňuje nejvýznačnější české ultrapravicové organizační subjekty, představuje FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice* (1998) s částí od MAZEL, Michal. *Oponenti systému. Přehled radikálních a extremistických organizací v České republice*.

však nemožné, resp. ještě se o to žádný autor v obdobné publikaci jako čeští odborníci na pravicový extremismus nepokusil. Vzhledem k povaze německé federace složené z 16 (spolkových) zemí je možné nastínit pouze ty největší, nejaktivnější a nejvýznamnější organizace anebo se koncentrovat pouze na určité (spolkové) země. Většina spolků a organizací působila pouze regionálně, tedy v daných (spolkových) zemích, regionech nebo okresech. Výjimečně se vyskytovaly organizace s celoněmeckou působností. V této práci budou představeny pouze ty největší ultrapravicové organizace a spolky regionálního charakteru. Autorka se nebude věnovat podrobnému rozboru těchto skupin, neboť – jak již bylo zmíněno v úvodu – by se mohlo jednat o námět na další diplomovou práci a rozsah práce to ani neumožňuje.

3.2.1 Situace v ČSFR a ČR

Čeští autoři publikací o pravicovém extremismu rozdělují ultrapravicové organizační subjekty do třech skupin.¹¹⁹ Nejvolnějšími uskupeními byly spolky, které fungovaly na subkulturní úrovni. Neměly žádné politické ambice a spíše se snažily ovlivňovat regionální kulturní scénu (např. pořádání koncertů, vydávání tiskovin aj.). Členi spolků se účastnili veřejných akcí jiných organizací nebo politických stran. Dalšími subjekty, které vznikaly, byly spolky, které neusilovaly o registraci u MV ČR. Jejich cílem nebylo ovlivňovat širší politické dění, soustředily se spíše na regionální působení. Do této skupiny lze zařadit na jedné straně spolky, které od počátku odmítaly vstoupit do oficiálního proudu české ultrapravicové politické scény a na druhé straně ty spolky, které se o registraci snažily, ale nebyla jim z různých důvodů povolena. Subkulturní a neoficiální spolky byly často pořadateli kulturních akcí v daném regionu. Pevnější organizační struktury vykazují potom organizace registrované u MV ČR, které chtějí působit v rámci české ultrapravicové scény. Tyto organizace byly často pořadateli veřejných akcí a snažily se působit v celorepublikovém měřítku. Organizace byly považovány často za přechodný stupeň na cestě ke vzniku politické strany, tvořily jakýsi předstupeň vzniku politické strany. Posledním typem jsou politické strany, o kterých pojednává kapitola 3. 1 Volební (ne)úspěchy

¹¹⁹ Srov. CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus* (2007), MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice* (1998), FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice* (1998).

pravicově extremistických stran. Autorka pro potřeby této práce navrhuje následující dělení: organizace na subkulturní bázi – neoficiální neboli neformální (tj. neregistrované) organizace – oficiální neboli formální (tj. registrované) organizace – politické strany.¹²⁰ Z výše zmíněného vyplývá, že registrované organizace a politické strany nemohly viditelně manifestovat své neonacistické nebo neofašistické postoje a jako takové trvale působit na politické scéně, neboť by byly příslušnými státními orgány zakázány nebo rozpuštěny.¹²¹ Neonacismus, resp. neofašismus je tedy záležitostí spíše neoficiální a subkulturní scény. Politika registrovaných organizací a politických stran se pohybovala spíše v rovinách pravicového populismu nebo krajní pravice. Registrované organizace se nedopouštěly zpravidla žádné závažné trestné činnosti¹²², přesto Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (...) z roku 1998 uvádí, že: „*Hlavním zdrojem nebezpečí se stávají zejména organizované skupiny extrémní pravice, v nichž působí i osoby z běžného občanského prostředí a starších věkových kategorií (...)*“.¹²³ V tomto smyslu je zřejmě myšlena ideologická nebezpečnost ve smyslu (sebe)propagace, (sebe)prezentace a rozšiřování ultrapravicových myšlenek v občanském sektoru (např. úřady, školy, kulturní zařízení aj.).

Organizace a spolky se věnují obecně:

1. Vydávání tiskovin (tj. časopisů, fanzinů apod.).
2. Vydávání hudebních nosičů.
3. Pořádání koncertů.
4. Pořádání veřejných akcí (manifestace, demonstrace, protestní akce).

¹²⁰ Výše zmínění autoři využívají následující dělení: neregistrované organizace – registrované organizace – oficiální politika.

¹²¹ Někteří členové registrovaných organizací nebo politických stran mohli vyvíjet pravicově extremistické aktivity, které nemusely souviset s jejich členstvím v dané organizaci, tj. mohli trestné činy s extremistickým podtextem spáchat jako jednotlivé osoby bez vazby na organizaci, tedy v nesoučinnosti s ní.

¹²² *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹²³ *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

5. Navazování kontaktů a vztahů se zahraničními organizacemi.¹²⁴
 6. Zakládání regionálních poboček.
- M. Mazel rozdělil extrémně pravicové organizace do následujících skupin¹²⁵:
1. Sdružení pro Republiku – Republikánská strana Československa.
 2. Filofašistické skupiny a organizace s výrazně antisemitistickým zaměřením, vybrané příklady:
 - a. Vlastenecká fronta.
 - b. Hnutí národního sjednocení.
 - c. Klub Františka Ferdinanda d'Este.
 3. Otevřeně fašistické organizace, vybrané příklady:
 - a. Národní obec fašistická.
 - b. Národní souručenství.
 4. České pobočky mezinárodních neonacistických organizací, vybrané příklady:
 - a. Bohemia Hammer Skins (BHS).
 - b. Blood and Honour Division Bohemia (B&H DB).
 - c. Templar Knights of the Ku-klux-klan.
 5. Sudetoněmecká liga.
 6. Národní front castitů.
 7. Organizace vzešlé z tzv. „kališnických“ skinheads, vybrané příklady:
 - a. Vlastenecká liga.
 - b. Bedford.
 8. Paramilitární, semiteroristické aktivity, vybrané příklady:
 - a. Bílá obrana – Ostrava.
 - b. Bojová skupina Beroun.

¹²⁴ Trend navazování mezinárodních spoluprací se zahraničními ultrapravicovými subjekty započal v roce 1997 a pokračoval až do konce 90. let, srov. *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií* (1997). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹²⁵ MAZEL, Michal. Oponenti systému: přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 302 – 303.

Předcházející značně poupravený a zkrácený výčet nabízí možnost rozdělit krajně pravicové a pravicově extremistické organizace podle jejich převažující ideologie.¹²⁶ Některé organizace M. Mazel nepodřadil žádné skupině, protože se jedná o organizace se specifickou ideologií a specifickým charakterem. Některým organizacím se věnují i samostatné výroční zprávy o problematice extremismu na území ČR (výroční zprávy z let 1997, 1998 a 1999). Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (ve srovnání s rokem 1998) poprvé uveřejňovala jmenovitě antisystémové organizace.

Největší „boom“ v zakládání organizací probíhal v letech 1993 až 1998 a členy byli často příslušníci hnutí skinheads, později i osoby bez vazeb na skinheadskou subkulturu. Do roku 1992 se formovala SPR – RSC jako nejvýznamnější zástupce a vedle toho působily spíše subkulturní spolky a party, zejména kolem ultrapravicových hudebních skupin (Orlík, Vlajka, Buldok, Braník aj.). Nové organizace vznikají poté po roce 2000. J. Charvát rozděluje pravicový extremismus do několika vývojových období. V první etapě, která zahrnovala období od roku 1989 do roku 1993, vznikaly registrované organizace, např. Vlastenecká liga (1993), Vlastenecká fronta (1993) nebo Národní front castitů (1993). Z organizací, které neusilovaly o registraci, byly v této etapě založeny např. Bohemia Hammer Skins (BHS), což byla neoficiální česká pobočka americké organizace Hammer Skinheads nebo Národní obec fašistická (NOF).¹²⁷ V další fázi od roku 1994 do roku 1998 začalo působit registrované Národní hnutí svazků (1996, později Hnutí národního sjednocení), Národní aliance a z neregistrovaných zahájila činnost Blood and Honour Division Bohemia (B&H DB).¹²⁸ B&H DB navázala na utlumenou organizaci BHS, jejíž činnost byla represivními zásahy státních orgánů výrazně utlumena na konci 90. let. Členy B&H DB byli z největší části neonacističtí příslušníci hnutí skinheads. Jednalo se o nejvýznamnější čistě neonacistickou organizaci v ČR. Soustředila se zejména na vydávání tiskovin a hudebních nosičů a pořádání koncertů. Její jádro tvořilo 50 až 80 osob, celkem měla asi 800 sympatizantů.¹²⁹

¹²⁶ Podrobný seznam organizací z 90. let včetně jejich charakteristiky je k nalezení v publikaci MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 175 – 527.

¹²⁷ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 147 – 148.

¹²⁸ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 149 – 151.

¹²⁹ *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky*

V poslední etapě, která s týká 90. let, se jedná o období od roku 1999 až do roku 2001, kdy vznikl Národní odpor, který byl personálně provázán s B&H DB a který usiloval po roce 2000 o registraci u MV ČR.¹³⁰

3.2.2 Situace v Německu

V Německu vznikaly ultrapravicové organizace především na začátku 90. let. Jednalo se o organizace, které byly vytvořeny v určité (spolkové) zemi a často se snažily zakládat pobočky i v jiných (spolkových) zemích. Jedinou celorepublikovou organizací byla Hilfsorganisation für nationale politische Gefangene und deren Angehörige (Organizace pro národní politické vězně a jejich příbuzné), která byla založena již v roce 1979 a měla zhruba 500 členů. Zajišťovala kontakty a finanční podporu neonacistům propuštěným z vězení po absolvování výkonu trestu.¹³¹ Vedle zakládání poboček mezinárodních organizací (např. Hammerskins nebo Blood & Honour) vznikaly místní organizace po celém Německu. Větší počet organizací byl před znovusjednocením Německa zastoupený v západní části. Proto lze hovořit o západoněmeckém pravicovém extremismu i po znovusjednocení Německa jako o institucionalizovaném a organizovaném. Ve východní části Německa byly etablovány spíše spolky na subkulturní úrovni a volné skupiny. Jednalo se tedy o pravicový extremismus subkulturní, méně organizovaný a institucionalizovaný. Západoněmecké organizace se snažily po znovusjednocení vytvářet své pobočky i ve východní části Německa a hledaly zde nové sympatizanty. Subkulturní skupiny a tzv. Kameradschaften (viz dále) tvořené místními aktivisty, nebyly většinou politicky angažované a pevnému, zavazujícímu členství nebyly nakloněny.¹³²

v roce 1998. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹³⁰ Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (ve srovnání s rokem 1998). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹³¹ MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 225.

¹³² STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 150.

Mezi organizace patřily např. Nationalistische Front (Nacionalistická fronta), Deutsche Alternative (Německá alternativa), Deutscher Kameradschaftsbund Wilhelmshaven (Německý kamarádský spolek Wilhelmshaven), Nationale Offensive (Národní ofenziva), Direkte Aktion/Mitteldeutschland (Přímá akce/střední Německo), Wiking Jugend (Wikingská mládež), Heimattreue Vereinigung Deutschlands (Vlastenecké sdružení Německa), Deutsches Hessen (Německé Hesensko) aj. Jako reakce na násilné útoky v 90. letech v městech Hoyerswerda, Rostock, Solingen (viz kapitola 3.4 Násilí a trestné činy páchané přívrženci pravicového extremismu) a dalších německých městech, včetně rostoucího násilného potenciálu neonacistických skinheads a jako reakce na rostoucí počet veřejných demonstrací krajní pravice došlo v letech 1992/1993 (tzv. první vlna) a od 1994 (tzv. druhá vlna) k zákazům nejvýznamnějších neonacistických organizací.¹³³ Ultrapravicová scéna byla po hromadných¹³⁴ zákazech destabilizovaná. Krajně pravicová scéna přinesla proto nový typ neformální organizace, postavený na principu „organizace bez organizace“ (Organisation durch Desorganisation), tzv. Kameradschaften¹³⁵: „(...) *Na první pohled volná sdružení bez viditelné organizační struktury, ale s výborným propojením mezi jednotlivými složkami*“.¹³⁶ A dále: „*Na základě principu >>organizace bez organizace<< vystupují na veřejnosti jako regionální, na sobě nezávislé spolky, za kterými se ovšem skrývají tvrdě militantní struktury. Z těchto důvodů jsou relativně odolné vůči státním zásahům*“.¹³⁷ Kameradschaften byly vázané na určitý region, určitou obec nebo město (resp. část města). Nevztahovaly se nikdy k celé (spolkové) zemi. Záměrně působily jakoby izolovaně, přesto byly vzájemně propojeny. Navazovaly kontakty s jinými Kameradschaften

¹³³ Seznamy vybraných zakázaných organizací v publikaci STÖSS, R. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 96 – 97.

¹³⁴ Nejednalo se o individuální, ale o hromadné zákazy.

¹³⁵ Slovo nemá český ekvivalent, publikace *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)* pojem nepřekládá (s. 25). V překladu by se jednalo o „kamarádské spolky“, „kamarádská uskupení“. Samotné slovo „Kameradschaft“ znamená v němčině kamarádství, okruh přátel. Autorka bude používat pojem v německém znění bez překladu.

¹³⁶ GRJASNOW, Maria. *Krátký historický přehled organizovaného pravicového extremismu v Česku a v Německu. Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 21.

¹³⁷ GRJASNOW, Maria. *Krátký historický přehled organizovaného pravicového extremismu v Česku a v Německu. Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 21.

ve svém regionu (tvořily tzv. sítě) a často spolupracovaly s NPD (naplňovaly tzv. „Drei – Säulen – Konzept“, viz kapitola 3.3 Pravicově extremistické veřejné akce). Často pořádaly veřejné akce a sympatizanti příslušných Kameradschaften byli často pachateli násilných trestných činů s extrémně pravicových podtextem. Jednalo se např. o Kameradschaft Treptow, Kameradschaft Marzahn, Thüringer Heimatschutz (Durynská ochrana vlasti), Harzfront, Kameradschaft Wittenberg, der Deutsche Freundkreis Nordharz, Kameradschaft Neuteutonia Neustrelitz, Kameradschaft Karlsruhe aj.¹³⁸ V roce 1998 existovalo podle R. Stösse 80 Kameradschaften, jejich počet se v roce 1999 téměř zdvojnásobil na 150 Kameradschaften.¹³⁹ Vedle Kameradschaften existovaly ještě volně existující subkulturní skupiny, které nebyly ochotné participovat se na politickém dění a tedy i v (regionálně) politicky ambiciózních organizacích. Jednalo se málo strukturované spolky s nestálým počtem členů, které nebyly politicky aktivní a neměly často ucelenou ideologii. Jejich hlavní náplní byla organizace kulturních aktivit. Kameradschaften a subkulturní organizace byly více typické pro východní část, což ale neznamená, že by v západním Německu nevznikaly.

3.3 Politické aktivity - pravicově extremistické veřejné akce

Kategorie „veřejné akce“ je střešním pojmem pro politické demonstrace, manifestace, pochody a pietní nebo vzpomínková shromáždění. Všechny jmenované akce jsou organizovány nejčastěji politickými stranami nebo registrovanými organizacemi. Subkulturní scéna postrádá politické ambice a angažovanost a proto jsou politické veřejné aktivity z jejich strany spíše výjimečné. Politické demonstrace a pochody byly často reakcí na aktuální společensko – sociálně – ekonomické dění. Jedno z nejpálčivějších témat představovala nezaměstnanost a imigrace. Neméně závažným impulsem k hromadným akcím byla zvýšená kriminalita ve společnosti (často připisovaná imigrantům nebo etnickým menšinám), údajná nepřizpůsobivost menšin, sociální reformy nebo významná (a pro společnost často kontroverzní) politická rozhodnutí. Demonstrace a manifestace sloužily

¹³⁸ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 94 – 95.

¹³⁹ PFAHL – TRAUGHBER, Armin. *Die Entwicklung des Rechtsextremismus in Ost- und Westdeutschland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41916/rechtsextremismus-in-ost-und-west?p=all>>.

jako agitační nástroj pro získávání potenciálních voličů a jako prostředek propagace postojů a názorů strany nebo jiných subjektů. Často obsahovaly směs rasismu, xenofobie, nacionalismu, revizionismu a bagatelizace německých dějin. Účastníci ze subkulturního prostředí využívali demonstrace a pochody jako příležitost k násilným střetům s levicovými odpůrci (zejména anarchisty) a antifašisty. Podle C. Enderse mají demonstrace a pochody velký význam, protože „*kromě své funkce budování identity jsou (demonstrace) velmi důležité pro sebevědomí a semknutost pravicových extremistů*“.¹⁴⁰ Mimo jiné docházelo i k výměně kontaktů a informací mezi účastníky a k navazování spolupráce v případě přítomnosti zahraničních návštěvníků.

Tato kapitola nemá za cíl chronologický výčet proběhlých veřejných akcí. Autorka upozorní na ty, co do počtu účastníků největší nebo na ty nejvýznamnější, co do vlivu, který zanechaly pro extrémně pravicovou scénu. Vhodným zdrojem informací ohledně charakteru a množství veřejných akcí byl Bundesamt für Verfassungsschutz (BfV, Spolkový úřad pro ochranu ústavy), který každoročně vydával (a dodnes vydává) Bundesverfassungsschutzbericht (Zprávu na ochranu spolkové ústavy). Každá země¹⁴¹ potom vydávala svou (zemskou) Zprávu na ochranu ústavy (např. die Verfassungsschutzbericht Brandenburg), která mapovala situaci v dané (spolkové) zemi. Zprávy vydávané za celou federaci jsou na webových stránkách <<https://www.verfassungsschutz.de/>> ke stažení za roky 2011 až 2015.¹⁴² Autorka této práce, která se zabývá pouze situací v 90. letech, vznesla písemný dotaz na kontaktní osobu BfV o dostupnosti zpráv z let 1990 až 1999. V písemné odpovědi, která je součástí přílohy této práce, je vysvětleno, že z důvodů ochrany dat nejsou Zprávy na ochranu ústavy do roku 2010 dostupné online na webových stránkách, pouze jsou k vypůjčení v německých veřejných a univerzitních knihovnách. Autorka mohla čerpat informace ze zpráv zemských úřadů (které lze vyhledat online i z 90. let), nicméně vzhledem k zaměření na pravicový extremismus jako celoněmecký fenomén není možné aplikovat situaci jedné konkrétní země na celou spolkovou republiku.

Příznivější podmínky pro zkoumání povah pravicově extremistických aktivit v ČR představují Výroční zprávy Bezpečnostní informační služby (BIS), z nichž dvě mapují

¹⁴⁰ ENDERS, C. Evropské propojení pravicových extremistů. *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 55.

¹⁴¹ Výjimku tvoří Saarland (Sársko).

¹⁴² *Verfassungsschutzberichte*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.verfassungsschutz.de/de/oeffentlichkeitsarbeit/publikationen/verfassungsschutzberichte>>.

druhou polovinu 90. let (zpráva z let 1996 a 1997 a zpráva z let 1998 a 1999).¹⁴³ Dalším důležitým primárním zdrojem byla Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (...), která byla vydána pro roky 1997 a 1998 a Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (...), která navázala na předchozí Zprávy o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (...).¹⁴⁴ Všechny jsou vydány Ministerstvem vnitra ČR.

3.3.1 Situace v ČR

Po roce 1989 se uskutečnilo v rámci ČSFR¹⁴⁵ a ČR velké množství demonstrací, které se konaly:

1. na oslavu významných mezníků české historie (1. květen, 28. říjen, 17. listopad),
2. na oslavu významných osobností (v dny výročí jejich narození nebo úmrtí), např. 14. února narození a 15. dubna úmrtí Radola Gajdy,¹⁴⁶
3. k aktuálním tématům a událostem (vstup ČR do NATO nebo EU, podpis Česko – německé deklarace aj.),
4. k společensko – sociálně – ekonomickým problémům doby (kriminalita, drogy, imigrace, „nepřizpůsobivé“ etnické menšiny aj.),
5. jako srazy nebo mítinky extrémně pravicových subjektů.

Demonstrace jsou pořádány politickými stranami (SPR – RSC, RM) nebo registrovanými subjekty (Vlastenecká fronta, Národní aliance, Národní odpor, Hnutí národního sjednocení) případně se na akci podílí více organizátorů. Výroční zpráva BIS za rok 1998 a 1999 udává,

¹⁴³ Výroční zprávy jsou ke stažení zde: *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy-historie.html>>.

¹⁴⁴ Výroční zprávy jsou ke stažení zde: *Výroční zprávy o extremismu a koncepcí boje proti extremismu*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹⁴⁵ Poznámka autorky: v rámci ČSFR bude pojednáváno pouze o České republice.

¹⁴⁶ Radola Gajda, vlastním jménem Rudolf Geidl (1892 – 1948) byl poslancem Národního shromáždění ČSR (1929 – 1931 a 1935 – 1939) a v letech předsedou Národní obce fašistické (NOF, 1926 - 1938). NOF byla česká fašistická politická strana, která ovlivňovala české vnitropolitické dění. Srov. PEJČOCH, Ivo. *Generál Radola Gajda, muž spojený s českými fašisty*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.vhu.cz/general-radola-gajda-muz-spojeny-s-ceskymi-fasisty/>>.

že „ohrožení veřejného pořádku pak představují veřejné akce a protestní pochody pravicových extrémistů, a to jak hlásanými názory či hesly, tak i možností vzájemného střetu s protifašistickými aktivisty“.¹⁴⁷ Příznivci ultrapravice navštěvují demonstrace jiných spřátelených organizací k podpoření „scény“ a k navázání nových kontaktů a možné spolupráce.¹⁴⁸ Pro neonacisty jsou specifické ovšem i návštěvy demonstrací a protestních akcí odpůrců za účelem vyvolání provokace a násilných konfliktů s protistranou a s policií. Zpráva o postupu státních orgánů (...) MV ČR z roku 1998 se o demonstracích na českém území nezmiňuje.¹⁴⁹ Zpráva o problematice extremismu na území ČR v roce 1999 uvádí zvýšenou aktivizaci extrémně pravicové scény. Aktivnější je ultrapravice ve veřejných vystoupení, protestních pochodech, demonstracích a shromažďování.¹⁵⁰ Také podle Výroční zprávy BIS za rok 1998 a 1999 narůstá počet manifestací a pochodů.¹⁵¹ K vysokému počtu přispívá nově vzniklý Národní odpor a Národní aliance - pořadatelé pravidelných demonstrací a protestních akcí. Výjimkou nejsou ani veřejné akce se zahraniční účastí. Přátelské vztahy byly pěstovány zejména s německými sousedy, kteří sem v 90. letech cestovali především za koncerty neonacistických českých a zahraničních skupin. Zde přesto platí návštěvnostní disproporce – čeští příznivci ultrapravice vyjížděli v 90. letech do sousedního Německa častěji než němečtí sympatizanti do ČR.¹⁵²

¹⁴⁷ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1998 a 1999. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocnizprava6f3c.html?ArticleID=38>>.

¹⁴⁸ Národní odpor se účastnil např. demonstrace 28. 10. 1999 na pražském Vítkově pořádané Národní aliancí a Vlasteneckou frontou. Členové Národní aliance se účastnili veřejných akcí Vlastenecké fronty atd.

¹⁴⁹ Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹⁵⁰ Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (ve srovnání s rokem 1998). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹⁵¹ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1998 a 1999. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocnizprava6f3c.html?ArticleID=38>> dále srov. CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 142.

¹⁵² CAKL, O., KALIBOVÁ, K. Informace o propojení českých a německých neonacistů. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 78.

SPR – RSC a M. Sládek pořádali četné mítinky strany po celé České republice. M. Sládek byl proslulý svými projevy na náměstích a navštěvoval i menší města, kde získával nové sympatizanty z řad místních občanů. Byla to jedna z jeho politických strategií vedle vylepování plakátů a letáků, vydávání periodik a psaní vlastních knih. První demonstrace SPR – RSC se odehrála 17. listopadu 1990 na Václavském náměstí v Praze, kdy Republikáni protestovali proti nepřijetí delegace SPR – RSC při uvítání tehdejšího prezidenta USA George Bushe na Velvyslanectví USA v Praze.¹⁵³ Každý rok se konalo několik celorepublikových shromáždění a protestních akcí pořádaných SPR - RSC v Praze. V roce 1992 protestovali Republikáni v rámci týdnu protestních akcí proti rozpuštění ČSFR. Proti podepsání Česko – německé dohody demonstrovali Republikáni 27. ledna 1997 před Lichtenštejnským palácem v Praze.¹⁵⁴ Dne 15. října 1999 proběhlo několika tisícové shromáždění v Brně v rámci návštěvy Jean – Marie Le Pena¹⁵⁵ v České republice. Videá z demonstrací z 28. října 1995, 25. října 1996, 15. března 1997 a z návštěvy J. – M. Le Pena v ČR ve dnech 14. až 18. října 1999 na serveru YouTube zobrazují v délce od 60 do 90 minut dlouhý záznam z probíhajících demonstrací včetně Sládkových projevů k demonstrantům.¹⁵⁶ Veřejné akce SPR – RSC je možno shrnout do třech oblastí.

1. Veřejné akce při příležitostech historických událostí spojených se státními svátky (např. demonstrace 28. října).

¹⁵³ NOVÁK, Jaroslav et al. *Historie strany SPR – RSC 2016*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.spr-rsc.cz/historie-strany.html>>

¹⁵⁴ NOVÁK, Jaroslav et al. *Historie strany SPR – RSC 2016*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.spr-rsc.cz/historie-strany.html>>

¹⁵⁵ Jean – Marie Le Pen byl předseda francouzské krajně pravicové strany Národní fronta, kterého v roce 1999 pozvalo SPR – RSC do České republiky. Srov. *Le Pen přijel do Prahy bojovat proti evropské integraci a globalizaci*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://zpravy.idnes.cz/le-pen-prijel-do-prahy-bojovat-proti-evropske-integraci-a-globalizaci-125-/domaci.aspx?c=991014_135342_domaci_jpl>.

¹⁵⁶ Odkazy k YouTube videím z demonstrací SPR - RSC: *SPR – RSC: 28. října 1995, Staroměstské náměstí, Praha*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.youtube.com/watch?v=AYtOxVDtWDU>>, *SPR – RSC: 25. říjen 1996, Václavské náměstí, Praha*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.youtube.com/watch?v=Ta-oRk8o4f0>>, *SPR – RSC: 15. březen 1997, Staroměstské náměstí, Praha*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.youtube.com/watch?v=HStJhQsqmzw>>, *SPR – RSC: Jean – Marie Le Pen v České republice, 14. – 18. října 1999*. [online]. [cit. 2016-06-08]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=6bBthTTgR48>>.

2. Veřejné akce jako reakce na aktuální témata (např. podpis Česko – německé deklarace v roce 1997, vstup České republiky do NATO 1999, proti válce v Jugoslávii).

3. Mítinky ve městech na náměstí.

Demonstrace pořádala i Vlastenecká fronta, jedna z největších ultrapravicových zájmových skupin v ČR. Organizovala pravidelné akce zejména k příležitosti 28. října. Např. dne 28. října 1996 se sešlo v Ostravě zhruba 200 sympatizantů Vlastenecké fronty a ve stejný den se konal v Praze vzpomínkový pochod na památku českých legionářů.¹⁵⁷ Vladimír Skoupý, zakladatel Národní aliance a „nestor českých neonacistů“¹⁵⁸ popřel během demonstrace u Národního památníku na pražském Vítkově 28. října 1999 existenci holocaustu. Této demonstrace se účastnilo zhruba sedm set příznivců ultrapravice a Národní aliance byla spolu s Vlasteneckou frontou jedním z pořadatelů. Jedná se o velmi známý úryvek z jeho proslovu: „*Již jsem to na veřejných místech prohlásil a znovu opakuji: odmítám věřit báchorkám o holocaustu, žádných šest miliónů neexistovalo, neexistovaly ani žádné plynové komory, neexistovalo žádné vyhlazování Židů, neexistovalo žádné vyhlazování Cikánů. A i kdyby to náhodou byla pravda, kdyby nějaký holocaust existoval, říkám jedině: copak má český člověk, skutečný hrdina, navíc legionář, menší hodnotu než nějaký Izák nebo Lakatoš?*“¹⁵⁹ Další veřejné akce probíhaly proti globalizaci a vstupu do NATO (například v Krnově 19. června 1999 nebo v Pardubicích 21. srpna 1999). Stejně jako Národní aliance uspořádala Vlastenecká fronta v roce 1999 několik demonstrací proti válce v Jugoslávii (Praha, Krnov).¹⁶⁰ Národní aliance vzniknuvší v roce 1998 pořádala veřejné akce hlavně v Praze a Rakovníku. Dne 17. dubna 1999 svolala demonstraci v Rakovníku proti válce v bývalé Jugoslávii za účasti zhruba 200 ultrapravicových aktivistů.¹⁶¹ V roce 1999 spolupřádala s Národním Odpořem Praha prvomájovou demonstraci na Střeleckém ostrově

¹⁵⁷ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 285.

¹⁵⁸ *Nestor neonacistů zemřel v Rakovníku, policie čeká na výsledky pitvy*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://praha.idnes.cz/neonacista-vladimir-skoupy-zemrel-dtn-/praha-zpravy.aspx?c=A121112_152702_praha-zpravy_zep>.

¹⁵⁹ SMOLÍK, Josef. Nacionalismus. In *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001, s. 222.

¹⁶⁰ *Přehled fašistických a neonacistických skupin aktivních v ČR*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.tateprala.wz.cz/extra/ctivo/fascismcr.htm>>.

¹⁶¹ *Přehled fašistických a neonacistických skupin aktivních v ČR*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.tateprala.wz.cz/extra/ctivo/fascismcr.htm>>.

v Praze. Do Prahy se vrátila opět 29. května 1999 za účasti asi 200 sympatizantů a 25. května téhož roku se konala také demonstrace v Rakovníku.¹⁶² Národní aliance byla spolu s Vlasteneckou frontou jedním z hlavních pořadatelů veřejné akce na pražském Vítkově 28. října 1999. Národní odpor Praha organizoval první demonstraci 1. května 1999 na Střeleckém ostrově pod heslem „Proti kapitalismu a komunismu“. Sešlo se přibližně 300 neonacistů a celá akce pomohla k mediálnímu zviditelnění Národního odporu. Na akci byli pozváni i drážďanští neonacisté. V saském hlavním městě se objevily plakáty zvoucí na demonstraci do Prahy pod heslem „Přijed' si do Prahy zabít svého anarchistu“.¹⁶³ Dne 21. srpna následovala vzpomínková akce „Uctění poslední oběti druhé světové války“ na Náměstí Míru v Praze.¹⁶⁴ Podobné vzpomínkové akce na generála R. Gajdu uspořádala Vlastenecká fronta 12. dubna 1997 a několik podobných akcí uspořádala i Národní obec fašistická.¹⁶⁵ Pietní a vzpomínkové akce pořádal Národní front Castitů¹⁶⁶, které odkazovaly na události česko – německé historie. Jednalo se o veřejné akce připomínající např. Květnové povstání (1. až 11. května), atentát na Reinharda Heydricha (27. května) nebo zradu Mnichovské dohody (29. září).¹⁶⁷ Příznivci Národního sjednocení protestovali 7. října 1996

¹⁶² *Přehled fašistických a neonacistických skupin aktivních v ČR.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.tatepraha.wz.cz/extra/ctivo/fascismcr.htm>>.

¹⁶³ *Zpráva o nacionalistických, fašistických a rasistických aktivitách v ČR let 1999-2000. Dokument občanského sdružení Tolerance a občanská společnost.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://blisty.cz/art/10555.html>>.

¹⁶⁴ Poslední oběti je míněn Rudolf Hess. Srov. CAKL, O., KALIBOVÁ, K. Informace o propojení českých a německých neonacistů. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 78.

¹⁶⁵ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 395.

¹⁶⁶ Národní front castitů byla registrovaná organizace, která vznikla v roce 1994. Organizace vytvořila novou ideologii, tzv. castismus, což byl konzervativní nacionalismus postavený na silném vůdcovském principu. Ve středu jejich ideologie stál militantní nacionalismus, slovanská mytologie, snaha nahradit demokratické zřízení vládou pevné ruky a protiimigrační rétorika. Zanikl v roce 2001. Srov. MAZEL, M. Oponenti systému: přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 255 a *Kdo založil neofašistickou Národní stranu?* [online]. [cit. 2016-07-06]. URL: <<http://www.hrebenar.eu/2013/09/kdo-zalozil-neofasistickou-narodni-stranu/>>.

¹⁶⁷ MAZEL, M. Oponenti systému: přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 258.

v Brně proti výstavbě mešity.¹⁶⁸ Každý rok 6. července se scházela Vlastenecká liga u Husova památníku na Staroměstském náměstí v Praze.¹⁶⁹

Jak již bylo zmíněno v úvodu, nejedná se v žádném případě o vyčerpávající seznam konaných veřejných akcí. Cílem bylo nastínit důvody a podoby pořádání těchto shromáždění.

3.3.2 Situace v Německu

V Německu představovaly veřejné akce oblíbenou formu manifestace. Byly pořádány na zemské nebo centrální úrovni (např. Rudolf – Hess – Gedenkmarsch /vzpomínkový pochod za Rudolfa Hesse/) a některé bývaly podpořeny i zahraničními návštěvníky. Dvě hlavní roviny tvořily jednak demonstrace a pochody svolávané politickými stranami (nejvíce aktivní byla v tomto ohledu NPD) a následně vzpomínkové akce, které se těšily vysoké účasti. Vzhledem k nutnosti ohlášení pořádané akce nebyla velká část naplánovaných demonstrací realizována. Na demonstracích docházelo k tzv. Volksverhetzung, tedy do češtiny volně přeloženo jako podpoře a propagaci hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka. Autorka by zde ráda upozornila na problematiku symboliky, která je během demonstrací využívána na transparentech, vlajkách a jiném propagačním materiálu. Není možné se jí v rámci této práce zabývat.¹⁷⁰ V souvislosti s demonstracemi v 90. letech poukázal W. Benz na medializaci veřejných aktivit extrémně pravicové scény. Pochody a demonstrace jsou vzhledem k vysokému počtu účastníků, násilným konfliktům a ultrapravicové rétorice vhodným způsobem sebe prezentace a sebe propagace. Zvýšený

¹⁶⁸ MAZEL, M. Oponenti systému: přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 243 a MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 314.

¹⁶⁹ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 297.

¹⁷⁰ Problematikou symboliky extrémně pravicových stran se zabývá např. publikace CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012 nebo učební text Policejní akademie ČR v Praze od DANICS, S., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008.

zájem médií vytváří pro pravicové extremisty neplacenou reklamu, která je zacílena na členský nebo voličský potenciál.¹⁷¹

V 90. letech byla strana NPD největším organizátorem veřejných demonstrací. Přestože nedisponovala rozsáhlou voličskou základnou, mobilizovala zejména neonacistickou subkulturní scénu, která tvořila rezervoár jejich sil pro demonstrace.¹⁷² Jedna z největších extrémně pravicových veřejných akcí od znovusjednocení Německa se konala pod záštitou NPD v roce 1998 v Rostocku, kde pochodovalo 3 až 4 tisíce neonacistů. Další pochod se konal v Ribnitz – Damgarten (Meklenbursko – Pomořansko) v roce 1998.¹⁷³ V roce 1995 byla v Hamburgu zahájena výstava „Vernichtungskrieg. Verbrechen der Wehrmacht 1941 bis 1944“ (Destruktivní válka. Zločiny Wehrmachtu v letech 1941 až 1944). V letech 1995 až 1999 se konala dohromady v 26 městech a byla doprovázena četnými protesty, demonstracemi a dokonce násilnými útoky (např. hrozba bombového útoku v Saarbrückenu v roce 1999).¹⁷⁴ V roce 1997 demonstrovalo proti výstavě v Karlsruhe (Bádensko – Württembersko) zhruba 30 příslušníků REP, NPD a JN. Ve stejný rok demonstrovali zmobilizovaní neonacisté v Mnichově s transparenty „*Opa war kein Mörder*“ (Děda nebyl žádný vrah) a „*Unsere Großväter waren keine Verbrecher – und wir sind stolz auf sie!*“ (Naši dědové nebyli zločinci – a my jsme na ně hrdí!). Této demonstrace se účastnilo asi 4 500 osob.¹⁷⁵ Jednalo se o jednu z největších extrémně pravicových demonstrací v poválečném Německu. NPD uvedla demonstrace i do své programatiky nazvané „Drei – Säulen – Konzept“ v roce 1997. Ta zahrnovala „Kampf um die Straße“ (Boj o ulici), kam se řadí veřejné akce ve smyslu ovládnutí veřejného prostoru, „Kampf um die Köpfe“ (Boj o

¹⁷¹ BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. Auflage. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994, s. 23.

¹⁷² PFAHL – TRAUGHBER, Armin. *Die Entwicklung des Rechtsextremismus in Ost- und Westdeutschland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41916/rechtsextremismus-in-ost-und-west?p=all>>.

¹⁷³ *Demonstration der NPD in Ribnitz – Damgarten (25. August 1998)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/sub_image.cfm?image_id=3166&language=german>.

¹⁷⁴ *Vernichtungskrieg. Verbrechen der Wehrmacht 1941 bis 1944*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.humanist.de/veranstaltungen/vernichtung.html>>.

¹⁷⁵ BOTSCH, G. *Die extreme Rechte in der Bundesrepublik Deutschland: 1949 bis heute*. 1. vyd. Bonn: Bpb, Bundeszentrale für Politische Bildung, 2012, s. 116 – 117.

„hlavy“), tedy boj o voliče a „Kampf um die Parlamente“ (Boj o sněmy) ve smyslu boje o křesla v parlamentech.¹⁷⁶

Velmi oblíbenými a často navštěvovanými byly zejména výroční pochody, které připomínaly významné události německých dějin (zejména historické momenty z období od roku 1933 do 1945) nebo osobnosti německé historie (především z období 1933 až 1945, často výročí jejich narození či úmrtí). Pochody se většinou konaly v den významných říšských událostí a jejich záměrem bylo uctít památku nacionálního socialismu. Například 30. ledna se oslavovalo jmenování Adolfa Hitlera říšským kancléřem a vítězství NSDAP v roce 1933, 8. květen byl považován za den národní hanby (kapitulace Německa za druhé světové války), 9. listopadu se připomínalo výročí tzv. Křišťálové noci z roku 1938 a neúspěšný pokus o nacistický státní převrat (tzv. pivní puč v Mnichově z 8. na 9. listopadu 1923).¹⁷⁷ Z významných osobností se jednalo zejména o pochody na oslavu výročí narození Adolfa Hitlera (20. dubna), den úmrtí Horsta Wessela¹⁷⁸ (23. února) a Rudolfa Hesse (17. srpna) a jiných nacistických politiků. Časté byly i demonstrace k 1. květnu (státní svátek práce). Rudolf – Hess – Gedenkmarsch (Vzpomínkový pochod za Rudolfa Hesse) byl jednou z nejproslulejší a mediálně nejsledovanější vzpomínkovou akcí. Neonacisté se setkávali v den jeho úmrtí (17. srpna) u jeho hrobu ve Wunsiedelu (Bavorsko) a později v jiných městech. Akce se konala od roku 1988 až do roku 2005, kdy byla akce zakázaná. V roce 1991 byla akce ve městě Wunsiedelu zakázaná, v dalších letech se proto pochod konal na jiných místech.¹⁷⁹ Zákaz pochodu ve Wunsiedelu (1991), kde byl Rudolf Hess pohřben,

¹⁷⁶ MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 203.

¹⁷⁷ Seznam významných dat předkládá v tabulce Brandenburgische Landeszentrale für politische Bildung. *Aktionskalender der Rechtsextremen*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.politische-bildung-brandenburg.de/themen/die-extreme-rechte/organisation/aktionskalender-der-rechtsextremen#>>.

¹⁷⁸ Horst Wessel (1907 – 1930) byl příslušník německých SA a autor nacistické písně Die Fahne hoch (tzv. Horst – Wessel – Lied), která se po jeho smrti stala oficiální hymnou NSDAP. Byl oslavován nacionálně socialistickým režimem jako hrdina a mučedník. Zemřel na následky střelného zranění. Srov. SIEMENS, Daniel. *Horst Wessel: Tod und Verklärung eines Nationalsozialisten*. 1. Auflage. München: Siedler, 2009.

¹⁷⁹ DÖRFLER, T., KLÄRNER, A. *Der >>Rudolf-Heß-Gedenkmarsch<< in Wunsiedel. Rekonstruktion eines nationalistischen Phantasmas*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://www.rechtsextremismusforschung.de/Doerfler-Klaerner_wunsiedel2004.pdf>. Rudolf Hess (1894 – 1987) byl nacistický politik, říšský ministr, zástupce Adolfa Hitlera a jeho druhý nástupce. Během Norimberského procesu byl odsouzen k celoživotnímu vězení, zemřel v roce 1987 spácháním sebevraždy ve

vyvolal vlnu nevole a vedl k demonstraci, která se konala v roce 1991 v Bayreuthu, jíž se účastnilo zhruba 1500 neonacistů z Německa a dalších evropských států. V roce 1992 se pochod konal v Rudolstadt (Durynsko) za přítomnosti zhruba 2 tisíc neonacistů. V roce 1994 se pochod konal v Lucembursku a v roce 1995 v Dánsku. Od roku 1995 se změnila centrální podoba demonstrace v roztržité regionální pochody a význam pochodu upadal.¹⁸⁰ Další vzpomínkovou akcí byl Halbe Gedenkmarsch (Vzpomínkový pochod za hrdiny Wehrmachtu) na (největším německém) vojenském hřbitově v Halbe (Brandenbursko). Pochod se konal v rámci svátku Volkstrauertag¹⁸¹ (15. listopadu) a poprvé se uskutečnil v roce 1990 se zhruba 450 účastníky. Byl organizován organizací Wiking Jugend a účastníky byli hlavně členi NPD a jiných ultrapravicových organizací (Junge Nationaldemokraten, Nationalistische Front, Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei aj.).¹⁸² Menší memoriálovou akcí byla každoroční vzpomínka obětí bombardování Drážďan, která se konala vždy 13. února v Drážďanech (Sasko). První akce se uskutečnila v roce 1999 a účastnilo se jí necelých 150 lidí. Její význam ale rostl a počet účastníků v minulých letech se zvyšoval, vč. přítomnosti zahraničních sympatizantů.¹⁸³ Německá pobočka Ku – Klux – Klanu (K-K-K) pod záštitou Nationalistische Front zinscenovala v roce 1991 v oblasti města Königs Wusterhausen (u Berlína) za přítomnosti amerického vůdce K-K-K Dennise W. Mahona a před televizními kamerami ceremoniál v kuklách. Účastnilo se ho přibližně 40 až 50 osob.¹⁸⁴

vězení Berlin – Spandau. Okolnosti jeho smrti jsou však nevyjasněné: v roce 1989 se objevila nepodložená informace, že mohl být zabit britskými agenty. Srov. *Nacistu Hesse zabili britští agenti, řekl Scotland Yardu jeho lékař*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://zpravy.idnes.cz/rudolf-hess-byl-zavrazden-britskymi-agenty-feq/zahranicni.aspx?c=A130907_162359_zahranicni_brm>.

¹⁸⁰ DÖRFLER, T., KLÄRNER, A. *Der >>Rudolf-Heß-Gedenkmarsch<< in Wunsiedel. Rekonstruktion eines nationalistischen Phantasmas*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://www.rechtsextremismusforschung.de/Doerfler-Klaerner_wunsiedel2004.pdf>.

¹⁸¹ „Státní svátek od roku 1952 připomínající oběti válek a útlaku po celém světě“, srov. *Německo rozděljuje debata o "Dni veteránů"*. [online]. [cit. 2016-07-08]. URL: <<http://blisty.cz/art/62926.html>>.

¹⁸² *Halbe Gedenkmarsch*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.politische-bildung-brandenburg.de/node/8669>> a BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. Auflage. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994, s. 298 – 299.

¹⁸³ ENDERS, Carsten. Evropské propojení pravicových extremistů. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 56.

¹⁸⁴ *Vorwärts für die arische Rasse*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-13491440.html>>

3.4 Politické aktivity - násilí a trestné činy páchané přívrženci pravicového extremismu

Trestné činy páchané pravicovými extremisty jsou problematikou hojně zmapovanou. Významným zdrojem pro české prostředí jsou již výše zmíněné Výroční zprávy BIS a Zprávy o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (...) za rok 1997 a 1998 a Zpráva o problematice extremismu (...) za rok 1999 vydané MV ČR. Sekundární literatura interpretující data ze Zpráv nabízí pohled na trestné činy z pohledu práva¹⁸⁵, sociologie¹⁸⁶ nebo politologie¹⁸⁷ a předkládá analýzu daného jevu z hlediska jeho příčin. Většina autorů německých publikací vychází z výše zmíněných Zpráv na ochranu ústavy (Bundesverfassungsschutzbericht), které nebyly autorce bohužel k dispozici. Autorka využila ke kapitole o německé situaci sekundárních zdrojů. Násilnosti a trestné činy představují manifestovanou formu postojů a názorů, která je viditelná a proto společně s veřejnými akcemi (na kterých dochází k násilnostem také) tvoří mediálně ostře sledované kauzy a vyvolávají emoce u diváků a čtenářů. Oproti demonstracím, kde může docházet k násilným střetům s přívrženci opozice a s policejními složkami, jsou násilné akty více cílené a zahrnují násilné jednání vůči osobám etnických nebo sociálních skupin. V následujících kapitolách bude popsán charakter násilných aktů v českém a německém prostředí.

¹⁸⁵ Srov. ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005 a CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001.

¹⁸⁶ Srov. CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001, s. 13.

¹⁸⁷ Srov. DANICS, S., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008; CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007; MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003.

3.4.1 Situace v ČSFR a ČR

Mezi nejčastější formy trestných činů s pravicově extremistickým podtextem v ČSFR a ČR po roce 1990 patřily především:

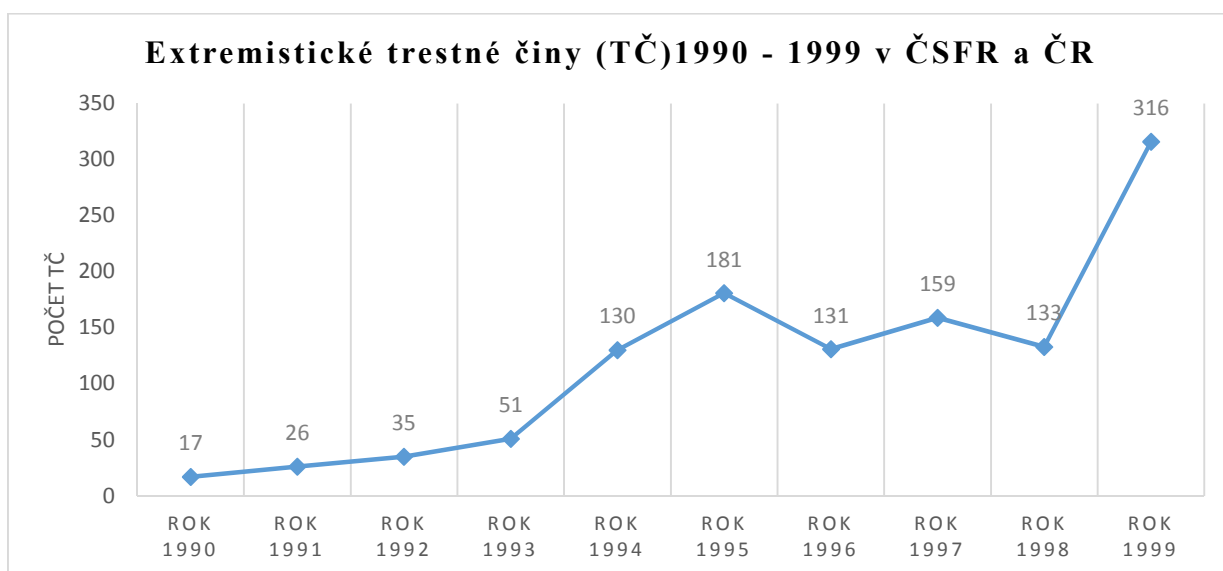
1. Verbální útoky (vyhrožování, nadávky).
2. Násilné trestné činy spojené s újmou na zdraví, popř. s následkem smrti:
 - a. Fyzické útoky, napadení a mlácení aj.
3. Výtržnictví na demonstracích s použitím násilí:
 - a. Násilná napadení opozičních skupin.
 - b. Poškozování cizích věcí (např. ničení a popisování domů nevhodnými hesly).
 - c. Používání zakázané symboliky.
4. Poškozování cizích věcí s použitím násilí. Zde se jedná především o poškozování a ničení židovských hřbitovů, pomníků, pamětních míst a synagog.

Pachateli byli ve většině případů neonacističtí skinheads. Členové ultrapravicových stran nebo organizací se brutálním a násilnickým „rasovým“ trestným činům vyhýbali. Jejich chování by totiž mohlo nepříznivě ohrozit existenci organizace, která byla již tak – vzhledem k registraci u MV ČR – intenzivněji pod státním „dohledem“. Ultrapravicoví skinheads měli pouze zřídka členské vazby na určitou organizaci nebo spolek, a pokud ano, jednalo se spíše o volná sdružení subkulturního charakteru bez pevné organizační struktury a bez politických ambicí. Oběťmi bývali nejčastěji příslušníci romského etnika. V letech 1990 až 1999 se stalo oběťmi rasisticky motivovaných trestných činů 11 Romů.¹⁸⁸ V menší míře to byly fyzické útoky směřované vůči domnělým politickým odpůrcům (hlavně vůči levicovým radikálům, anarchistům, antifašistům a aktivistům za lidská práva), zahraničním studentům, cizincům (z východní Evropy, Blízkého východu, Indie a Afriky), žadatelům o azyl a různým sociálním skupinám (např. homosexuálům nebo bezdomovcům). Většina spáchaných trestných činů s pravicově extremistickým podtextem představovala fyzické útoky na Romy. Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných

¹⁸⁸ *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (ve srovnání s rokem 1998)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpráva-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

rasismem a xenofobií z roku 1997 upozorňuje na zvyšující se brutalitu trestných činů.¹⁸⁹ Zároveň se ale ve Zprávě (1997) uvádí, že: „V obecné rovině lze konstatovat, že v období od roku 1991 až po současnost projevy extremismu, včetně rasově motivovaných útoků, nenabýly nikde na území České republiky masových rozměrů a nevedly k destabilizaci bezpečnostní situace v některém z krajů či ve státě jako celku. I nadále zůstávají tyto konflikty „excesy“, představujícími však v některých případech osobní tragédie jednotlivců a rodin. Tyto „excesy“ ve skutečnosti postihují především celou romskou minoritu, a to neustále silícím pocitem ohrožení“.¹⁹⁰

Následující graf znázorňuje vývoj počtu extremisticky motivovaných trestných činů s „rasovým“ podtextem v ČSFR a v ČR od roku 1990 do roku 1999.¹⁹¹

¹⁸⁹ Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹⁹⁰ Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹⁹¹ Graf je zpracován podle informací In Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>> a In Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

Extremistické trestné činnosti začaly být úředně evidovány od roku 1995, a proto je možné zaznamenat zvýšený přechod mezi lety 1993 a 1994/1995.¹⁹² Do roku 1995 nebyla problematika pravicového extremismu věnována dostatečná pozornost a proto některé trestné činy, které by po roce 1995 splňovaly kategorii „rasově“ motivovaných trestných činů, nebyly před rokem 1995 zaneseny do statistik. Od roku 1996/1997 vešla v účinnost různá protiextremistická opatření, která mohou mít pozitivní vliv na snížení množství rasistických trestných činů v roce 1998. Dále je nutné upozornit na to, že čísla počtu trestných činů v znázorněném grafu byla ve skutečnosti vyšší. Ne všechny trestné činy byly totiž řádně nahlášeny a tyto latentní trestné činy snižovaly reálná statistická čísla nebo nebyly šetřeny jako „rasově“ motivované trestné činy (častá situace před rokem 1995). Největší nárůst trestných činů s extremistickým podtextem vykazuje graf v roce 1994. Až do konce 90. let se pak počet nikdy nesnížil pod 100 případů. Naopak od roku 1997 (s výjimkou roku 1998) se počet zvyšoval. Přestože počet trestných činů v roce 1999 dosáhl rekordních 316 případů, nedošlo v tomto roce k případu úmrtí nebo ublížení na zdraví s následkem smrti.¹⁹³ Opak tvoří rok 1998, kdy oproti roku 1999 došlo „pouze“ k 133 případům, nicméně s 5 smrtelnými oběťmi.¹⁹⁴ V kontextu všech trestných činů spáchaných v ČSFR a ČR nepředstavují trestné činy s extremistickým podtextem alarmující číslo. Nejvyšší počet trestných činů s extremistickým podtextem spáchaný v roce 1999 představoval 0,07% z celkového počtu všech zjištěných trestných činů.¹⁹⁵

První případ po Sametové revoluci v roce 1989 se odehrál v Plzni v roce 1990, kdy neonacističtí skinheads a tzv. nazi - punkeři fyzicky napadli muže tureckého občanství. Ten

¹⁹² *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997).* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹⁹³ *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (ve srovnání s rokem 1998).* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹⁹⁴ *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

¹⁹⁵ *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (ve srovnání s rokem 1998).* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

na následky zranění zemřel.¹⁹⁶ Terčem útoků byly v 90. letech i osoby vietnamské národnosti, které přicházely po roce 1989 do ČSFR a později ČR podnikat a trvale se zde usadit. V Praze roce 1997 zemřel na následky bodného zranění při útoku neonacistických skinheads student ze Súdánu.¹⁹⁷ První případ, který byl klasifikován jako trestný čin s „rasovým“ podtextem, se odehrál v roce 1993, kdy skupina skinheads vyhrožovala zabitím několika Romům. Ti před nimi ze strachu o život skočili do řeky, z níž jim skinheads bránili vylézt. Jeden z Romů se v řece utopil.¹⁹⁸ Tento „rasový“ útok, stejně jako vražda Roma Tibora Berkiho (viz dále) vzbudila v 90. letech mediální rozruch a naléhavě podnítila kroky vlády k přísnější protiextremistické politice. Mediálně známý fyzický útok na Roma Tibora Berkiho v roce 1995, jehož dům přepadli neonacističtí skinheads, byl jedním z mnoha útoků na příslušníky romského etnika. Tato rasistická vražda, při které T. Berki zemřel na následky ran baseballovými pálkami, rozdmýchala novou vlnu mediální publicity a protidemonstrací.¹⁹⁹ Nejčastější formy násilí tvořily fyzické útoky zbraněmi, bodnými zbraněmi, baseballovými pálkami a pěstmi. Autorka nezaznamenala v 90. letech žádný žhářský útok, při kterém by došlo ke ztrátám na životech. Velmi závažným případem bylo utopení Romky Heleny Biháriové: „*Skini ji uráželi (...). Po krátkém pronásledování ji srazili na zem, bili jí a kopali a potom ji srazili do Labe. Topící se ženě skočila na pomoc osmačtyřicetiletá novinářka. Napadená se asi po dvacetiminutovém zápase s vodním živlem utopila. Žena byla po dvou dnech intenzivního pátrání nalezena mrtvá. Reportérka Českého rozhlasu, která se snažila ženě pomoci a skočila pro ní do řeky, skončila na JIP*“.²⁰⁰

¹⁹⁶ KALIBOVÁ, Klára. Rasové násilí a násilí páchaní pravicovými extremisty. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 110.

¹⁹⁷ KALIBOVÁ, Klára. Rasové násilí a násilí páchaní pravicovými extremisty. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 110.

¹⁹⁸ *Před 20 lety skinheadi v Písku napadli Romy, Tibor Danihel se utopil*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://budejovice.idnes.cz/skinheadi-v-pisku-zautocili-na-romy-jeden-se-utopil-fxv-/budejovice-zpravy.aspx?c=A130924_091344_budejovice-zpravy_khr>.

¹⁹⁹ *Od vraždy Roma Berkiho uplynulo dvacet let, případ tehdy řešila i vláda*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://jihlava.idnes.cz/letos-je-to-dvacet-let-co-ve-zdaru-zemrel-po-utoku-skinheadu-tibor-berki-1n0-/jihlava-zpravy.aspx?c=A150516_2162788_jihlava-zpravy_evs>.

²⁰⁰ *Uplynul jeden rok od vraždy sudánského studenta*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://romove.radio.cz/cz/tisknout/18663>>.

Docházelo i k projevům antisemitismu a to poškozováním židovských památek. V roce 1998 byla v Turnově poškozena židovská synagoga a v ten samý rok bylo poškozeno 41 pomníků židovských dívek.²⁰¹ Ze sociálních skupin bylo nejvíce fyzických útoků spácháno proti homosexuálům (např. vražda homosexuála v Ostravě v roce 1998)²⁰² a výjimečně i proti bezdomovcům a narkomanům. Ze strany politických odpůrců byli terčem útoků zejména levicoví radikálové, anarchisté (smrtné pobodání anarchisty Zdeňka Čepely v Tanvaldu v roce 1994, který následkům zranění podlehl²⁰³), antifašisté a punkeři. Ultrapravice často vyvolávala konflikty v rámci pravicově extremistických demonstrací a to tam, kde ideologická opozice svolává protidemonstrace. Pravicoví extrémisté chodili záměrně vyvolávat konflikty i na protestní akce a demonstrace svých ideologických odpůrců. Oběťmi se staly i osoby, které napomáhaly napadeným. Tímto způsobem zemřel v roce 1993 Filip Venclík, který se v Praze zastal osob, které byly napadeny neonacistickým skinheadem. Zemřel posléze na následky poranění hlavy.²⁰⁴ Dalším případem bylo napadení muže, o kterém skinheads věděli, že nesouhlasí s jejich rasistickými názory. Počkali si na něho v noci, když odcházel z restauračního zařízení a napadli ho. V důsledku závažných poranění muž na místě zemřel.²⁰⁵

²⁰¹ Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

²⁰² Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnni-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

²⁰³ KALIBOVÁ, Klára. Rasové násilí a násilí páchaní pravicovými extremisty. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 110.

²⁰⁴ Filip Venclík byl synem režiséra a herce Vlastimila Venclíka. Srov. *13. komnata Vlastimila Venclíka*. [online]. [cit. 2016-06-08]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/207562210800045-13-komnata-vlastimila-venclika/>>.

²⁰⁵ *Mrtví z rasových důvodů*. [online]. [cit. 2016-07-08]. Dostupné z: <<http://skinhead.sweb.cz/skin/mrtvi.htm>>.

3.4.2 Situace v Německu

Pravicově extremistické násilí v Německu bylo podle R. Stösse „*doprovodním jevem sjednocení Německa*“.²⁰⁶ Je nutné zmínit, že ultrapravicové násilí není negativním jevem, které se objevilo až po znovusjednocení Německa. V 80. letech došlo v Německu k několika pravicově extremistickým teroristickým útokům a i dříve nebyly extremistické trestné činy ničím výjimečným.²⁰⁷ Řada německých autorů upozorňuje v první řadě na to, že pravicově extremistické násilí nebylo čistě „východním problémem“, stejně jako není pravicový extremismus pouze záležitostí nových spolkových zemí (tj. zemí bývalé NDR). Fakticky je ale počet trestných činů s extrémně pravicovým podtextem vyšší ve východní části Německa. Souhrnně nelze problematiku pravicového extremismu redukovat na čistě východoněmecký fenomén. „*Baštou násilí zůstává východní Německo, na něj připadá téměř 50% takových útoků, přestože na jeho území žije pouhých 21% obyvatel země*“^{208 209}

Mezi nejčastější formy trestných činů páchaných příznivci ultrapravice patří:

1. Verbální útoky (vyhrožování, nadávky).
2. Násilné trestné činy spojené s újmou na zdraví, popř. s následkem smrti:
 - a. Žhářské útoky.
 - b. Bombové útoky.
 - c. Fyzické útoky, napadení a mlácení.

²⁰⁶ V německém originále: „*Er ist eine Begleiterscheinung der deutschen Einheit*“, srov. STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 153.

²⁰⁷ Jedná se např. o teroristický útok z roku 1980, kdy byl spáchán bombový útok na mnichovském Oktoberfestu, při němž zemřelo 13 osob. Pachatel byl napojený na organizaci Wehrsportgruppe Hoffmann, což byla paramilitární organizace založená na silném vůdcovském principu. Srov. *Bombenanschlag auf das Oktoberfest*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.br.de/wiesn/oktoberfest-attentat-bombenanschlag100.html>>.

²⁰⁸ MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 237.

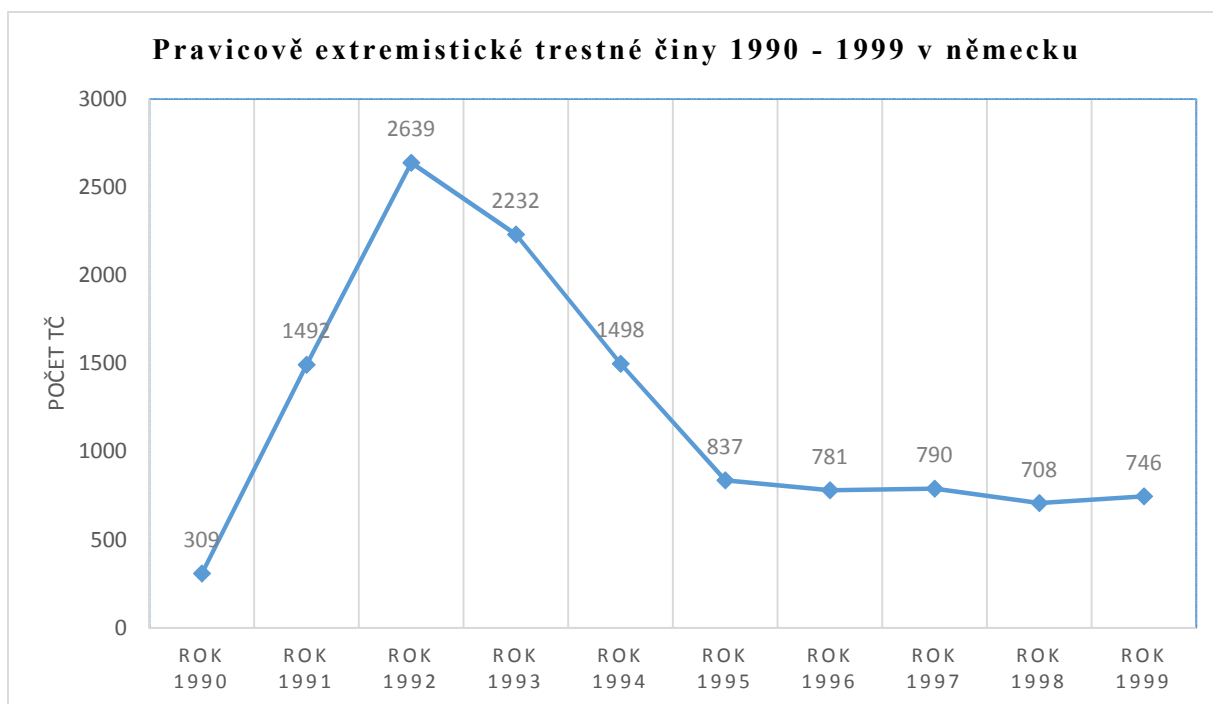
²⁰⁹ V roce 1999 připadalo na východní část Německa (představuje nové země připojené po znovusjednocení k Německu) 2,19% pravicově extremistických trestných činů na 100 000 obyvatel, pro západní část Německa to činilo „pouze“ 0,68% na 100 000 obyvatel. Srov.

PFAHL – TRAUGHBER, Armin. *Die Entwicklung des Rechtsextremismus in Ost- und Westdeutschland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41916/rechtsextremismus-in-ost-und-west?p=all>>.

3. Výtržnictví na demonstracích s použitím násilí:
 - a. Násilná napadení opozičních skupin.
 - b. Poškozování cizích věcí (např. ničení a popisování domů nevhodnými hesly).
 - c. Používání zakázané symboliky.
4. Poškozování cizích věcí s použitím násilí. Zde se jedná především o poškozování a ničení židovských hřbitovů, pomníků, pamětních míst a synagog.

Pachateli byli většinou neonacističtí skinheads, kteří se považovali za vykonavatele obecné vůle lidu. Pocházeli ze subkulturního prostředí, nebyli příliš politicky aktivní v organizacích nebo ve stranách a bývali spíše sympatizanty různých regionálních spolků, volných skupin nebo Kameradschaften. Brutální násilníky nepředstavovali ve většině případů politici nebo členové pravicově extremistických organizací, protože by svým chováním zdiskreditovali svou organizaci, které by mohl hrozit zákaz od příslušných státních orgánů. Na straně obětí bývali většinou cizinci (tzv. Gastarbeiter), žadatelé o azyl a imigranti (především z Turecka, východní Evropy, Blízkého východu, Indie a Afriky). Část útoků byla spáchána i proti domnělým politickým odpůrcům (zejména alternativně a levicově smýšlejícím, např. anarchistům) a sociálním skupinám (např. homosexuálové, bezdomovci, prostitutky aj.). Následující graf znázorňuje vývoj krajně pravicových trestných činů v Německu v letech 1990 až 1999.²¹⁰

²¹⁰ Graf je zpracován podle informací In: MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 226. Autor zde neuvádí zdroj. Stejně údaje poskytuje i STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 103. Odkazuje na obecný zdroj v podobě „*Angaben des Bundesamtes und der Landesämter für Verfassungsschutz*“ (Údaje Spolkového úřadu a zemských úřadů pro ochranu ústavy).

Z grafu vyplývá, že vlna násilí byla charakteristická pro období těsně po znovusjednocení. V letech 1990 až 1994 došlo k nejzávažnějším násilným trestným činům. Nejtragičtější rok, co do počtu obětí fyzických a žhářských útoků, byl rok 1992, kdy zemřelo 17 osob.²¹¹ Následoval pokles, který byl spojen s nasazením protiextremistické politiky jakožto reakce na předchozí neúnosnou situaci. Mimo jiné došlo i k hromadným zákazům nejvýznamnějších a nejnebezpečnějších pravicově extremistických organizací (viz první a druhá vlna zákazů) a zákazu konání demonstrací a vzpomínkových akcí (např. výše zmiňovaný Rudolf – Hess – Gedenkmarsch ve Wunsiedelu). V roce 1997 dochází k mírnému nárůstu trestných činů. Na přelomu století dochází k mírnému poklesu, což mohlo znamenat úspěšnost protiextremistických opatření. Je nutné upozornit na to, že čísla ve znázorněném grafu byla ve skutečnosti vyšší. Řada trestných činů zůstala oběťmi nenahlášena, většinou ze strachu z odvetných útoků.

Násilné trestné činy proti cizincům ve formě žhářských útoků vyvolaly v první polovině 90. let velkou vlnu mediální publicity. První kauzou byl žhářský útok na dvě turecké rodiny v Möllnu (Šlesvicko – Holštýnsko) v roce 1992, při němž zemřely 3 oběti. Násilný akt vyvolal vlnu demonstrací proti rasismu a xenofobii. Další žhářský útok na dům obydlý

²¹¹ BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. Auflage. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994, s. 311.

tureckou rodinou se odehrál v roce 1993 v Solingenu (Severní Porýní – Vestfálsko), kde zemřelo 5 osob a 7 jich bylo zraněno. Dalšími případy byly útoky na azylové domy a ubytovny cizinců. V saské Hoyerswerdě v roce 1991 bylo po zásahu pravicových extremistů těžce zraněno asi 30 osob.²¹² Předchozí žhářské útoky byly spouštěčem opakujících se žhářských a fyzických útoků v různých (spolkových) zemích. Je nezbytné proto vyzdvihnout útok na ubytovnu v Rostocku (Meklenbursko – Přední Pomořansko) v roce 1992.²¹³ Ubytovna, kde bydleli obyvatelé především vietnamské národnosti, byla zapálena. Násilný čin podnítil na jedné straně novou vlnu pravicově extremistického násilí, na druhé straně vyvolal protesty a demonstrace proti xenofobii a rasismu v Německu. V Berlíně se sešlo následující dny po žhářském útoku při demonstraci za toleranci a proti xenofobii a rasové nenávisti 350 tisíc osob.²¹⁴ Ve stejný rok zemřely 3 osoby při žhářském útoku na azylový dům v Lampertheim (Hesensko). Nejzávažnější žhářský útok proběhl v roce 1996 v Lübecku (Šlesvicko – Holštýnsko), kde byl zapálen azylový dům, při němž zemřelo 10 osob.²¹⁵ V neposlední řadě bylo evidováno velké množství fyzických útoků na jednotlivé příslušníky odlišných etnik a „ras“ páchaných na veřejných místech, jako bylo např. vyhození mosambického imigranta z jedoucí tramvaje v Drážďanech v roce 1991. Oběť na následky zranění zemřela.²¹⁶ Dalším typem fyzického útoku bylo zapálení oběti (např. 1992, Wuppertal, Severní Porýní – Vestfálsko). Dalšími případy byly střelná zranění s následkem smrti, fyzické útoky baseballovými pálkami a ozbrojená přepadení.

Zmínku zaslouží i násilná ničení židovských památek, jako byly vandalské útoky v Berlíně a Norimberku v roce 1999. V Berlíně bylo povaleno 103 a v Norimberku bylo zničeno 83

²¹² LEHMANN, Georg Hans. *Deutschland – Chronik 1945 bis 2000*. 1. Auflage. Bonn: Bundeszentrale für Politische Bildung, 2002, s. 446.

²¹³ O tomto násilném aktu pojednává důkladně kapitola v publikaci HAFNER, M., JACOBY. E. *Die Neue Skandale der Republik*. 1. Auflage. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt, 1994, s. 95 – 112.

²¹⁴ LEHMANN, Georg Hans. *Deutschland – Chronik 1945 bis 2000*. 1. Auflage. Bonn: Bundeszentrale für Politische Bildung, 2002, s. 447 – 448.

²¹⁵ *Gewalt gegen Flüchtlinge: 10 Anschläge aus 25 Jahren*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.dw.com/de/gewalt-gegen-fl%C3%BCchtlinge-10-anschl%C3%A4ge-aus-25-jahren/a-18982935>>.

²¹⁶ BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. Auflage. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994, s. 291.

židovských náhrobních kamenů.²¹⁷ V roce 1998 byla umístěna výbušnina na hrob bývalého předsedy Zentralrat der Juden (Ústřední židovská rada) Heinze Galinského.²¹⁸ Proti politickým odpůrcům a ideologické opozici byly páčány násilné trestné činy zejména na demonstracích a protestních akcích. Tyto konflikty bývaly oběma stranami záměrně vyvolávány. V roce 1993 byl v rámci kampaně Anti – Antifa²¹⁹ sestaven seznam jmen a osobních údajů zhruba 150 osob, které byly označeny jako odpůrci. Soupis pod názvem Einblick (Vhled nebo Nahlédnutí) obsahoval jména nejen levicových a alternativně smýšlejících protivníků, ale i řady novinářů, politických a justičních činitelů.²²⁰

3.5 Kulturní aktivity extrémně pravicové scény - subkultura skinheads a její neonacistická odnož

Subkultura skinheads tvořila největší rezervoár sil krajní pravice. V médiích byli skinheads zobrazováni jako jediní a výhradní reprezentanti pravicového extremismu. Je nutné upozornit, že v 90. letech došlo k tzv. „intelektualizaci“ ultrapravicové scény, což znamenalo, že její sympatizanti nebyli představováni pouze příslušníky hnutí skinheads, kteří byli veřejností vnímáni jako primitivní pouliční agresori, nýbrž i vysokoškolsky vzdělanými osobami bez vazeb k subkulturním hnutím.²²¹ Jak již bylo v diplomové práci poukázáno, představoval organizovaný extremismus, který byl tvořený i běžnými občany, největší bezpečnostní riziko, protože zůstával skrytý a nenápadný. Celé hnutí skinheads se stalo synonymem pro holohlavé výtržníky, kteří hajlují na demonstracích a napadají brutálně

²¹⁷ MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004, s. 228.

²¹⁸ PFAHL – TRAUGHER, Armin. *Die Entwicklung des Rechtsextremismus in Ost- und Westdeutschland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41916/rechtsextremismus-in-ost-und-west?p=all>>.

²¹⁹ Antifa je zkratka pro Antifaschistische Aktion (Antifašistická akce), která představuje zastřešující pojem pro organizace a skupiny bojující proti neonacismu, rasismu a xenofobii. Často je spojena s levicovými radikály, anarchisty a punkery, srov. Antifa. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.mut-gegen-rechte-gewalt.de/service/lexikon/a/antifa>>.

²²⁰ BOTSCH, G. *Die extreme Rechte in der Bundesrepublik Deutschland: 1949 bis heute*. 1. Auflage. Bonn: Bpb, Bundeszentrale für Politische Bildung, 2012, s. 106.

²²¹ Vzhled lídrů pravicově extremistických organizací neodpovídal charakteristice skinheads.

své domnělé politické odpůrce, příslušníky jiných „ras“ a etnik. Skinheads byli vzhledem ke svému specifickému způsobu oblékání a účesu snadno identifikovatelní a proto se média upínala na skinheads jako na výlučné návštěvníky veřejných akcí a aktéry násilných incidentů. Je fakt, že neonacističtí skinheads (NS skinheads) tvořili většinu z celého subkulturního hnutí skinheads, nicméně byli pouze jedním z proudů v rámci tohoto hnutí. Mediální obraz skinheads zastiňoval skutečnost, že vedle NS skinheads existovaly i odnože ideologicky diametrálně odlišné – levicoví až anarchističtí (RASH a Redskins) nebo antirasističtí a antifašističtí (SHARP) skinheads. Rovněž, že každý skinhead je neonacista, představovalo mediální mýtus a nálepkou, která stigmatizovala celé skinheadské hnutí.

Do kontinentální Evropy a do USA se hnutí skinheads dostalo ve druhé vlně „vzniku“ skinheads, tj. v 80. letech. V západním Německu se první skinheads objevili v letech 1980 až 1981.²²² V Československu vznikli první skinheads v polovině 80. let. Je nutné podotknout, že se do roku 1989 jednalo o pár desítek jednotlivců. Výraznější rozšíření skinheadské scény o nové sympatizanty proběhlo až po roce 1989. Skinheads se formovali v Československu od začátku jako rasističtí skinheads a teprve v 90. letech docházelo k objevování nerasistických kořenů. Tím byl vývoj v Československu a v ČR specifický. V západních zemích (tj. i v Spolkové republice Německo) se skinheads formovali nejprve po vzoru vývoje ve Velké Británii jako apolitické hnutí, které se v průběhu let zpolitizovalo (příklon k neonacismu, resp. neofašismu). V Československu a v ČR bylo hnutí od počátku zpolitizované a postupně došlo k jeho depolitizaci (hledání nerasistických kořenů).²²³ Hnutí skinheads v ČSFR a v ČR bylo tvořeno několika různými ideovými směry, jejichž vzájemné vztahy popisuje v rozhovoru Martin Korec, účastník legendárního bzeneckého koncertu (viz dále): *„Tenkrát bylo mnoho různých názorových proudů mezi skins. Od kališníků, fašistů, nazi až po Oi skins. Zvláštní kapitolou byli lidi ze Sudet. S těmi měl problém každý, kdo nebyl od hranic. Podobné rozbroje trvali až do poloviny devadesátých let. Pak tam samozřejmě byl problém i se skins ze Slovenska. Tenkrát bylo ožehavé rozdělení země. Mezi Slováky bylo mnoho lidí, co nadávali na Čechy. Bylo to dost divoké, ale vše postupem let vyšumělo. Tehdy atmosféra nebyla nijak přátelská. Každou chvíli docházelo ke střetům. Bylo to jako boje gangů, i když v podstatě šlo o stejné lidi. V takovém měřítku už jsem nikdy podobné konflikty*

²²² SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, s. 135.

²²³ *Skinheads v české krajině*. MF Dnes: Kavárna DNES, 7. 3. 2009. Autorka měla k dispozici pouze jeden novinový článek, který neobsahoval informace o autorovi článku, čísle vydání, ročníku aj.

na koncertech nezažil. Tenkrát to na mne nepůsobilo nijak dobře. Byla to celková doba chaosu“.²²⁴ Ideologie ultrapravicových skinheads nebyla jednotná a ucelená. Světonázor pravicově extremistických skinheads byl stejně heterogenní jako extremistická pravice nastíněná v teoretickém úvodu této práce vůbec. Často se jednalo o směs rasismu, antisemitismu a agresivity vůči domnělým politickým odpůrcům (vč. nerasistických odnoží skinheads), jiným „rasám“ a etnikům. Rasismus ve formě bělošské nadřazenosti byl zformulován v programu WP (White Power – Bílá síla), který na základě očekávané rasově svaté války (RAHOWA) prosadí nadvládu bělošské „rasy“ a podrobí si „rasy“ podřadné. V případě příklonu k neonacismu byla ztotožňována s árijskou „rasou“. NS skinheads glorifikovali „svého“ vůdce Adolfa Hitlera, popírali holocaust, požadovali svrnutí současného multikulturního „zřízení“ a snažili se o vytvoření státu na základě vůdcovského principu a bílé „rasy“. Často se němečtí skinheads obraceli do germánské, čeští skinheads do slovanské mytologie, která představovala „zlaté časy“ germánského nebo českého národa. Neonacističtí skinheads navštěvovali s podobně smýšlejícími přáteli své kmenové hospody, koncerty a fotbalová utkání, sdružovali se často kolem hudebních skupin nebo fanzinů, účastnili se místních veřejných akcí nebo zahraničních výjezdů za koncerty či demonstracemi. Aktivně vyhledávali násilné střety a konflikty s domnělými politickými či ideologickými odpůrci a byli strůjci násilných „rasových“ trestných činů. Neznamená to však, že každý neonacista je automaticky pachatel trestných činů, nicméně tvoří významný násilnický potenciál. V 90. letech prošla ultrapravicová scéna „pseudointelektualizací“, která znamenala odklon od tradiční vizuální skinheadské image, nehlásila se již k dělnickému základu a nevyzdvíhovala skinheadství jako jedinečný životní styl. Místo toho se skinheads považovali sofistikovaněji za ochránce bílé „rasy“, nacionální socialisty nebo za bojovníky za („rasově“ čistý) národ.²²⁵

²²⁴ MALOVANÝ, Jakub. *Martin Korec: Když máš na krku doživotí a zápisíš o přežití, chápeš běžné problémy trošku míň (rozhovor)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/orlik/martin-korec--kdyz-mas-na-krku-dozivoti-a-zapisis-o-preziti--chapes-bezne-problemy-trosku-min.html>>. Jedná se o autentický výňatek z rozhovoru. Nebyly provedeny jazykové opravy.

²²⁵ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 411.

3.6 Kulturní aktivity - hudební aktivity a pořádání koncertů extrémně pravicovou scénou

Tato kapitola se bude věnovat hudebním aktivitám a koncertům pořádaným krajní pravici. Hudba byla součástí skinheadského hnutí od samého počátku a tvořila neodmyslitelnou a specifickou součást této subkultury. Hudba představovala vyjádření názorů hudební skupiny a jejích členů, se kterou se poté identifikovali její posluchači. Hudba proto slouží jako vhodný materiál pro zkoumání ideologických obsahů neonacistických hudebních skupin. Vedle politických názorů odkrývá i životní styl a názory pravicových extremistů. Specifickým stylem je tzv. White power music (WP music) a RAC music. V Německu se souhrnně extrémně pravicová a neonacistická hudba nazývá Rechtsrock.

3.6.1 Situace v ČSFR a ČR - hudba

Specifickým hudebním stylem byla tzv. WP music. Byla to hudba, která nebyla vázána na určitý hudební styl (punk, rock nebo metal), nejčastěji byla ale spojována se stylem Oi!²²⁶ Výsledkem byly hudební texty s rasistickým, xenofobním a antisemitským obsahem, který vyzýval k aktivnímu boji za bílou „rasu“ a „čistou (bílou) zemi“. Obsahy textů se často obracely do slovanské historie a mytologie a zobrazovaly statečné válečníky a bojovníky, kteří bojovali hrdě za svou zemi a kteří měli představovat vzor pro své posluchače ve své statečnosti, udatnosti a víře. První typickou skinheadskou hudební skupinou, která hrála WP Oi! byl Orlík. Jeho zakladateli byli absolventi pražské konzervatoře Daniel Landa (dnes sólový zpěvák a skladatel) a David Matásek (dnes herec a hudebník). Skupina vznikla v roce 1988 a rozpadla se v roce 1991. Orlík nebyl typickou subkulturní hudební skupinou, neboť oslovoval z rádií a televize široké spektrum posluchačů. Během tří let působení se skupina stala celorepublikově známou, získala řadu fanoušků a vydala u oficiálního vydavatelství Monitor (dnes EMI) dvě alba: debutové album Oi! (1990) a album Demise (1991). Orlík nebyla neonacistická ani neofašistická hudební skupina, byla však první československou skinheadskou skupinou založenou na českém patriotismu, rasismu, xenofobii a

²²⁶ Existuje nejen neonacistické Oi!, ale i neonacistické techno, punk, hip hop a black metal. V této práci se autorka bude zabývat pouze WP Oi!, srov. CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 130.

antikomunismu. Orlík byl zakladatelem typicky české skinheadské odnože, tzv. kališnictví. Jednalo se o neohusitský směr, který oslavoval duchovní sílu českého národa, husitské válečné boje Čechů proti křižákům a osobnost Jana Husa a Jana Žižky.²²⁷ Kališnictví bylo kladně hodnoceno i organizací Vlastenecká liga, jejímž čestným členem byl i Daniel Landa.²²⁸ Vydavatelství Monitor vydalo v roce 1991 album Power od skinheadské skupiny Braník, které propagovalo nacionalismus, rasismus a xenofobii. Skupiny Orlík a Braník působily v oficiálním proudu české hudební scény. Byly reprezentovány oficiálními médii, i když Braník v daleko menší míře než Orlík, jehož album Demise se prodalo přes 100 tisíc kusů.²²⁹ M. Mareš ve své publikaci uvádí seznam 51 krajně pravicových hudebních skupin. Z tohoto seznamu vzniklo 43 skupin v 90. letech (a některé se i v 90. letech rozpadly)²³⁰. Podle autorky patřily mezi nejznámější subkulturní hudební skupiny např. Valašská liga, Buldok, Vlajka, Division 88, Hlas krve, I. P. B., Conflict 88, Zášť 88, Reichenberg, Útok, Imperium, Krátký proces, Combat 18 Division Silesia aj. Hudebním stylem těchto skupin bylo klasické Oi!, některé skupiny inklinovaly k prvkům tvrdého rocku a metalu (Excalibur a Conflict 88). M. Mareš pojednává v krátkých medailoncích o třech nejvýznamnějších skupinách 90. let: Vlajce, Buldoku a Excalibru.²³¹ Obecným obsahem textů písní krajně pravicových skupin byl především rasismus a xenofobie, které byly mířeny proti cizincům, Romům, jiným „rasám“ a sociálním skupinám (např. prostitutky, bezdomovci, narkomané aj.) a jednalo se o formu bělošské nadřazenosti. Dále byl obsahem silný antikomunismus, důraz na autoritu a vůdcovský princip, nacionalismus, patriotismus, boj proti ultralevicovým a jiným domnělým politickým odpůrcům (vč. jiných odnoží skinheads).

²²⁷ MAREŠ, Miroslav. Ideologický rámec pravicového extremismu v ČR a v Německu. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*, 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 27.

²²⁸ *Usnesení vlády České republiky ze dne 28. července 1999 č. 789 o opatřeních proti hnutím směřujícím k potlačení práv a svobod občanů.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/usneseni-vlady-ceske-republiky-ze-dne-28--cervence-1999-c--789-o-opatrenich-proti-hnutim-smerujicim-k-potlaceni-prav-a-svobod-obcanu-248/>>.

²²⁹ *Orlík. Demise.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bontonland.cz/orlik-demise/>>.

²³⁰ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 418 – 420.

²³¹ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 416 – 417.

3.6.2 Situace v ČSFR a ČR - koncerty

Koncerty představovaly (nejen) pro ultrapravicovou subkulturu základní prostředek pro upevňování skupinové příslušnosti a identity. Na jednom místě se sešlo několik desítek až několik set podobně smýšlejících osob s přibližně stejnou vizuální image. Docházelo k upevňování skupinové soudržnosti subkultury, vzniku nových přátelství a vazeb. Na koncertech byly často vyměňovány informace, organizovaly se případné veřejné akce a výjezdy na zahraniční koncerty. V místě koncertů se často prodávaly trička s nápisy kapel, CD, MC a VHS, nášivky, ziny aj. Často docházelo na koncertech ke konfliktům mezi návštěvníky, které končily rvačkami. Někdy se dostavili na místo konání i antifašisté, anarchisté a punkeři a protestovali proti konání hudební akce, čímž opět došlo ke konfrontaci s neonacistickými návštěvníky koncertu. Koncerty se často konaly v menších klubech a hospodách v malých obcích a na vesnicích, což mělo svůj specifický důvod - existovalo totiž menší riziko, že dojde k jejich nahlášení a k represivnímu rozpuštění policíí. Menší koncerty byly kvůli obavám ze státních zásahů ozbrojenými složkami nahlašovány jako soukromé akce, přičemž nemohly poté pojmout tolik návštěvníků. Návštěvníci byli na tyto privátní události zváni soukromě a v malém počtu. Na tuto skutečnost upozorňuje Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997). Zakázané nebo represivně potlačené koncerty vedly k tomu, že s „omezením koncertů byla snížena jinak přirozená výměna názorů, tiskovin apod. a v důsledku toho došlo ke zvýšení zakonspirovanosti skinheadské scény.²³² Hermetický charakter konání hudebních akcí (informace o konání se předávaly individuálně, tj. telefonicky, SMS, dopisem, e-mailem aj., nikoliv skrze plakáty nebo letáky) neumožňoval běžnému obyvateli obce nebo města dozvědět se o plánované akci. Pokud nedošlo k násilným excesům a viditelnému jednorázovému příjezdu „holých hlav“, zůstalo obyvatelům dění v místních klubech a hospodách skryto. Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997) upozorňovala na zintenzivnění pořádání koncertů na českém území a s tím spojený obchod s hudebními nosiči a oblečením: „Koncerty konané v České republice jsou v současné době jedny z nejmasovějších v Evropě

²³² Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpráva-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

a jsou rovněž místem setkávání vedoucích osobností hnutí“.²³³ M. Mareš rozděljuje koncerty z hlediska významu do následujících skupin²³⁴:

1. Koncerty s účastí významné zahraniční skupiny (skupin) a významných domácích skupin.
2. Koncerty s méně významnou zahraniční skupinou a významnými domácími skupinami.
3. Koncerty s významnou domácí skupinou či skupinami, doplněné případně o méně významné domácí skupiny.
4. Koncerty méně významných domácích skupin či pouze jedné skupiny.

Koncerty označené jako „1.“ představovaly pro pořadatele významný zdroj financí. Organizátorem těchto hudebních akcí byly neoficiální vůdčí hlavy subkulturních skupin nebo neregistrovaných organizací. Největším pořadatelem byla B&H DB, která navázala na aktivity BHS. Organizace BHS představovala první organizátory koncertů v ČSFR a ČR. Koncerty B&H DB a BHS měly také nejvyšší míru návštěvnosti. Koncerty navštěvovali i zahraniční příznivci (zejména ze sousedních zemích) a proto na nich docházelo i k významným dohodám budoucích mezinárodních (příhraničních) spoluprací. V roce 1992 proběhl první velký koncert se zahraniční účastí v Uherském Hradišti. První koncert pořádaný B&H DB proběhl v roce 1996 ve Všetatech (u Rakovníka) s italskou skupinou Gesta Bellica, dále s českými skupinami Vlajka, Conflict 88, Buldok, Hlas krve aj.²³⁵ B&H DB zorganizovala od roku 1996 do roku 1999 zhruba 20 koncertů.²³⁶ Poslední koncert organizovaný B&H DB 20. února 1999 v Plzni byl narušen represivním zásahem policie. Ta již několik dní před samotným koncertem provedla v prostorách akce razii a našla kompromitující tiskoviny, oblečení a hudební nahrávky. Na koncert potom dorazilo zhruba sto neonacistů, kteří o razii nevěděli. „Podle informací policie se podařilo rozkrýt strukturu

²³³ Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

²³⁴ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 421 – 422.

²³⁵ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 451.

²³⁶ RAABE, Jan. Bratrství překračující hranice. Rechtsrock a obchod s hudbou. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 63.

BaH, zajistit seznamy členů platících měsíční členské příspěvky atd. Faktem je, že tato razie de facto rozložila tuto organizaci, zvláště její plzeňské jádro, která po těchto událostech ustoupila do pozadí“.²³⁷ Výroční zpráva BIS za rok 1998 a 1999 uvádí „utlumování dosud typických neonacistických aktivit, tj. omezování počtu koncertů, pokles produkce tiskovin – zinů, omezení výroby a šíření CD a propagačních materiálů“ a následně, že „k tomuto útlumu významně přispělo rozbití vedoucí struktury významné neonacistické organizace BLOOD & HONOUR DIVISION BOHEMIA (D&H DB) úspěšným zásahem Policie ČR za významné informační podpory ze strany BIS“.²³⁸ Již v roce 1997 začalo docházet k razantnějším postupům proti konaným koncertům. Některé akce byly zrušeny ještě před zahájením, některé v jejich průběhu. Významné koncerty se zahraniční účastí z řad účinkujících, tak z řad návštěvníků v 90. letech proběhly např. v roce 1994 v obci Velký Dřevíč (zahraniční kapela Squadron a Konkwista 88), v roce 1995 v obci Majdalena (zahraniční kapela Corona Ferrea, ADL 122, Ofensywa, Valhalla aj.), v roce 1996 v Kozolupech (zahraniční skupina Brutal Attack) a v roce 1999 v Líních (u Plzně) (zahraniční kapela Totenkopf).²³⁹ V roce 1997 hrály v ČR i německé kapely Thor's Hammer a Aufmarsch.²⁴⁰ Naopak koncerty označené „4.“ bývaly reprezentovány místními amatérskými kapelami a posluchači bývali většinou obyvatelé dané obce či přilehlých obcí. Největší počet účastníků na jeden koncert měl v 90. letech výše zmíněný koncert v Kozolupech, kterého se zúčastnilo zhruba 700 návštěvníků.²⁴¹ V ČSFR se konal v roce 1991 v moravském městě Bzenec venkovní koncert zpopularizovaný médií, v rámci kterého se na jednom podiu sešly kapely jako Orlík, Tři sestry, Oi Oi Hubert Macháně, My – Lai,

²³⁷ Zpráva o nacionalistických, fašistických a rasistických aktivitách v ČR let 1999-2000. Dokument občanského sdružení Tolerance a občanská společnost. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://blisty.cz/art/10555.html>>.

²³⁸ Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1998 a 1999. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocní-zprava6f3c.html?ArticleID=38>>.

²³⁹ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 451.

²⁴⁰ RAABE, Jan. Bratrství překračující hranice. Rechtsrock a obchod s hudbou. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 62.

²⁴¹ CAKL, O., KALIBOVÁ, K. Informace o propojení českých a německých neonacistů. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 80.

Braník, Valašská liga a Krátký proces.²⁴² Martin Korec, návštěvník bzeneckého koncertu vysvětlil unikátní postavení této hudební akce v dějinách československých skinheads: „Festival byl jistě výjimečný tím, že byl první takového druhu. Viděl jsem poprvé živě některé kapely. A některé i naposled. Došlo k prvnímu srazu skinheads v České republice“.²⁴³ Podobně to potvrzuje v rozhovoru i zpěvák skupiny Braník, která na koncertě také vystupovala: „Nic podobného už asi v českých zemích čekat nemůžeme. Vnímám (bzenecký koncert, pozn. autorky) jako asi jediný společný koncert skoro všech kapel, co tady v té době tenhle styl muziky hrály“.²⁴⁴ Historie bzeneckého koncertu je známá i v punkové subkultuře. Hlášky účinkujících a účastníků již doslova v punkové a skinheadské subkultuře zlidověly. Z festivalu byl natočen dokument Live in Bzenec, který obsahuje 17 hudebních záznamů (seznam skladeb je součástí přílohy). Kontroverzním faktem bylo, že hlavním sponzorem tohoto koncertu byl časopis Reflex. Novinář Reflexu J. X. Doležal odpověděl v roce 2013 na otázku: „Považujete za kaňku v historii Reflexu, že se spolupodílel na organizaci kontroverzního koncertu ve Bzenci v červnu 1991?“ takto: „Ne, tehdy všichni včetně nás prd věděli co jsou subklutury“.²⁴⁵

Pořádání extrémně pravicových koncertů a prodej hudebních nosičů a oblečení představuje výnosný obchod. Zisk se udržuje a investuje dále v rámci scény výrobou a prodejem nového zboží a pořádáním koncertů.

²⁴² Zajímavý popis jednodenního koncertu mapuje ve svém příspěvku J. Malovaný. MALOVANÝ, Jakub. *Legendární festival v Bzenci*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/bzenec-1991-_2008_/legendarni-festival-v-bzenci.html>.

²⁴³ MALOVANÝ, J. *Martin Korec: Když máš na krku doživotí a zápasíš o přežití, chápeš běžné problémy trošku míň (rozhovor)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/orlik/martin-korec--kdyz-mas-na-krku-dozivoti-a-zapasis-o-preziti--chapes-bezne-problemy-trosku-min.html>>.

²⁴⁴ MALOVANÝ, J. *Exkluzivní rozhovor! Jindra Kettner: Řvali jsme na plnou hubu, co jsme si mysleli*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/orlik/exkluzivni-rozhovor--jindra-kettner--rvali-jsme-na-plnou-hubu--co-jsme-si-mysleli.html>>.

²⁴⁵ DOLEŽAL, X. Jiří. *Silvestrovský chat s Jiřím X. Doležalem 21. prosince 2013*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/53696/silvestrovsky-chat-s-jirim-x-dolezalem.html>>. Autorka zveřejnila text v původním znění bez jazykových úprav.

3.6.3 Situace v ČSFR a ČR - vybrané hudební ukázky českých skupin

Následující tabulka je analýzou myšlenkových obsahů dvou alb, které vydala skupina Orlík v letech 1988 až 1991. V tabulce nejsou zahrnuty všechny skladby ze zmiňovaných desek, ale pouze ty, u kterých autorka shledala jasně zařaditelnou obsahovou (resp. ideologickou) výpověď. Písně často obsahují více obsahových dimenzí. Jedna skladba může proto figurovat ve více tematických okruzích. Autorka na základě poslechu obou alb vytyčila základní témata obsahu textů a doplnila je o příklady hudebních ukázek. Takto bude autorka postupovat i u analýzy skupiny Braník a v kapitole 3.6.6 i u analýzy německé skupiny Landser.

ORLÍK		
Tematický okruh	Zástupci z alba Oi!	Zástupci z alba Demise
<i>Oslava a vyzdvihování skinheadského stylu života</i>	Skinhead, Skinheadskej stát, Euroskin, Noční kluby, Pivečko	Boty, Zpráva pro tisk, Dokolečka
<i>Vymezení proti fašismu a neonacismu</i>	Faschos	S.O.S
<i>Xenofobie a rasismus</i>	Álíp agil, Bílej jezdec	Bílá liga, Dvojí metr
<i>Oslava husitství a kališnické skladby</i>	Bílej jezdec, My proti nám, Vozová hradba	Praděda
<i>Negativní postoj k drogám</i>	Perník	
<i>Národní hrdost</i>	Čech	
<i>Pozitivní vztah k násilí</i>		Všem, Prima večer
<i>Antikomunismus</i>		Zrůdy

Na obou deskách je první skladbou Bílá liga. Na albu Oi! vystupovala píseň pod názvem Álíp agil. Píseň je zpívána v nesmyslném jazyce a pozorný posluchač nebo čtenář textu písni si povšimne, že se jednalo o obráceně napsanou a pozpátku zpívanou skladbu. Na albu Demise vystupuje píseň již pod názvem Bílá liga. Píseň Álíp agil představuje refrén pro píseň Bílá liga:

*„Álib agil ej alíb, alíb
Itsičyv is ytob
Chin v ej ejovt alís
Álib alís ěm alipelsaz
Uonreč išud im alilěbyv
Álib agil ej alíb, alíb
Itsičyv is ytob
Chinv ej ejovt alís
Álib alís ěm alipelsaz
Uonreč išud im alilěbyv
!Io !Io“²⁴⁶*

Bílá liga byla první xenofobní a rasistickou skladbou, která byla součástí repertoáru rádií a televize. Obracela se proti cizincům, kteří byli vnímáni jako kriminální živel a jako ti, kteří Čechy „okrádají“ o jejich vlast tím, že se Čechům snaží vnutit své kulturní zvyky a tradice. Celá píseň je oslavou „bílé síly“ ve smyslu bělošské „rasy“.

*Co to bylo za ránu?
Kdo nám to sem z palmy spad?
Černý voči, černý tělo
To neni můj kamarád!
Bílá liga
Bílá síla
Bílá liga
Bílá síla
Bílá liga je bílá, bílá
Vyčisti si boty
V nich je Tvoje síla
Bílá síla mě zaslepila
Černou duši mi vybělila
Morálku maj jinou
Vychování taky*

²⁴⁶ *Álib agil*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: < <http://www.karaokearty.cz/texty-pisni/orlik/alib-agil-38132>>.

Jak my nikdy nebudou

Nevěř na zázraky

A za křivý slovo

To Tě nožem pobodaj

Tak proč nám sem

Zabijáky posílaj?

Další podobnou WP skladbou, ve které je bílá síla vůdčí myšlenkou, je píseň Bílej jezdec (z alba Oi!). Bílý jezdec je v písni rytíř křižáckých válek. Na jedné straně se jedná o nostalgickou vzpomínku na husitské boje a křižácká tažení, na druhé straně je bílý jezdec paralelou ke skinheadovi, který je také bojovníkem za bílou „rasu“.

Bílej jezdec

Bílá zář

Bílej den

A bílá tvář

Bílej jezdec, bílá zář, bílej den a bílá tvář

Kolik bílejších rytířů

Padlo pro tu pravdu svou?

Kolik lesklejších pancířů

Rozdupáno většinou?

Tak buďte trochu šlechetný

Ať tu není jako host

Na tu bitvu poslední

Je vás tady přece dost!

Podobně upozorňoval Orlík na nekontrolovatelný příliv imigrantů do ČR („Až nám vlítne do Evropy vlna Arabů – To nám možná zkazí na dobro náladu“ píseň S.O.S.), jehož negativním důsledkem je oslabení vlivu Čechů ve vlastní zemi, národní identity Čechů a nepevné sepětí s vlastí („A ve vlastní zemi k sobě budem jako cizí – Láska k vlasti nadobro zmizí – Zapomenem země česká, že je domov náš“ v písni S.O.S). Orlík poukazoval na snižující se patriotismus Čechů, který je zaviněn směřováním demokratického ČSFR multikulturním směrem. Orlík se vymezoval nejen proti cizincům (imigrantům), ale i proti českým etnickým menšinám – Romům („Pak se řekne to nic voni se přizpůsoběj - To voni jen tak trošku zloběj

- *To protože maj uplně jinou mentalitu*“ v písni Dvojí metr). Orlík bylo možné považovat za xenofobní a rasistickou hudební skupinu, přívlastek neonacistická (resp. neofašistická) byl však neoprávněný. Na první desce Oi! se skupina negativně vymezila proti podpoře neonacismu a neofašismu („*Faschos, faschos, faschos tu nechceme*“ v písni Faschos). Orlík ostře kritizoval neonacistické skinheads, kteří se profilovali ve východním Německu po znovusjednocení Německa („*Za Ericha Honeckera²⁴⁷ to ste byli krotký - Ted' maj dupat po Evropě vaše těžký botky...Nikdo neni zvědavej na východní Němce*“ v písni Faschos). Orlík uzavírá píseň Faschos s jasným distancujícím se prohlášením vůči neonacismu („*Můžete tu klidně chlastat pivo na korbele, ale s křížem hákovým jděte do prdele*“ v písni Faschos). Svůj prohusitský postoj vyjádřil Orlík v písni oslavující Mistra Jana Husa My proti nám (z alba Oi!) („*Dýchá Rýn z hranice dým - Mistr Jan umírá se svým poselstvím*“). Skupina oceňovala statečnost bojovníků křížáckých výprav, kterým se říkalo kališníci (utrakvisté):

Bud' te krví zbrocení

Tak dojdete spasení

Bůh vás v nebi ocení

Za křížové tažení

Budem bránit naši zem

Proti kříži kalichem

Bok po boku svorně jdem

Proti světu, proti všem.

Podle názoru autorky byla skupina Orlík tendenčně pravicovou populistickou skupinou, která využila strach z nejistot a nových zkušeností, které přinesly sociální změny demokratického převratu v roce 1989 v Československu. Z hudebního pohledu se jednalo o styl klasického Oi!. Tři akordové jednoduché písně s melodickým refrénem oslovovaly na začátku 90. let nejen skinheadské publikum.

Ve stínu Orlíku stála další hudební skupina, jejíž deska Power byla také k prodeji u oficiálních distributorů. Skupina Braník se proslavila zejména písní Oi na ROI. ROI byla

²⁴⁷ Erich Honecker (1912 – 1994) byl německý komunistický politik a generální tajemník komunistické strany (SED) v letech 1971 až 1989. Zastával nejvyšší možnou pozici v rámci NDR. Srov. *Přesvědčený vůdce NDR, Erich Honecker*. [online]. [cit. 2016-06-14]. URL: <<http://www.i60.cz/clanek/detail/8279/presvedceny-vudce-ndr-erich-honecker>>.

zkratka pro Romskou občanskou iniciativu, což byla československá a posléze česká politická strana, která zastupovala Romy v československé a české politice v 90. letech.²⁴⁸ Oi na ROI by ve volné interpretaci znamenalo, že skinheads (Oi!) se vypořádají vlastním způsobem s Romy („Oi na ROI, Oi na ROI, Oi Oi Oi Oi Oi na ROI“):

Cikán neví snad

Co znamená pracovat

Za to vždycky rád

Jde s prachama vekslovat.

Skupina se také obracela k vyzdvihování české národnosti, českého člověka a bílé „rasy“ („Každý skinhead ví, co je tohle za lidi /Romové, pozn. autorky/ – *Nechceme je tu mít – V bílých Čechách bude klid!*“ v písni Oi na ROI). V textech skupiny Braník převažovaly rasistické texty, které se obracely proti cizincům (zejména osobám tmavé pleti, Arabům, Vietnamcům) a romskému etniku. V písni S.H.A.R.P. se skupina vymezila proti této odnoži skinheads („S.H.A.R.P.? co to je, kdes to vzal, tady nemaj místo“). Autorka vybrala několik ukázek z rasistického repertoáru skupiny:

- „Kde ty časy jsou, kdy na ulicích bylo čisto - Žádnou šanci nám protože nelíbáme negry - Proč zrovna sem by se davy lumpů vlekli“ (píseň S.H.A.R.P).
- „Tvý posláni je svatý - Budeš ty svině bít - Negry cikány a žlutý - Nenech je v klidu žít“ (píseň Tvoje cesta).
- „Kdysi tak krásná Praha - Už ztratila svojí zář - Plný ulice vrahů - Co barevnou maj tvář“ (píseň Praha).
- „Táhněte zpět do Asie - A to tak že ve spěchu - Kopancem vám pomůžeme - Čechy patří Čechům“ (píseň Čechy Čechům).
- „Všichni vy negři teď se bojte - A ze strachem chodíte spát - Radši se zpátky domů vraťte - Skinhead vás totiž nemá rád“, „Jedinou rasu tady chtěj - A ta je přeci bílá - Na cestu domů hned se dej - Evropu skinhead hlídá“ (píseň Bílá Evropa).

²⁴⁸ PEČÍNKA, Pavel. *Romská občanská iniciativa v České republice: Od šedesátitřicetého hnutí k hašteřivému spolku, koketujícímu s krajní pravici.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=170>>.

- „Pro bílý sestry a bratry - Bez místa pro drzý gastarbeitery - Co se flákaj a zabíjej. A slušnejm lidem se nelíběj“, „Tak vítej novej den, krásnej bílej den - Kdy uschlej černej kmen lehne popelem“ (píseň Svítá).

Ve skladbách skupiny Braník byla znatelná výzva k aktivizaci (zvyšování aktivizačního potenciálu) v boji za „rasovou“ nadřazenost, proti kulturní rozmanitosti a proti cizím vlivům v ČSFR. Následující tabulka je analýzou myšlenkových obsahů některých písní. V tabulce nejsou zahrnuty všechny skladby z debutové desky Power, ale pouze ty, u kterých autorka shledala jasně zařaditelnou obsahovou (resp. ideologickou) výpověď. Písně často obsahují více obsahových dimenzí. Jedna skladba může proto figurovat ve více tematických okruzích

BRANÍK	
Tematický okruh	Zástupci z alba Power
<i>Xenofobie a rasismus</i>	Oi na ROI, Praha, Tvoje cesta, S.H.A.R.P., Čechy Čechům, Bílá Evropa, Svítá
<i>Proti jiným skupinám skinheads</i>	S.H.A.R.P.
<i>Oslava a vyzdvihování skinheadského stylu života</i>	Tvoje cesta, Bílá Evropa, Pivopád
<i>Proti systému</i>	Teď je náš svět, Samet
<i>Pražský patriotismus</i>	Praha, Bránická šlechta, Bráník
<i>Pesimismus porevoluční doby</i>	Samet, Doprava

Braník hrál stejně jako Orlík klasické jednoduché tři akordové Oi! se zpěvným rýmem a s jednoduchými a jednostranně zaměřenými texty.

Skupina Valašská liga byla hudebně podobná Orlíku a Braníku. Jejich hudba byla o něco rychlejší, ale stále se jednalo o melodické Oi!. Skupina pocházela z Moravy (Skupiny Orlík i Braník byly z Prahy) a představovala první skinheadskou hudební skupinu na Moravě. Vydala jediné album Valmez über alles²⁴⁹ v roce 1991. Skupina se rozpadla v roce 1994.²⁵⁰ Obsahové zaměření písní bylo podobné jako u Braníku. Skupina se vymezovala

²⁴⁹ „Valmez“ je zkratka pro Valašské Meziříčí, „über alles“ pochází z písně Deutschland über alles (Německo nade vše).

²⁵⁰ MALOVANÝ, Jakub. 07. *Valašská liga*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/bzenec-1991-_2008_/07_-valasska-liga.html>.

proti Romům a cizincům („*Gastarbeiter vlastní zemi - Ssakra kde je domov můj - Nestřílejte do hnoje - Vystřílíte zas jenom hnůj*“ v písni Gastarbeiter), vyzdvihovala militantní antikomunismus („*Na vině jsou komunisti, tak proč ještě vládnou - Postavte je mimo zákon, celou stranu zrádnou - Nenechte si nakecat, že jde o pustou zlobu - Za zločiny na národu postavte je k soudu*“ v písni Vzpamatujte se) a oslavovala skinheadský styl života. Hlavním tématem byla bílá „rasa“ („*Čistej svět, žádnou toleranci - Křivákům nedávejte šanci*“ v písni Čistej svět), přičemž bojovníky za „bílé Čechy“ měli být právě skinheads (ve smyslu vykonavatele obecné vůle lidu).²⁵¹

Hudebně propracovanější hudební skupinou s rockovějšími prvky a sofistikovanějšími texty byl např. Buldok a Conflict 88. Jejich písňe byly více hermetické a odkazovaly ke slovanské mytologii. Proto se na první pohled nemusí jevit písňe jako (pravicově) extremistické. Přes (mytologickou) minulost bylo poukazováno na současné problémy a minulost byla nostalgicky vyzdvihována jako „krásné časy“ (píseň Krásné časy od skupiny Conflict 88).

*Byly to krásné časy, ženy plné krásy
pod jídlem se prohýbal stůl
pila se medovina
nikde žádná špína
kdyby to byl pravdy půl
byl bych tam rád.*

Odkaz ke „kultu silných“ představovala píseň Sláva vítězům od téže kapely. Lze ji interpretovat jako „kult silnějšího“ podle přirozeného zákona nebo jako „vítězství Hitlera“:

*Davy lidí kolem cesty vítaly jen silnější,
kolik bylo zrát a bolesti to bylo vedlejší,
tenhle zákon silnějšího platí už po staletí,
v týchle době silnější vždycky vítězí,
lidi kašlou na čest, co se vzdává poraženým,
kde se po nich šlape čest a sláva jen vítězným.*

²⁵¹ Pro neonacistické skinheads je zřejmé určité elitářství. Skinheads se považují za jedině správné bojovníky za bílou rasu a za vykonavatele obecné vůle lidu.

(...)

*Rychlejší byl silnější tak sláva vítězům,
kdo vyhrává, stává se vůdcem a usedá na trůn,
sláva vítězům. Heil. Heil.*

(...)

*Proto bojuj až do konce,
nenech se porazit,
nežli uznat svoji porážku
nech se radši zabít,
je lepší vyjít smrti vstříc než žít v ústraní
každý den si vyčítat, žeš byl poraženým.*

Conflict 88 byl mezi neonacisty oblíbenou skupinou. V 90. letech vydal alba Boj národů (1994), Braň se (1996) a Vrať se k nám (1998). Skupina plédovala za boj za bílou „rasu“, vládu pevné ruky, proti Romům, cizincům, anarchistům a komunistům. V písni Za rasu a národ z alba Braň se, se objevoval nacionalismus, touha po vládě pevné ruky a proticizinecké postoje:

*Vlastní národ nadevše,
V zemi zavést pevný řád
Vyhnat židovský cizáky
A azylantskej smrad.*

Skupina zpívala v té samé písni o sobě samé jako o elitě národa a jako o ochráncích národa a bílé „rasy“:

*My jsme elita národa,
Víme co je pro vlast dobré
Bít se bude do roztrhání
Za lidi bílé.*

(...)

*Za rasu a národ,
My se chceme bít.*

Skupina Vlajka, která vznikla v roce 1995 a během 90. let vydala 5 alb, vystupovala ve svých textech proti cizincům („*Cizinci to není národ – Cizinci žít tu nemaj nárok – Cizinci to je naše Praha – Cizinci vy nemáte žádný práva*“), Romům, Židům a proti jiným odnožím skinheads (píseň No SHARPS). Texty se obracely do minulosti na válečníky, bojovníky a vojáky, kteří bojovali za svou víru a zemi („*Je to mnoho století – Co ve stínech hradů hájili víru svou – Od krve brnění, místo křížů meče – Dnes jsou jen legendou*“ v písni Čas vítězství pravdy“ nebo „*Čeští legionáři – Prolili svoji krev – Budou navždy živi – navždy v našich snech – Čeští legionáři prolili svoji krev – Oni umírali i za naši čest*“ v písni České legiony). V textech skupiny nechyběla rekrutační agitace ke skinheads („*Střetli jsme se očima, když jsi procházel – S obdivem jsi na nás hleděl, ksicht ti zkameněl*“ v písni Přidej se!).

Skupina Buldok vydala v 90. letech 7 alb. Stejně jako skupiny Conflict 88 a Vlajka vytvářel Buldok textově propracovanější skladby a odklonil se od klasického Oi!. Hudebně hrál klasické Oi!, s dalšími alby se jejich hudba se posunula více do rocku s metalovými prvky. V textech se zabýval pádem nacistického režimu jako největší prohry v dějinách („*Prastarý Norimberk navlékl roucho hanby – Kletba nejvyšších kněží znovu ukázala světu svou moc*“(...) „*Evropské národy ztratily naději – Země vpila křeč a prach pokrýl těla mrtvých evropských synů – Bratrovražedný boj, který vehnal tvou zem v náruč rudého otroctví – Na břehu Mrtvého moře zavlála prapor s hvězdou Davidovou*“ v písni Norimberk). Poukazoval na úpadek Evropy, na padlé hrdiny bojující za Evropu („*Ted' přišel čas vzít meč otců – A s vírou v srdci chránit budoucnost*“ v písni Meč otců). Náměty většiny píseň byly boje a války, např. „*Byli nazýváni vrahy a zločinci – Poslední věrné legiony svobody – Stojí ted' silám zla tváří v tvář – Odhodláním září jejich očí*“ v písni Poslední legiony.

3.6.4 Situace v Německu - hudba

Hudba, kterou autorka označovala v části o české pravicově extrémní hudbě jako WP music, byl termín, který se vžil pro označení rasistických, xenofobních a antisemitských obsahů hudby s násilnou tematikou zakomponovanou často v mytologické nebo dávné slovanské či germánské historii. Pro německé prostředí se používá pojem Rechtsrock. Rechtsrock (v překladu pravicový rock) představuje souhrnný pojem pro WP music (resp. RAC music). Rechtsrock je tedy německý výraz pro hudbu, kterou produkují pravicoví extremisté, s rasistickými, xenofobními a antisemitskými texty, vyzývající k aktivnímu boji

za bílou „rasu“ a „čisté (bílé) Německo“. Obrací se často do germánské historie a zobrazuje statečné válečníky a bojovníky, kteří bojovali hrdě za svou zemi a kteří mají být vzorem pro posluchače tohoto typu hudby. V 90. letech představovala ČR významné místo pro německý průmysl s pravicově extremistickou tematikou. Výrobní náklady v ČR byly nižší než v Německu a míra rizika represivních státních zásahů při odhalení byla nižší než v Německu, což mělo za následek, že se v ČR vyráběla MC, CD a tiskly se zakázané texty. Mimo jiné nebylo používání nacistických symbolů v ČR zakázané.²⁵² ČR sloužila pouze k výrobě samotných hudebních nosičů, vydávána byla poté v Německu. V Německu vznikla vydavatelství (např. Wehrwolf Records, Wikinger Versand, V7 Versand Hamburg, Panzerfaust Records)²⁵³, která vydávala MC, CD, VHS s Rechtsrockem, oblečení s potisky kapel, nášivky, vlajky aj. Podle R. Stösse vzniklo v Německu v 90. letech asi 50 produkčních firem a distributorů.²⁵⁴ Nahrávky a oblečení byly potom prodávány i v ČR. Mediální rozruch vzbudily v ČR vietnamská pohraniční tržiště, kde bylo možné takové nahrávky a oblečení za příznivé ceny obstarat (např. Dolní Poustevny, Hřensko). Mezi ČR a Německem docházelo k příhraniční spolupráci. ČR nebyla pouze výrobním místem, ale probíhala zde spolupráce mezi pravicovými extremisty na politické (vzájemná účast na demonstracích) a kulturní úrovni (pořádání příhraničních koncertů, výměna informací, navazování vztahů aj.). V roce 1996 bylo vydáno album *No More Brothers*, na kterém jsou obsaženy písně českých i německých ultrapravicových skupin. Z českých skupin je zde zastoupen Excalibur a Krátký proces.²⁵⁵ Německá hudební scéna se formovala v 80. letech s formováním prvních skinheads v SRN. Ultrapravicová hudební scéna byla heterogenní z důvodu rozlohy země a federativního uspořádání. V Německu působily skupiny, které byly známé na celorepublikové úrovni. Avšak jména většiny hudebních formací nikdy nepřesáhla hranice (spolkové) země či dokonce regionu nebo okresu. V roce 1993 bylo podle R. Stösse

²⁵² CARSTENS, Frank. Když se z nepřátel stanou přátelé. Konfliktní linie německých a českých neonacistů. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 4.

²⁵³ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 410.

²⁵⁴ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 165.

²⁵⁵ RAABE, Jan. Bratrství překračující hranice. Rechtsrock a obchod s hudbou. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 60.

v Německu 23 skinheadských skupin, v roce 1998 to bylo okolo 100 skupin a počet v roce 1999 klesl na 93 hudebních uskupení.²⁵⁶ Jiné údaje uvádí A. P. Traugher: v roce 1991 čítala německá hudební scéna 27 krajně pravicových skupin a v roce 1999 jich bylo 30.²⁵⁷ Je nutné předpokládat, že počet hudebních skupin bude mnohem vyšší – nejedná se pouze o celoněmecké hudební skupiny, ale i skupiny, které působí v rámci svého regionu a nedosáhly takového ohlasu, popř. nekonzertují mimo svoji (spolkovou) zemi. Mezi kapely s celoněmeckým dosahem patřily např.²⁵⁸ Landser, Endstufe (Poslední stupeň), Kraftschlag (Silový úder), Proiiisenhead²⁵⁹, Störkraft (Ničivá síla), Volkszorn (Národní zlost), Endsieg (Konečné vítězství), Oiphorie, Macht und Ehre (Moc a čest), Störkraft (Rušivý faktor), Elbsturm (Polabská bouře), Doitsche Patrioten (Němečtí patrioti), Thor´s Hammer (Thorovo kladivo), Reichssturm (Říšská bouře), Frontalkraft (Frontální síla), Stahlgewitter (Ocelová bouře), Die Härte (Tvrdost, Krutost), Radikahl²⁶⁰, Wotan²⁶¹, Märtyrer (Mučedník), Noie Werte (Nové hodnoty), Kroizfoier (Křížová palba), písničkář Frank Rennie aj. Specifickým projektem byl Zillertaler Türkenjäger (Zillertálský lovec Turků). V jeho rámci vyšel v roce 1997 hudební nosič s názvem 12 Doitsche Stimmungshits (12 německých hitů). Jednalo se hudební covery známých hitů se změněnými texty, které se pohybovaly v rovině rasismu, xenofobie a antisemitismu.²⁶²

²⁵⁶ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. vyd. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 63.

²⁵⁷ PFAHL – TRAUGHER, Armin. *Die Entwicklung des Rechtsextremismus in Ost- und Westdeutschland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41916/rechtsextremismus-in-ost-und-west?p=all>>.

²⁵⁸ Překlad názvů do češtiny nemusí být doslovný. Autorka se snažila zachytit především typologii různých názvů, které do určité míry poukazují i k charakteru textů dané skupiny.

²⁵⁹ Zde se v překladu jedná nejspíše o „Pruské hlavy“, slovo „Proiiisen“ je odvozeno od slova „Preußen“, „preußisch“, tedy Prusko, pruský.

²⁶⁰ Zde se jedná o spojení slova „Radikal“ a „kahl“. „Kahl“ se překládá jako holohlavý, plešatý. Překlad by tedy zněl „Radikální holohlavci“ nebo „Radikálně dohola“.

²⁶¹ Wotan byl nejvyšší a nejstarší starogermánský bůh. Jeho další označení byla Odin nebo Wodan. Srov. *Náboženství starých Germánů*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://eldar.cz/virman/Germansti_bohove.htm>.

²⁶² *Zillertaler Türkenjäger*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/zillertaler-tuerkenjaeger>>.

Obecným obsahem textů písní německých hudebních skupin byl především rasismus, xenofobie a antisemitismus, které byly mířeny proti cizincům, azylantům, různým „rasám“ a sociálním skupinám (prostitutky, bezdomovci aj.) a jednalo se o formu bělošské (árijské) nadřazenosti. Dále se pak jednalo o antikomunismus, důraz na autoritu a vůdcovský princip, nacionalismus a patriotismus, averzi proti ultralevicovým a jiným domnělým politickým odpůrcům (vč. jiných odnoží skinheads).

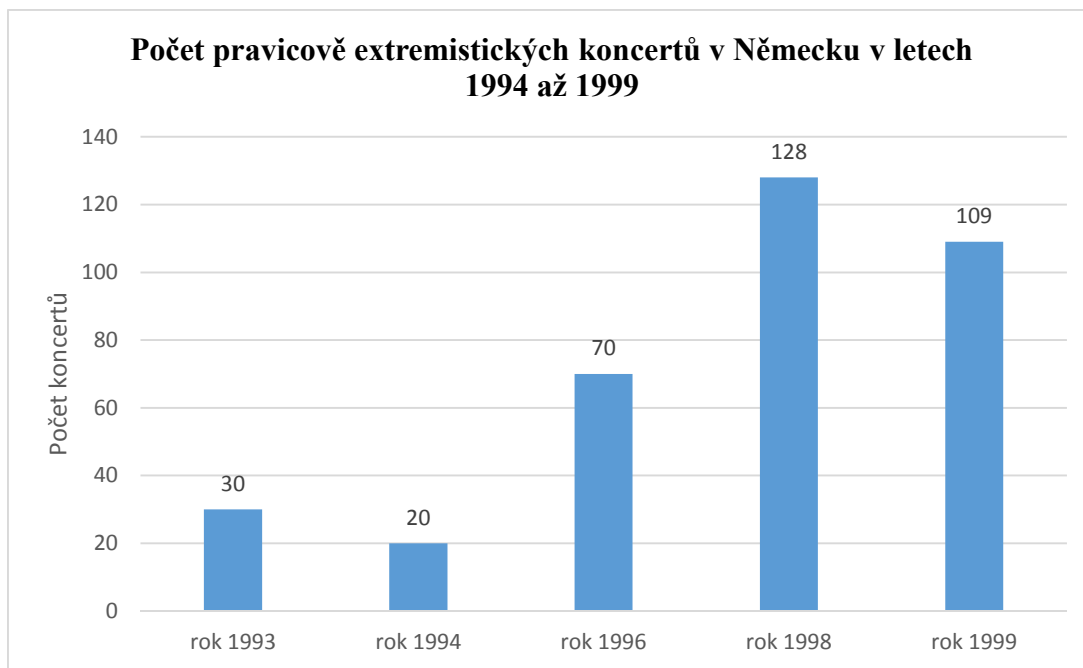
3.6.5 Situace v Německu - koncerty

Obecná charakteristika koncertů nastíněná v kapitole o české hudbě (3.6.1 Situace v ČSFR a ČR – hudba) platí i o německém prostředí. Koncerty tvořily místo pro navazování nových kontaktů a přátelství, pro výměnu informací a k formování identity uvnitř a vně pravicově extremistického hnutí. V místě koncertů docházelo k prodeji hudebních artefaktů (CD, MC, VHS), oblečení (trička a mikiny s potisky log a názvů kapel, nášivky) a tiskovin (zinů). Koncerty se konaly v menších obcích a na vesnicích, zřídka byla akce uskutečněna v některém z velkoměst. Z důvodu obav ze státních represí byly koncerty často nahlašovány jako privátní akce (oslava narozenin, svatba). Tímto se dal dobře regulovat počet posluchačů a z akcí bylo vyloučeno nekontrolované propuknutí násilných konfliktů mezi účastníky anebo mezi účastníky a např. antifašisty, kteří se snažili koncert narušit. Stejně jako v případě koncertů v ČR se jednalo o konspirativní charakter pořádání koncertů. První velký koncert na území Německa se konal v obci u Výmaru (Weimar, Durynsko) v roce 1992. Jednalo se o zahraniční koncert americké skupiny Bound of Glory a Final Solution. Z německých skupin vystupovala skupina Radikahl, Störkraft, Märtyrer, Wotan a Kraftschlag.²⁶³ Další velký koncert se konal v roce 1993 v obci Wusterhausen (Brandenbursko), kam dorazilo zhruba 800 skinheads.²⁶⁴ Následující graf mapuje počet pravicově extremistických koncertů v Německu v letech 1993 až 1999.²⁶⁵

²⁶³ BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. Auflage. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994, s. 300.

²⁶⁴ BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. Auflage. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994, s. 312.

²⁶⁵ Zpracováno podle informací In: PFAHL – TRAUGHBER, Armin. *Die Entwicklung des Rechtsextremismus in Ost- und Westdeutschland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41916/rechtsextremismus-in-ost-und->

Rostl i počet návštěvníků koncertů. V roce 1998 se účastnilo dvou třetin koncertů pod 200 návštěvníků na jeden koncert. Jedna třetina uskutečněných koncertů pojala více jak 200 návštěvníků. V roce 1999 se počet návštěvníků koncertů zvýšil. Polovina koncertů se konala pro více než 200 účastníků.²⁶⁶ V roce 1997 se v obci Mücka (Sasko) konal koncert, na kterém se sešlo 1 400 osob. V roce 1999 se konal obdobně velký koncert v obci Garitz (Sasko – Anhaltsko), na který dorazilo zhruba 2000 osob.²⁶⁷ Menší koncerty co do počtu návštěvníků však nebyly výjimkami. Měly jednodušší organizaci, protože na nich nevystupovaly zahraniční kapely ale místní (regionální) hudební uskupení. Nižší počet návštěvníků tak dovozoval celkový přehled nad situací na koncertě (násilné konflikty, příjezd policie, prodej hudebních nosičů a oblečení aj.). Organizátory hudebních koncertů byly organizace Hammerskins, White Youth (spadající pod Hammerskins), B&H a různé lokální Kameradschaften nebo volné subkulturní skupiny. B&H organizovala koncerty

west?p=all> a STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 165.

²⁶⁶ PFAHL – TRAUGHBER, Armin. *Die Entwicklung des Rechtsextremismus in Ost- und Westdeutschland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41916/rechtsextremismus-in-ost-und-west?p=all>>.

²⁶⁷ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 165.

s mezinárodní hudební účastí a účastníky od roku 1994, vedle toho se věnovala prodeji hudebních nahrávek a vydávání fanzinů.²⁶⁸ Posluchači pravicově extremistické hudby vyjížděli na koncerty i do přilehlých sousedních zemí, především do ČR (resp. ČSFR). Jak již bylo uvedeno v kapitole o koncertech konaných v ČR (kapitola 3.6.2 Situace v ČSFR a ČR – koncerty), patřilo Česko k výsadním místům konání neonacistických koncertů s vysokou účastí českých i zahraničních hudebníků a návštěvníků. Němečtí posluchači byli do ČR lákáni nejen na vystupující zahraniční skupiny, ale i na německé. Pro německé skinheads představovala cesta do ČR levnou záležitost – od cesty, po vstup na koncert, oblečení, které bylo prodávané v místě konání, až po alkohol. Např. na výše zmíněném koncertě v Kozolupech v roce 1996 se z celkového počtu účastníků (cca 700 osob) účastnilo zhruba 250 osob z Německa.²⁶⁹

3.6.6 Situace v Německu – vybrané hudební ukázky německé skupiny

Přední německou neonacistickou skupinou, která byla světově proslulá, je hudební skupina Landser. Kultovní skupina vznikla v roce 1992 pod názvem Endlösung (Konečné řešení). Skupina je v současné době v Německu zakázaná. V roce 2003 proběhlo soudní řízení, v rámci kterého byla skupina označena jako zločinecká organizace. Frontman skupiny Michael Regener byl v roce 2005 odsouzen k necelým čtyřem letům vazby za propagaci hnutí potlačující lidská práva svobody.²⁷⁰ Landser je otevřeně neonacistická hudební skupina. Slovo Landser znamenalo původně hovorové označení pro vojáky nižších hodností. Skupina měla pouze jeden veřejný koncert (Hennigsdorf, Brandenbursko), na kterém členové vystupovali v maskách. Sami sebe nazývali „Terroristen mit E-Gitarre“ (teroristé s elektrickými kytarami). Frontman M. Regener, který měl přezdívku Lunikoff²⁷¹ (zkráceně Luni), vytvořil po zakázání skupiny Landser novou formaci – skupinu s názvem Lunikoff

²⁶⁸ RAABE, Jan. Bratrství překračující hranice. Rechtsrock a obchod s hudbou. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 60.

²⁶⁹ RAABE, Jan. Bratrství překračující hranice. Rechtsrock a obchod s hudbou. In *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009, s. 80.

²⁷⁰ *Landser*. [online]. [cit. 2016-06-18]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/landser>>.

²⁷¹ Lunikoff je název alkoholu (vodky).

Verschwörung (Lunikoffovo spiknutí).²⁷² Důležité je i zmínit, že skupina nebyla skinheadská, resp. skupině chyběla skinheadská vizáž. Členové vypadali spíše jako rockeři (dlouhé vlasy, vousy, kožené bundy, tetování aj.).²⁷³

Následující tabulka je analýzou myšlenkových obsahů některých písní z alb *Das Reich kommt wieder* (Třetí říše se vrátí) (1992, obsahuje 18 skladeb), což byla debutová deska a písně z alba *Deutsche Wut* (Německá zloba) (1998, obsahuje 13 skladeb). V tabulce nejsou zahrnuty všechny skladby z desek, ale pouze ty, u kterých autorka shledala jasně zařaditelnou obsahovou (resp. ideologickou) výpověď. Písně často obsahují více obsahových dimenzí. Jedna skladba může proto figurovat ve více tematických okruzích.

LANDSER		
Tematický okruh	Zástupci z alba <i>Das Reich kommt wieder</i>	Zástupci z alba <i>Deutsche Wut</i>
<i>Rasismus</i>	Berlin bleibt deutsch (Berlín zůstane německý), Nigger (Negr), Kanacke Verrecke, Zast-Song	Zigeunerpack (Cikánská pakáž), In den Bergen von Ruanda (V rwandských horách)
<i>Xenofobie</i>		Polacken Tango (Polské tango)
<i>Proti azylantům</i>	Faul (Shnilý, lze přeložit i jako líný), Zast-Song	In den Bergen von Ruanda (V rwandských horách)
<i>Oslava nacionálního socialismu</i>	Arische Kämpfer (Árijští bojovníci), Das Reich kommt wieder (Třetí říše se vrací)	Sturmführer (SA vůdce), Rudolf Hess, Freiheit (Svoboda)
<i>Proti křesťanství – oslava pohanství</i>	Walvater Wotan (Praotec Wotan)	
<i>Boj za bílou rasu</i>	Arische Kämpfer (Árijští bojovníci), Nordland (Severská země)	

²⁷² Landser. [online]. [cit. 2016-06-18]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/landser>>.

²⁷³ EGENBERGER, Christopher. *Landser*. [online]. [cit. 2016-06-18]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41241/landser>>.

<i>Proti sociálním skupinám (homosexuálové, punkeři, jiné odnože skinheads)</i>	Arische Kämpfer (Árijští bojovníci)	Kreuzberg ²⁷⁴ , Döner Skins (Kebaboví skinheads)
<i>Antikomunismus</i>	Arische Kämpfer (Árijští bojovníci), Schlagt sie tot (Zabijte je)	
<i>Proti drogám</i>	Arische Kämpfer (Árijští bojovníci)	Kreuzberg
<i>Německý nacionalismus</i>	Berlin bleibt deutsch (Berlín zůstane německý), Danzig, Breslau und Stettin (Gdaňsk, Vratislav, Štětín)	Vergeltung (Odveta), Polacken Tango (Polské tango)
<i>Proti německé politice</i>	Faul (Shnilý, lze přeložit i jako líný)	In den Arsch (Do prdele), Verkauft + Verraten (Prodaný + Zrazený)
<i>Oslava skinheadského stylu života</i>	Proll-Power, EKV 28	Deutsche Wut (Německá zlost)
<i>Jiné historické téma</i>		Rebell (Rebel)

Texty skupiny Landser byly otevřeně rasistické, xenofobní a protiimigrační. Skupina se stavěla pro azylantům, přistěhovalcům a cizincům v Německu. Landser např. oslavoval žhářské útoky v Rostocku a Hoyerswerdě (Zast-Song, album *Das Reich kommt wieder*):

In Rostock und Hoyerswerda – la, la, la, la

Und bald im ganzen Land

Da kämpfen deutsche Skinheads – la, la, la, la

Mit dem Molli in der Hand

Und das Asylheim brennt.

V Rostocku a Hoyerswerdě – la, la, la, la

A později i v celé zemi

Tam bojují němečtí skinheads – la, la, la, la

S Molotovem v ruce

A azylový dům hoří.

²⁷⁴ Berlínská čtvrt' s vysokým počtem imigrantů a cizinců. Skupina sama pocházela z Berlína.

Cílem slovních útoků byli tradičně nejen obyvatelé z afrických a arabských států, ale i obyvatelé jihoevropských států (např. Řecko, Turecko) (píseň Kanacke Verrecke z alba *Das Reich kommt wieder*):

<i>Türken, Araber und Griechen</i>	Turky, Araby a Řeky
<i>Ich kann diesen Abschaum nicht mehr riechen</i>	Tuhle spodinu nemůžu už ani cítit
<i>Lange genug haben wir euch etragen</i>	Dlouho jsme vás snášeli
<i>Jetzt werden wir euch aus Deutschland jagen.</i>	Teď vás z Německa vyženeme.

Pro označení imigrantů s jižanským vzhledem (tmavá pleť a černé vlasy) se v Německu vžil dysfemismus Kanake (resp. Kanacke). Používá se pro označení osob s domnělým arabským, tureckým a jihoevropským vzhledem. Není spojen s konkrétním etnikem.²⁷⁵

Klasickým příkladem je rasismus vůči obyvatelům afrických zemí, kteří jsou podle skupiny Landser v Německu nevítanými hosty (tzv. „*negride Gesocks*“ / „černošská chátka“ / v písni *Nigger* z alba *Das Reich kommt wieder*) a navrhují jasné řešení:

<i>Nigger, Nigger – raus aus unserm Land</i>	Negře, negře – pryč z naší země
<i>Gestern noch im Urwald herumgehopt</i>	Ještě včera si poskakoval v pralese
<i>Kommt jetzt zu uns das negride Gesocks</i>	Přišla k nám teď ta černošská chátka
<i>Aber nicht mehr lange, dann seid ihr dran</i>	Ne na dlouho, jste totiž na řadě
<i>Dann gibt's auch hier den Ku-Klux-Klan.</i>	Tady je taky Ku-Klux-Klan.

V menším zastoupení byly slovní útoky směřovány vůči Romům (např. v písni *Zigeunerpack* na albu *Deutsche Wut*):

<i>Zigeunerpack – jagt sie alle weg</i>	Cikánská chátka – vyhnat je všechny
<i>ich hasse diesen Dreck!</i>	Nesnáším tuhle špínu!

Landser v textech otevřeně oslavoval nacionální socialismus a boj za „bílou“ rasu. V písni *Arische Kämpfer* (Árijští bojovníci; album *Das Reich kommt wieder*) představila skupina všechny svoje „anti-postoje“:

²⁷⁵ *Warum ich das nicht mehr hören will: "Kanake"*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/artikel/warum-ich-das-nicht-mehr-hoeren-will-teil-3-kanake>>.

<i>Punker, Schwule, Kommunisten</i>	Pankáči, teplouši, komunisti
<i>Steh'n auf unser'n schwarzen Listen</i>	Stojí na našich černých listinách
(...)	
<i>Marxisten, die unser Land regier'n</i>	Marxisti, kteří řídí naši zemi
<i>Und Neger und Türken integrier'n.</i>	A integrují negry a Turky.
(...)	
<i>Doch auch weißen Abschaum kannst du seh'n</i>	A přesto můžeš vidět i bílou cháttru,
<i>An Aids und Drogen zugrunde gehen.</i>	kteří chcípají na aids a drogy.

Landser v této písni představuje i sám sebe:

<i>Wir sind arische Kämpfer, weiße Patrioten</i>	My jsme árijští bojovníci, bílí patrioti
<i>Nationale Sozialisten, gegen die Roten.</i>	Nacionální socialisti, jsme proti komunistům.

Dědeček frontmana Landseru byl během 2. světové války generálem u SS a zpěvák tuto situaci s hrdostí vyzdvihoval v písni *Sturmführer* (z alba *Deutsche Wut*):

<i>Neulich hab ich auf dem Dachboden</i>	Nedávno jsem našel na půdě krabici
<i>'ne Kiste entdeckt</i>	
<i>Die hat mein Großvater '45 da versteckt</i>	Kterou tam schoval v roce 1945 můj děda
<i>Drin war'n all die schönen Sachen aus</i>	Vevnitř byly všechny krásné věci ze starých
<i>den guten alten Zeit</i>	dobrých časů
<i>Und oben drauf lag Opa's Uniform bereit.</i>	A nahoře ležela připravená dědova uniforma.

Specifické místo tvořila akustická píseň Rudolf Hess (album *Deutsche Wut*). Landser oslavoval R. Hesse jako mučedníka a sliboval mu „své trvalé místo v srdci“. Cover skupiny Landser přezpívala i skupina Oidoxie:

<i>Rudolf Hess – seine Glauben war stärker,</i>	Rudolf Hess – jeho víra byla silnější než
<i>als Kerker und Schmerzen</i>	věznění a bolest
<i>Rudolf Hess – du lebst weiter, in unseren Herzen.</i>	Rudolfe Hessi – žiješ dál v našich srdcích.

Nacionální socialisté, kteří byli ve výkonu trestu za svou „víru“ a své „hrdinské činy“ ve jménu lepší budoucnosti v árijském Německu měli u skupiny silnou podporu:

<i>Freiheit für alle Nationalisten</i>	Svobodu pro všechny nacionalisty
<i>Lasst unsere Kameraden raus</i>	Pusťte naše kamarády ven
<i>Freiheit für alle Nationalisten</i>	Svobodu pro všechny nacionalisty
<i>Brecht die Ketten, macht die Gefängnistore auf.</i>	Rozbijte řetězy, otevřete brány věznic.

Militantní antikomunismus byl zdůrazňován nejen v písni *Arische Kämpfer*, ale i v písni *Schlagt sie tot* (album *Das Reich kommt wieder*):

<i>Schlagt sie tot, schlagt sie tot</i>	Zabij je, Zabij je
<i>Macht die Kommunisten nieder.</i>	Vyhlad' všechny komunisty.

Skupina odkazovala na historický nacismus a na jeho brzký návrat (píseň *Berlin bleibt deutsch* z alba *Das Reich kommt wieder*):

<i>Und hol' ich die alten Photos vor</i>	Vezmu si starý fotky
<i>Vom Fackelzug durch's Brandenburger Tor</i>	Pochodňový pochod přes Brandenb. bránu
<i>Braune Kolonnen im lodernden Schein</i>	Hnědá kolona v planoucí záři
<i>Genauso wird's bald wieder sein</i>	Přesně takhle to brzo zas bude vypadat
(...)	
<i>Wenn all die Not ein Ende</i>	Až bude všechna bída u konce
<i>Für Großdeutschlands Reichshauptstadt</i>	Pro velkoněmecké říšské hlavní město

Posledním významným tematickým okruhem byl protikřesťanský postoj, který je spojen s odmítáním křesťanství („*Wir wollen euren Jesus nicht – das alte Judenschwein*“ /“Nechceme vašeho Ježíše – to starý židovský prase“/ v písni *Walvatar Wotan*) a obracením se k pohanským kultům a germánské mytologii („*Wotan soll unser Herrgott sein – Walvatar Wotan wird Germanien befrei'n*“ /“Wotan má být naším bohem – Walvatar Wotan osvobodí Germánii“/ v téže písni).

3.7 Fanziny jako publikační subkulturní nástroj

Menší, ale nikoliv zanedbatelné místo obsadily v 90. letech fanziny. Fanziny neboli ziny (zkratka) jsou podle M. Mareše: „*Zpravidla neregistrované tiskoviny (v poslední době se však objevují i ve výhradně elektronické podobě), popisující dění ve scéně*“.²⁷⁶ Podle ideologického zaměření obsahovaly ziny rozhovory s význačnými osobnostmi nebo členy hudebních skupin dané scény (ultrapravice, anarchistické, antifašistické aj.), reportáže z koncertů nebo veřejných akcí, pozvánky na pořádané akce, informace o dané subkultuře nebo hnutí, oblékání, životním stylu, historická témata aj. Významnější funkci plnily tištěné ziny v průběhu 90. let, na konci 90. let došlo k jejich elektronizaci a zin jako tištěné médium byl nahrazován internetovými ziny a ztrácel tak s příchodem digitalizovaného světa svou informační funkci.

3.7.1 Situace v ČSFR a ČR

Tiskoviny nebyly součástí pouze subkulturní úrovně. V rámci českého prostředí byly tiskoviny (noviny, časopisy) součástí registrovaných i neregistrovaných organizací a politických stran. Strana SPR – RSC vydávala časopis *Republika*, Vlastenecká fronta vydávala *Obranu národa* a *Hlas národní mládeže*, Národní fronta castitů *Národní boj* a Vlastenecká liga časopisy *Práce*, *Čistý štít*, *Český štít* atd.²⁷⁷ V této kapitole se však bude autorka věnovat pouze zinům, tedy časopisům na subkulturní úrovni. M. Mareš rozděluje vývoj české ultrapravice z časového hlediska do 3 etap. V první fázi (1989 až 1992), kdy docházelo k vytváření ultrapravice v ČR, docházelo ke vzniku prvních zinů a časopisů. V druhé etapě v letech 1993 až 1998, která směřovala k profilaci a strukturování

²⁷⁶ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 410.

²⁷⁷ MAZEL, M. Oponenti systému: přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 258, 250 a *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998*. [online]. [cit. 2016-06-02]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

ultrapravoce, docházelo k rozšiřování zinů.²⁷⁸ To dokládá i Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií za rok 1997, která upozorňuje na nárůst tiskovin v roce 1995. V roce 1997 bylo v oběhu zhruba 50 různých tiskovin.²⁷⁹ Podle Výroční zprávy BIS za rok 1998 a 1999 došlo k poklesu produkce tiskovin.²⁸⁰ To souvisí s rozbitím struktury B&H DB, která vydávala nejvíce zinů, např. Attack, Phoenix, Oi! Rebel, RAHOWA aj. BHS, organizace, na jejíž aktivity navázala B&H DB, vydávala např. ziny Hammer news, Patriot, White rock music, Skinformátor, Nová Evropa, Skinhead Zone aj.²⁸¹ Ziny byly zasílané na dobírku na PO Boxy nebo distribuovány na koncertech. Moderní technologie snížily atraktivitu tištěného formátu, který po rozšiřování internetového připojení využívalo méně skupin, které dávaly přednost spíše elektronickému zpracování. Ideologické obsahy zinů byly podobného zaměření jako hudba: jednalo se o rasismus, antisemitismus, nacionalismus a šovinismus, xenofobii, antikomunismus, oslavování nacionálního socialismu a vůdcovského principu, boj za bílou „rasu“, historický revizionismus, mytologická témata (slovanská mytologie), kritika současného systému (vlády nebo celé demokracie), historická témata aj.

3.7.2 Situace v Německu

Ziny v Německu byly stejně jako v ČR vydávány v rámci místních subkulturních skupin a často se zaměřovaly na regionální (pozvánka na místní veřejné akce a koncerty, reportáže z proběhlých koncertů v daném regionu) a na celoněmecké a světové záležitosti (proběhlé koncerty mimo daný region, rozhovory s význačnými osobnostmi extrémně pravicové scény, komentáře k celosvětovému a německému politickému dění apod.). Ziny se prodávaly na koncertech, posílaly se pomocí zásilkových služeb, předávaly se osobní

²⁷⁸ MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003, s. 181 – 182.

²⁷⁹ *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií* (1997). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

²⁸⁰ *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1998 a 1999*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocní-zprava6f3c.html?ArticleID=38>>.

²⁸¹ MAZEL, M. Oponenti systému: přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 250.

distribucí nebo prodejem na veřejných akcích, popř. výměnou. R. Stöss uvádí, že v roce 1999 existovalo v Německu zhruba 50 pravicově extremistických zinů.²⁸² Dá se však předpokládat, že počet byl mnohem vyšší vzhledem ke konspirativnosti výroby a osobní distribuci zinů. Řadu zinů vydával Hammerskins a B&H. Ideologické obsahy zinů byly v Německu podobného zaměření jako německá pravicově extremistická hudba: jednalo se zde o rasismus, antisemitismus, nacionalismus a šovinismus, xenofobii, antikomunismus, oslavování nacionálního socialismu a vůdcovského principu, symboliku nacionálního socialismu, mýtus hrdinského nordického muže SA, který je ochoten se obětovat v boji za árijskou „rasu“²⁸³, historický revizionismus, mytologická témata (germánská mytologie), kritika současného systému (vlády nebo celé demokracie) aj. Příkladem takových zinů byly podle H. G. Jaschkeho např. Endsieg (Konečné vítězství), Heimatfront (Vlastenecká fronta), Stahlfront (Ocelová fronta), White Power (Bílá síla), Outsider, Proißens Gloria (Pruská sláva), United Skins, Midgard.²⁸⁴ R. Stöss uvádí např. Blood & Honour (Krev a čest), Hass – Attacke (Nenávistné útoky), Doitsche Musik (Německá hudba), Foier Frei (Svobodný oheň), Pogromm, Ostara, Sachsens Glanz (Saská sláva/Saský lesk).²⁸⁵ Je nemožné obstarat na internetových stránkách fanzin z 90. let, který je digitalizovaný. Autorka proto uvádí alespoň obsah fanzinu s názvem Proißens Gloria vydaného v roce 1991. Fanzin má 28 stran a jedná se o třetí číslo:

-	<i>Kurznachrichten und miese Unterstellungen</i>	Krátké novinky a mizerné podezírání
-	<i>News & Tannenzapfen</i>	Novinky a ?
-	<i>Zeitungsbericht</i>	Novinové zprávy
-	<i>Die Seufz & Würg Seite</i>	Chlastací a zvracecí strana
-	<i>Beisetzung der Preußenkönige in Potsdam</i>	Pochování pruských králů v Potsdami
-	<i>Fotos</i>	Fotky
-	<i>Tonstörung Gig in Cottbus</i>	Koncert Tonstörung v Postupimi

²⁸² STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 164.

²⁸³ JASCHKE, Gerd Hans. *Rechtsextremismus und Fremdenfeindlichkeit. Positionen. Praxisfelder*. 1. Auflage. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2001, s. 85.

²⁸⁴ JASCHKE, Gerd Hans. *Rechtsextremismus und Fremdenfeindlichkeit. Positionen. Praxisfelder*. 1. Auflage. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2001, s. 85.

²⁸⁵ STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000, s. 164.

- *31. 8. Festival im Sauerland* Festival 31. 8. v Sauerlandu ²⁸⁶
- *3. Okt. Gig in Werben* Koncert 3. 10 ve Werbenu ²⁸⁷
- *Plattenkritik* Kritika hudebních desek
- *Skintreffen am 31. 8. in Leipzig* Skinheadský sraz 31. 8. v Lipsku
- *Fanzine Besprechungen* Diskuse o fanzinech
- *Interviews:* Rozhovory:
 - o *Wotan (Deutschland)*
 - o *Bound of Glory (Amerika)*
 - o *Störkraft (Deutschland)*
- *Aufmachung: Cover Gelb & Inhalt S/W
DIN A5* Vzhled: titulní strana Gelb & Inhalt
S/W, DIN A5

²⁸⁶ Sauerland je středohoří v Severním Porýní – Vestfálsku. Srov. *Karte von Sauerland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <https://www.welt-atlas.de/karte_von_sauerland_1-663>.

²⁸⁷ Malá obec v Sasku – Anhaltsku. *Postleitzahl*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <[http://www.postleitzahl.org/sachsen_anhalt/werben_\(elbe\)/>](http://www.postleitzahl.org/sachsen_anhalt/werben_(elbe)/>).

4 Shrnující komparace českých a německých politických a kulturních aktivit extrémně pravicové scény

V první (teoretické) části diplomové práce byla nastíněna etymologie pojmů extremismus a radikalismus, politický extremismus a radikalismus a pravicový politický extremismus a radikalismus. Bylo uchopeno pojetí extrémně pravicových postojů a chování, termíny neonacismus a neofašismus. V této části nebylo záměrně rozdělováno mezi českým a německým pojetím. České i německé zdroje chápou definiční vymezení pojmů a jejich významové obsahy velmi podobně až stejně. Velká část českých autorů cituje německé odborníky. M. Mareš se například ve své obsáhlé monografii patřící k základním dílům o pravicovém extremismu v ČR (Pravicový extremismus a radikalismus v ČR, 2003), odkazuje na německé odborníky Uwe Backese, Eckharda Jesseho, Richarda Stösse, Manfreda Funkeho, Klause von Beymeho aj. Oproti britsko – americké terminologii pravicového a levicové extremismu a radikalismu vychází české a německé teorie ze stejného základu. Značné nesrovnalosti by mohly nastat aplikováním britsko – amerického pojetí, které se značně lišilo od české, resp. německé koncepce.

V teoretické části se autorka věnovala v rámci politických aktivit volebním úspěchům a neúspěchům politických stran. V Německu působily v 90. letech v ultrapravicovém spektru tři významné politické strany (REP, DVU, NPD), které ale v kontextu celoněmecké politiky tvořily pouze okrajové politické subjekty. V ČR se významně profilovala pouze jedna politická strana (SPR – RSČ). Politické strany v ČR a v Německu se ucházely o přízeň a hlasy voličů. Ani jedna z ultrapravicových německých politických stran nezískala během 90. let mandáty do Spolkového sněmu a zaznamenala „pouze“ občasné úspěchy ve volbách do zemských sněmů (10,9% pro REP v Bádensku – Württembersku v roce 1992, 12,9% pro DVU v Sasku – Anhaltsku v roce 1998, NPD nikdy nepřekročila 5% klauzuli). Až na REP (9,1% v Bádensku – Württembersku v roce 1996) nezopakovaly ultrapravicové německé strany své málo četné volební úspěchy. V ČSFR a v ČR působila v celorepublikovém měřítku pouze SPR – RSČ, jejímž největším úspěchem byl zisk 8,01% do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 1998. Mandanti za SPR – RSČ byli v 90. letech v různých počtech zastoupeni ve Sněmovně lidu, Sněmovně národů a později Poslanecké sněmovně. V senátních volbách strana v 90. letech nekandidovala. Obdobný charakter strany je možno nalézt u německé DVU a československé (resp. české) SPR – RSČ. Obě byly postaveny na

osobnosti jejího lídra (tzv. „Ein – Mann – Partei“ – strana jednoho muže). S NPD mělo SPR – RSČ společně vytváření mládežnických organizací, které spadaly pod tyto strany: Nationale Demokraten (Národní demokraté) na straně NPD a Republikánská mládež na straně SPR – RSČ. Německé strany se snažily uzavírat mezi sebou spolupráce a mezistranické dohody. SPR – RSČ však k sobě nenašlo vhodné partnery z českého ultrapravicového spektra. Specifické místo v německé politické ultrapravicové scéně patřilo DVU, která byla stranou financovanou z vydavatelské a nakladatelské činnosti jejího dlouholetého lídra. Přestože SPR – RSČ také vydávala své časopisy, nikdy se tato aktivita nestala hlavním zdrojem financování strany.

Mezi další aktivity zařadila autorka zakládání a členství v pravicově extremistických organizacích. V českém prostředí se tradičně rozdělují organizace na registrované a neregistrované, tento moment však není v německé literatuře rozeznáván. Na území ČR a Německa působily dvě stejné organizace, které tvořily pobočky jedné mezinárodní organizace. Jednalo se o Hammerskins a Blood & Honour. České a německé organizace se věnovaly především realizaci veřejných akcí, koncertů, vydávání tiskovin, rekrutaci nových členů a sebe prezentaci na veřejnosti. Specifické místo v německé společnosti představovaly tzv. Kameradschaften, k nimž v české společnosti neexistoval rovnocenný partner. Nejmilitantnější pravicově extremistické organizace byly v Německu v první polovině 90. let zakázány, v ČR docházelo k zákazům velmi zřídka a často se proces zákazu dlouho táhl. Protiextremistická politika v Německu reagovala rychleji, flexibilněji a radikálněji na násilné trestné činy, které postihly Německo v první polovině 90. let a to zákazy těch nejvýznamnějších a nejnebezpečnějších organizací. Protiextremistická politika ČR se formuje až v 2. polovině 90. let. ČR se zákazy politických organizací notně váhala.

V kapitole o ultrapravicových veřejných akcích se autorka věnovala podobám a četnosti demonstrací v ČR a v Německu. Podoba demonstrací, manifestací a protestních akcí byla přibližně stejná. Lišil se často termín a důvod svolání veřejné akce. Vždy se ale jednalo o výročí klíčových událostí české nebo německé historie, výročí narození nebo úmrtí významných osobností (pro Německo nebo pro Česko) nebo reakce na aktuální politické dění. V ČR i v Německu docházelo shodně k demonstracím 1. května na Svátek práce, rozdílně to bylo poté v ČR 8. května nebo 28. října, v Německu např. 3. října. Z významných výročí narození či úmrtí osob, se kterými byly spojeny vzpomínkové akce, byl v ČR oslavován zejména Radola Gajda, v Německu pak Rudolf Hess, Adolf Hitler a další nacističtí pohlaváři. Demontrace v Německu často organizovala strana NPD a účastnil se

jich velký počet neonacistů. V ČR byly typické mítinky M. Sládka, lídra SPR – RSČ a dalších organizací, např. Národního odporu, Vlastenecké fronty, Národní aliance aj. Zapojení obou států do mezinárodních struktur je možné dokázat vzájemnou účastí na veřejných akcích.

Palčivé téma bylo nastíněno v kapitole Násilí a trestné činy páchané přívrženci pravicového extrémismu. V obou státech byly fyzické útoky páchany nejčastěji z řad neonacistických skinheads. České (resp. československé) útoky směřovaly především proti Romům a cizincům, v Německu pak proti cizincům, azylantům a imigrantům. ČR vykazovala nižší číslo násilných útoků i nižší číslo obětí, které zemřely při útocích nebo na následky vážných zranění. V Německu byla hojně rozšířená fyzická napadnutí a žhářské útoky. Mezi nejvýznamnější žhářské útoky patřily výpady v třech městech: Hoyerswerdě, Solingenu a Rostocku. Autorka nenašla zmínky o žádném žhářském útoku v ČSFR a v ČR v průběhu 90. let, který by si vyžádal lidské životy. V ČR (resp. v ČSFR) dominovaly fyzické útoky s použitím zbraní nebo pěstí. Pravicový extremismus ve smyslu násilných „rasových“ trestných činů nenabyl v ČR takových masových rozměrů jako v Německu. Přesto nelze situaci v ČSFR a v ČR podceňovat či bagatelizovat.

V rámci oddílu hudebních aktivit extrémně pravicové scény se autorka zaměřila na rozbor nejpopulárnějších českých a německých skupin a na situaci ohledně pořádání koncertů neonacistických skupin na českém a německém území. V ČR i v Německu docházelo k aktivnímu začleňování do mezinárodních struktur a to pořádáním koncertů zahraničních skupin na území obou států a poté výrobou hudebních nosičů (MC, CD a VHS) v jednom státě, které pak byly z jiného státu celosvětově distribuovány a prodávány. Dále docházelo k navazování zahraničních kontaktů a příhraniční spolupráce. Němečtí skinheads, kteří byli výhradními posluchači pravicově extremistické hudby (tzv. Rechtsrocku), se účastnili s velkou oblibou koncertů v ČR, na kterých hrály zahraniční kapely (jednalo se i o německé hudební skupiny). Němečtí návštěvníci oceňovali zejména policejně nerepresivní atmosféru, levné cestování, vstupné a cenově výhodné oblečení, doplňky a hudební nosiče prodávané na koncertech. V ČR i v Německu organizovali koncerty převážně členi Hammerskins a Blood & Honour. I čeští skinheads vyjížděli na koncerty do Německa, mnohem častěji však němečtí neonacisté přijížděli do Česka. Hudební scéna se v Německu formovala na počátku 80. let, o několik let později k tomu došlo i v Československu. Kultovní českou skupinou byla skupina Orlík založená herci Danielem Landou a Davidem Matáskem, dále méně známí Braník, Valašská liga, Vlajka, Buldok, Vlajka, Útok, Conflict 88, Agrese 95 aj., v Německu

se jednalo zejména o kultovní skupinu Landser. Čeští a němečtí skinheads poslouchali i zahraniční skupiny, zejména nejznámější WP skupinu Skrewdriver z Velké Británie. ČR měla vůči Německu specifické postavení. Vzhledem k nízkým výrobním nákladům se v ČR levně vyráběly MC, CD a VHS neonacistických skupin, které pak byly vydávány v Německu a šířeny v rámci mezinárodního obchodu po celém světě. Styl neonacistické hudby byl nejčastěji Oi! a rock, méně častěji i metal, punk, techno nebo hip – hop. Souhrnně byly nazývány WP music, v případě rocku RAC nebo Rechtsrock. V rámci skinheadského posluchačstva se hovoří nejčastěji o hudebním stylu Oi! a rocku. V české hudbě byl silně akcentován rasismus, který byl namířený zejména proti romskému etniku, poté xenofobie, antikomunismus a nacionalismus. Neobjevuje se přímá a explicitní oslava nacionálního socialismu, kterou autorka načrtla v rozboru dvou alb německé skupiny Landser, kde skupina sama sebe označila za „Nationale Sozialisten“ (nacionální socialisty). V německém Rechtsrocku lze navíc kromě rasismu, nacionalismu, antisemitismu, xenofobie, oslavy nacionálního socialismu a antikomunismu nalézt antisystémovou kritiku, která se vymezovala proti stávajícímu demokratickému systému a také protikřesťanskou agitaci.

5 Závěr

Autorka se v této diplomové práci zabývala politickými a kulturními aktivitami extrémně pravicové scény v ČSFR, v ČR a v Německu. V teoretické části bylo předloženo základní terminologické vymezení pojmů. Autorka se věnovala etymologii pojmů extremismus, radikalismus, poté vyšší konkrétnější úrovni politického extremismu a radikalismu a konečně pravicovému extremismu a radikalismu. Byly nastíněny teoretické koncepty českých i německých odborníků na pravicový extremismus. Součástí teoretické části bylo představení ideově – programové charakteristiky krajní pravice a nejvýznamnějších ultrapravicových proudů – neofašismu a neonacismu. Snaha o důkladné terminologické vymezení a seznámení se základními teoretickými koncepty je nedílnou součástí každé diplomové práce. Teoretická část této práce spočívala v seznámení s terminologickým aparátem, který byl v dalších částech práce používán.

Druhou část práce věnovala autorka vybraným politickým a kulturním aktivitám extrémně pravicové scény. Z politických aktivit se autorka věnovala nejprve volebním úspěchům a neúspěchům extrémně pravicových politických stran. Zde autorka upozornila na neschopnost krajně pravicových stran získat ve sledovaném období dlouhodobě podporu od většího počtu voličů. V Německu působily zejména strany REP, DVU a NPD. V ČSFR a později v ČR SRP – RSC. Vedle oficiální politiky se autorka věnovala i organizacím, které se účastnily politického života pořádáním veřejných akcí a koncertů. Velmi často aspirovaly na to, stát se etablovanou politickou stranou. Dynamické kapitoly této diplomové práce tvoří pravicově extremistické veřejné akce a dále násilí a trestné činy páchané příznivci pravicového extremismu. V těchto kapitolách autorka zmapovala charakter a podobu veřejných akcí extrémně pravicové scény (od demonstrací po pietní vzpomínkové akce) v ČSFR, v ČR a v Německu. Kapitola o násilných trestných činech s pravicově extremistickým podtextem tvoří podle autorky záporný vrchol politických aktivit extrémně pravicové scény. V druhé části věnované kulturním aktivitám byly analyzovány hudební nahrávky některých extrémně pravicových až neonacistických českých a německých hudebních skupin. Dále byla pozornost věnována situaci ohledně pořádání koncertů na území ČR a Německa. Zde docházelo k významné příhraniční spolupráci. Bylo zmíněno také vydávání fanzinů, které v 90. letech patřily k tištěným médiím s významnou funkcí.

Autorka došla během psaní diplomové práce k závěru, že téma, které si zvolila, je příliš široké na to, aby ho bylo možno komplexně uchopit. Každá kapitola by mohla tvořit

samostatnou diplomovou prací a autorka jednotlivé kapitoly vnímá jako otevřené pro další doplnění. I přesto se autorka snažila svědomitě se vyrovnat co nejobektivněji se zadaným tématem a podat základní zmapování pravicově extremistických aktivit v ČR a v Německu. Zároveň bylo velmi složité porovnávat dvě co do rozlohy a počtu obyvatel rozdílné země. Spolková republika Německo je složena z 16 (spolkových) zemí, přičemž v každé byla situace ohledně pravicového extremismu odlišná. Shrnout proto globálně vývoj pravicového extremismu v Německu představuje téměř nemožný úkol. Počet německého obyvatelstva se v 90. letech pohyboval podle statistických údajů mezi 79 až 82 mil. obyvatel²⁸⁸, v ČR to bylo vždy v rovině okolo 10 mil. obyvatel.²⁸⁹ Srovnávat proto vývojové tendence v takto diametrálně odlišných zemích je nelehký záměr. Autorka se proto snažila o přehled těch nejvýznamnějších politických a kulturních aktivit s nejdůležitějšími příklady, které by představovaly co nejobektivnější obraz vývoje pravicového extremismu v ČR a v Německu. Práce se však nevěnovala příčinám pravicového extremismu v ČR a v Německu, stejně tak se nezabývala ani sociologickou skladbou voličů pravicově extremistických stran a jinými tématy. Výsledkem realizace plánu autorky je i přesto diplomová práce, která čítá přes 100 stran.

Dalším problémem při psaní diplomové práce byl nedostatek autentických materiálů z 90. let na internetu. V tomto případě byla situace příznivější na německých webových stránkách, kde bylo možné získat větší množství autentického materiálu, zejména obrazového (Bundesarchiv, Zeit.de, Spiegel.de aj.). Podstatně ztíženější byla situace v hledání českého obrazového materiálu. Zde se autorce například nepovedlo dohledat žádnou autentickou fotografii z veřejné akce v 90. letech. Původním záměrem autorky bylo dohledat internetové stránky registrovaných organizací, avšak tento cíl se autorce nepovedl. Odkazy uvedené v publikacích M. Mareše nebo P. Fialy byly již nefunkční a nebyly k dispozici ani starší verze internetových stránek. Naopak z českých zdrojů měla autorka k dispozici Výroční zprávy o stavu extremismu v ČR vydávané BIS a MV ČR, které se staly velmi důležitým a přínosným zdrojem informací a proto byly v této práci hojně citovány.

²⁸⁸ *Entwicklung der Gesamtbevölkerung Deutschlands von 1871 bis 2014 (in 1.000)*. [online]. [cit. 2016-06-28]. URL: <<http://de.statista.com/statistik/daten/studie/1358/umfrage/entwicklung-der-gesamtbevoelkerung-deutschlands/>>.

²⁸⁹ *Graf vývoje počtu obyvatel v České republice 1989 – 2010*. [online]. [cit. 2016-06-28]. URL: <<http://algin.cz/slovník/pocet-obyvatel-v-cr/>>.

Naopak Zprávy o ochraně ústavy vydávané na spolkové úrovni Spolkovým úřadem pro ochranu ústavy zůstaly pro autorku nepřístupné. V příloze uvádí autorka kopii zamítavé odpovědi pracovníka Spolkového úřadu pro ochranu ústavy na dotaz o přístupnosti výročních zpráv z 90. let na internetu. Autorka proto využila ve své práci citace autorů různých publikací, kteří čerpali z těchto zpráv.

Pokud by měla autorka shrnout výsledky své práce, došla autorka ke globálnímu závěru, že formy pravicového extremismu v ČR a v Německu nabyly v 90. letech podobných forem. Subkulturní neonacismus přišel do ČR z velké části v 90. letech z Německa. V Německu oproti ČR docházelo k četnějším útokům s pravicově extremistickým podtextem. Pravicový extremismus představoval v ČR i v Německu hluboce zakořeněné fenomény, které se staly součástí politické kultury daných zemí. Tato práce si nekladla za cíl být vyčerpávající prací v oblasti pravicového extremismu v ČR a v Německu, ale spíše úvodem do této obsáhlé problematiky a snažila se zmapovat historický vývoj pravicového extremismu a radikalismu v 90. letech, ze kterého vyrůstal pravicový extremismus nového století.

6 Seznam literatury a použitých informačních zdrojů

Tištěné dokumenty

- [1] BACKES, Uwe. *Politischer Extremismus in demokratischen Verfassungsstaaten: Elemente einer normativen Rahmentheorie*. 1. Auflage. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1989. ISBN 978-3531119465.
- [2] BASTL, Martin et al. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001. ISBN 978-80-247-3797-3.
- [3] BENZ, Wolfgang. *Rechtsextremismus in Deutschland. Voraussetzungen, Zusammenhänge, Wirkungen*. 1. Auflage. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch, 1994. ISBN 978-3596122769.
- [4] BLAŽKOVÁ, Marika et al. *Nebezpečné známosti: pravicový extremismus v malém příhraničním styku (SRN-ČR)*. 1. vyd. Dresden: Kulturbüro Sachsen, 2009. ISBN neuvedeno.
- [5] BOTSCH, G. *Die extreme Rechte in der Bundesrepublik Deutschland: 1949 bis heute*. 1. Auflage. Bonn: Bpb, Bundeszentrale für Politische Bildung, 2012. ISBN 978-3534238323.
- [6] ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-84-4.
- [7] DANICS, Štefan. *Extremismus*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-454-3.
- [8] DANICS, S., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. ISBN 978-80-7251-286-7.
- [9] ECCLESHALL, Robert et al. *Political ideologies: an introduction*. 3rd edition. London: Routledge, 2003. ISBN 978-0415236782.

- [10] FIALA, Petr. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1798-8.
- [11] HAFNER, M., JACOBY, E. *Die Neue Skandale der Republik*. 1. Auflage. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt, 1994. ISBN 3-499-19690-5.
- [12] HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-137-3.
- [13] HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3192-6.
- [14] CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.
- [15] CHMELÍK, J. *Extremismus*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-376-6.
- [16] CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.
- [17] JASCHKE, Gerd Hans. *Rechtsextremismus und Fremdenfeindlichkeit. Positionen. Praxisfelder*. 1. Auflage. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2001. ISBN 978-3-531-32679-5.
- [18] KÁBRT, Jan a kol. *Latinsko-český slovník*. 1. vyd. Praha: Leda, 2003. ISBN 80-85927-82-9.
- [19] KOTLÁN, Pavel. *Fašismus a jeho česká podoba: Národní obec fašistická 1926 – 1933 a fašismus současný*. 1. vyd. Přerov: Šárka, 2001. ISBN 80-901755-8-9.

- [20] KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 978-80-200-1351-4.
- [21] LEHMANN, Georg Hans. *Deutschland – Chronik 1945 bis 2000*. 1. Auflage. Bonn: Bundeszentrale für Politische Bildung, 2002. ISBN 3-89331-473-3.
- [22] MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-86598-45-4.
- [23] MAREŠ, M., SUCHÁNEK, M., SMOLÍK, J. *Fotbaloví chuligáni: evropská dimenze subkultury*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2004. ISBN 80-903333-0-3.
- [24] MCGOWAN, Lee. *Radikální pravice v Německu: od roku 1870 po současnost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2004. ISBN 80-7260-122-9.
- [25] PARDUBSKÁ, Martina. *Právní nástroje v boji proti rasismu v ČR*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Karlova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy a filozofie. Dostupné z: <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/121779>>.
- [26] SIEMENS, Daniel. *Horst Wessel: Tod und Verklärung eines Nationalsozialisten*. 1. Auflage. München: Siedler, 2009. ISBN 9783886809264.
- [27] SLÁDEK, Miroslav. *...a jak to vidím já*. 1. vyd. [s.l.]: NADAS AFGH, 1992. ISBN neuvedeno.
- [28] SLÁDEK, Miroslav. *Znamení doby*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství Praha, 1994. ISBN neuvedeno
- [29] SLÁDEK, Miroslav. *To, co mám na mysli, je svoboda*. 1. vyd. [s.l.]: [s.n.], 1995. ISBN neuvedeno.

- [30] SLÁDEK, Miroslav. *Právě váš hlas rozhodne*. 1. vyd. [s.l.]: [s.n.], 1996. ISBN neuvedeno.
- [31] SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu*. 1. vyd. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. ISBN 978-80-903556-3-7
- [32] SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.
- [33] SRB, V., HIRTLOVÁ, P. *Radikalismus a jeho projevy v současném světě: sborník z mezinárodní vědecké konference ARC-VŠPSV, 10. – 11. 5. 2007*. 1. vyd. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd, 2007. ISBN 978-80-86879-08-6.
- [34] STÖSS, Richard. *Rechtsextremismus im vereinten Deutschland*. 3. Auflage. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2000. ISBN 3-86077-940-0.

Elektronické zdroje

- [1] *Alib agil*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/orlik/alib-agil-38132>>.
- [2] BASTL, Martin. *S.H.A.R.P. – Skinheadi proti rasovým předsudkům*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=74>>.
- [3] *Bílej jezdec*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/orlik/bilej-jezdec-18664>>.
- [4] *Bombenanschlag auf das Oktoberfest*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.br.de/wiesn/oktoberfest-attentat-bombenanschlag100.html>>.
- [5] Brandenburgische Landeszentrale für politische Bildung. *Aktionskalender der Rechtsextremen*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.politische-bildung->

brandenburg.de/themen/die-extreme-rechte/organisation/aktionskalender-der-rechtsextremen#>.

- [6] Bundesamt für Verfassungsschutz. *Was ist rechtsextremismus?* [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <<https://www.verfassungsschutz.de/de/arbeitsfelder/af-rechtsextremismus/was-ist-rechtsextremismus>>.
- [7] *Demonstration der NPD in Ribnitz – Damgarten (25. August 1998)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/sub_image.cfm?image_id=3166&language=german>.
- [8] Deutsche Volksunion (DVU). [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/deutsche-volksunion-dvu>>.
- [9] DOLEŽAL, X. Jiří. *Silvestrovský chat s Jiřím X. Doležalem 21. prosince 2013*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/53696/silvestrovsky-chat-s-jirim-x-dolezalem.html>>.
- [10] DÖRFLER, T., KLÄRNER, A. *Der >>Rudolf-Heß-Gedenkmarsch<< in Wunsiedel. Rekonstruktion eines nationalistischen Phantasmas*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://www.rechtsextremismusforschung.de/Doerfler-Klaerner_wunsiedel2004.pdf>.
- [11] EGENBERGER, Christopher. *Landser*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41241/landser>>.
- [12] *Entwicklung der Gesamtbevölkerung Deutschlands von 1871 bis 2014 (in 1.000)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://de.statista.com/statistik/daten/studie/1358/umfrage/entwicklung-der-gesamtbevoelkerung-deutschlands/>>.

- [13] FARIN, K. *Die Geschichte der Skinhead-Kultur*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/artikel/die-geschichte-der-skinhead-kultur>>.
- [14] *Gewalt gegen Flüchtlinge: 10 Anschläge aus 25 Jahren*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.dw.com/de/gewalt-gegen-fl%C3%BChtlinge-10-anschl%C3%A4ge-aus-25-jahren/a-18982935>>.
- [15] *Graf vývoje počtu obyvatel v České republice 1989 – 2010*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://algin.cz/slovník/pocet-obyvatel-v-cr/>>.
- [16] GRÖPL, Christoph. *Wesensmerkmale der freiheitlichen Demokratie*. [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <http://www.uni-saarland.de/fileadmin/user_upload/Professoren/fr11_ProfGroepf/Vergangene_Semester/lehre08-09/SRI13.pdf>.
- [17] *Halbe Gedenkmarsch*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.politische-bildung-brandenburg.de/node/8669>>.
- [18] JASCHKE, Gerd Hans. *Rechtsextremismus*. [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41889/rechtsextremismus>>.
- [19] JESSE, Eckhard. *Der Begriff „Extremismus“: Worin besteht der Erkenntnisgewinn*. [online]. [cit. 2016-03-22]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/200098/der-begriff-extremismus-worin-besteht-der-erkenntnisgewinn>>.
- [20] JESSE, Eckhard. *Extremismus*. [online]. [cit. 2016-03-29]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41896/extremismus>>.
- [21] *Karte von Sauerland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <https://www.welt-atlas.de/karte_von_sauerland_1-663>.

- [22] *Landser*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/landser>>.
- [23] *Landtagswahl Baden – Württemberg 1992*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://wahl.tagesschau.de/wahlen/1992-04-05-LT-DE-BW/>>.
- [24] *Landtagswahl Sachsen – Anhalt 1998*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://wahl.tagesschau.de/wahlen/1998-04-26-LT-DE-ST/>>.
- [25] *Landtagswahl Sachsen 1999*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://wahl.tagesschau.de/wahlen/1999-09-19-LT-DE-SN/>>.
- [26] *Le Pen přijel do Prahy bojovat proti evropské integraci a globalizaci*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://zpravy.idnes.cz/le-pen-prijel-do-prahy-bojovat-proti-evropske-integraci-a-globalizaci-125-/domaci.aspx?c=991014_135342_domaci_jpl>.
- [27] MALOVANÝ, Jakub. *07. Valašská liga*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/bzenec-1991-_2008_/07_-valasska-liga.html>.
- [28] MALOVANÝ, Jakub. *Exkluzivní rozhovor! Jindra Kettner: Řvali jsme na plnou hubu, co jsme si mysleli*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/orlik/exkluzivni-rozhovor--jindra-kettner--rvali-jsume-na-plnou-hubu--co-jsume-si-mysleli.html>>.
- [29] MALOVANÝ, Jakub. *Legendární festival v Bzenci*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/bzenec-1991-_2008_/legendarni-festival-v-bzenci.html>.
- [30] MALOVANÝ, Jakub. *Martin Korec: Když máš na krku doživotí a zápasíš o přežití, chápeš běžné problémy trošku míň (rozhovor)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.hockey-music.estranky.cz/clanky/orlik/martin-korec--kdyz-mas-na>>.

krku-doživoti-a-zapasis-o-preziti--chapes-bezne-problemy-trosku-min.html>.

- [31] *Nacistu Hesse zabili britští agenti, řekl Scotland Yardu jeho lékař.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://zpravy.idnes.cz/rudolf-hess-byl-zavrazen-britskymi-agenty-feq-/zahranicni.aspx?c=A130907_162359_zahranicni_brm>.
- [32] NANDLINGER, Gabriele. *Wann spricht man von Rechtsextremismus, Rechtsradikalismus oder Neonazismus?* [online]. [cit. 2016-03-25]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41312/was-ist-rechtsextrem?p=all>>.
- [33] *Nestor neonacistů zemřel v Rakovníku, policie čeká na výsledky pitvy.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://praha.idnes.cz/neonacista-vladimir-skoupy-zemrel-dtn-/praha-zpravy.aspx?c=A121112_152702_praha-zpravy_zep>.
- [34] NEUGEBAUER, Gero. *Extremismus – Linksextremismus – Rechtsextremismus. Begriffsdefinition und Probleme.* [online]. [cit. 2016-03-22]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/linksextremismus/33591/definitionen-und-probleme?p=all>>.
- [35] NOVÁK, J. et al. *Historie strany SPR – RSC 2016.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.spr-rsc.cz/historie-strany.html>>.
- [36] Odbor bezpečnostní politiky MV ČR. *Co je extremismus.* [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>>.
- [37] *On byl první. Populista i politický podnikatel.* [online]. [cit. 2016-06-09]. URL: <<http://www.demokratickystred.cz/on-byl-prvni-populista-i-politicky-podnikatel/>>.
- [38] *Orlík. Demise.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bontonland.cz/orlik-demise/>>.

- [39] *Náboženství starých Germánů*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <http://eldar.cz/virman/Germansti_bohove.htm>.
- [40] *NPD – Abgeordnete: Einzug der geistigen Brandstifter*. [online]. [cit. 2016-06-10]. Dostupné z: <<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/npd-abgeordnete-einzug-der-geistigen-brandstifter-a-318973.html>>.
- [41] *NPD und JN*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <https://www.mut-gegen-rechte-gewalt.de/service/lexikon/n/npd-und-jn>>.
- [42] *Od vraždy Roma Berkiho uplynulo dvacet let, případ tehdy řešila i vláda*. [online]. [cit. 2016-06-18]. URL: <http://jihlava.idnes.cz/letos-je-to-dvacet-let-co-ve-zdaru-zemrel-po-utoku-skinheadu-tibor-berki-1n0-/jihlava-zpravy.aspx?c=A150516_2162788_jihlava-zpravy_evs>
- [43] PEČÍNKA, Pavel. *Romská občanská iniciativa v České republice: Od šedesátitísícového hnutí k hašteřivému spolku, koketujícímu s krajní pravici*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=170>>.
- [44] PEJČOCH, Ivo. *Generál Radola Gajda, muž spojený s českými fašisty*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.vhu.cz/general-radola-gajda-muz-spojeny-s-ceskymi-fasisty/>>.
- [45] PFAHL – TRAUGHBER, Armin. *Die Entwicklung des Rechtsextremismus in Ost- und Westdeutschland*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41916/rechtsextremismus-in-ost-und-west?p=all>>.
- [46] *Postleitzahl*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <[http://www.postleitzahl.org/sachsen_anhalt/werben_\(elbe\)/](http://www.postleitzahl.org/sachsen_anhalt/werben_(elbe)/)>.
- [47] *Před 20 lety skinheadi v Písku napadli Romy, Tibor Danihel se utopil*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://budejovice.idnes.cz/skinheadi-v-pisku-zautocili-na>>

romy-jeden-se-utopil-fxv-/budejovice-zpravy.aspx?c=A130924_091344_budejovice-zpravy_khr>.

- [48] *Přehled fašistických a neonacistických skupin aktivních v ČR*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.tateprala.wz.cz/extra/ctivo/fascismcr.htm>>.
- [49] *Přehled voleb do Poslanecké sněmovny od roku 1992*. [online]. [cit. 2016-06-09]. URL: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/prehled-voleb-do-poslanecke-snemovny-od-roku-1992/183462>>.
- [50] *Přesvědčený vůdce NDR, Erich Honecker*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.i60.cz/clanek/detail/8279/presvedceny-vudce-ndr-erich-honecker>>.
- [51] *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online]. [cit. 2016-06-14]. URL: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/prehled-dokumentu-rvp-aktualni-do-konce-roku-2012/rvp-g>>.
- [52] *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. [cit. 2016-06-14]. URL: <<http://rvp.cz/informace/dokumenty-rvp/rvp-zv>>.
- [53] *Die Republikaner (REP)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/die-republikaner-rep>>.
- [54] *SPR – RSČ: 28. října 1995, Staroměstské náměstí, Praha*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.youtube.com/watch?v=AYtOxVDtWDU>>.
- [55] *SPR – RSČ: 25. říjen 1996, Václavské náměstí, Praha*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.youtube.com/watch?v=Ta-oRk8o4f0>>.
- [56] *SPR – RSČ: 15. březen 1997, Staroměstské náměstí, Praha*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.youtube.com/watch?v=HStJhQSmzw>>.

- [57] *SPR – RSČ: Jean – Marie Le Pen v České republice, 14. – 18. října 1999.* [online]. [cit. 2016-06-08]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=6bBthTTgR48>>.
- [58] STAUD, Toralf. *Mehr als 50 Jahre extrem.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/222499/mehr-als-50-jahre-rechtsextrem>>.
- [59] STÖSS, Richard. *Kritische Anmerkungen zur Verwendung des Extremismuskonzepts in den Sozialwissenschaften.* [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<http://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/200099/kritische-anmerkungen-zur-verwendung-des-extremismuskonzepts-in-den-sozialwissenschaften>>.
- [60] *Uplynul jeden rok od vraždy sudánského studenta.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://romove.radio.cz/cz/tisknout/18663>>.
- [61] *Usnesení vlády České republiky ze dne 28. července 1999 č. 789 o opatřeních proti hnutím směřujícím k potlačení práv a svobod občanů.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/usneseni-vlady-ceske-republiky-ze-dne-28--cervence-1999-c--789-o-opatrenich-proti-hnutim-smerujicim-k-potlaceni-prav-a-svobod-obcanu-248/>>.
- [62] *Verfassungsschutzberichte.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.verfassungsschutz.de/de/oeffentlichkeitsarbeit/publikationen/verfassungsschutzberichte>>.
- [63] *Vernichtungskrieg. Verbrechen der Wehrmacht 1941 bis 1944.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.humanist.de/veranstaltungen/vernichtung.html>>.
- [64] *Vorwärts für die arische Rasse.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-13491440.html>>.
- [65] *Výroční zprávy.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocní>>.

zpravy-historie.html>.

- [66] *Výroční zprávy o extremismu a koncepcí boje proti extremismu*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.
- [67] *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1996 a 1997*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocní-zpravafe83.html?ArticleID=39>>.
- [68] *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 1998 a 1999*. [online]. [cit. 2016-03-23]. URL: <<https://www.bis.cz/vyrocní-zprava6f3c.html?ArticleID=38>>.
- [69] *Výsledky voleb a referend*. [online]. [cit. 2016-06-09]. URL: <<http://www.volby.cz/>>.
- [70] *Warum ich das nicht mehr hören will: "Kanake"*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/artikel/warum-ich-das-nicht-mehr-hoeren-will-teil-3-kanake>>.
- [71] *Youth Culture – Mods & Rockers 1960s – 1970s*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.thescooterist.com/2012/08/youth-culture-mods-rockers-1960s-1970s.html>>.
- [72] *Zillertaler Türkenjäger*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.netz-gegen-nazis.de/lexikontext/zillertaler-tuerkenjaeger>>.
- [73] *Zpráva o nacionalistických, fašistických a rasistických aktivitách v ČR let 1999-2000. Dokument občanského sdružení Tolerance a občanská společnost*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://blisty.cz/art/10555.html>>.
- [74] *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií (1997)*. [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

- [75] *Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky v roce 1998.* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.
- [76] *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 1999 (ve srovnání s rokem 1998).* [online]. [cit. 2016-06-08]. URL: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

Hudební nosiče

- [1] Braník. Power (1991)
- [2] Buldok. Oheň a led (1994)
- [3] Conflict 88. Boj národů (1994)
- [4] Conflict 88. Braň se (1996)
- [5] Conflict 88. Vrať se k nám (1998)
- [6] Landser. Das Reich kommt wieder (1992)
- [7] Landser. Deutsche Wut (1998)
- [8] Orlík. Oi! (1990)
- [9] Orlík. Demise (1991)
- [10] Valašská liga. Valmez über alles (1992)
- [11] Vlajka. Skin 'n' roll (1996)
- [12] Vlajka. Hej bratře (1996)
- [13] Vlajka. Made in Prague (1997)
- [14] Vlajka. Kill communist for your mother (1999)

7 Přílohy

7.1 Tabulky

7.2 Obrázky a fotografie

7.3 Odkazy na jednotlivé fotografie a tabulky